

84.5K03
C18
и

Кәкімбек
САЛЫҚОВ

КӨҢІЛДІ-
КҮЛКІ ҚЫЗДЫРАР

и

36708

Книга должна быть возвращена
не позже указанного здесь срока

Количество предыдущих выдач

23/II - 41/II

Иванов

Кәкімбек САЛЫҚОВ

ЖӨНІЛДІ
КҮЛКІ
ҚЫЗДЫРАР

«*Ақпарат*» Алматы
2002*ж. Ақпан*»

84.5Қаз

ББК 84 Қаз 7-5

Є92 С/8

К.САЛЫҚОВ. Көңілді-күлкі қыздырар /Әзіл-
өлеңдер, т.б.,т.б./ - Алматы: "Үш Қиян", 2002. -
256-бет.

ISBN 9965-565-04-X

Бұл жинаққа автордың ұзақ жылдар бойы жазылған әзіл өлеңдері кіріп отыр. Лирикалық та, эпикалық та тақырыптарға терең толғанып қалам тартып жүрген ақынның әзілге оранып, ойнақы қызғылықтылығымен тараған өлеңдері аз емес. Ал, бұл жолы ақын дені бұрын жарық көрмеген туындыларын ұсынып отыр.

36708

С 4702250202
00(05)-01

ББК 84 Қаз 7-5

ISBN 9965-565-04-X

012

© САЛЫҚОВ К. 2002

Осы еңбектің жарық көруіне
демеушілік жасап, қамқорлық көрсеткен
қазақтың арыс азаматтары Кеңес
Ушбаевпен Жанат Жаубасовқа автор
және баспа ұжымы тарапынан алғыс
білдіріледі.

«Үлгі Алматы
2002/Жылы»

ЛИФТІДЕГІ СҰЛУ

(Әзіл)

“Россия” қонақ үйі,
Тар лифт,
Этаждарға тасып жатыр бар биік.
Бір келіншек сәл сүйеніп тұр үнсіз,
Бозбалалар кететіндей жан қиып.

Қара көйлек,
Қара тордан тігілген.
Солай қарай ұры көздер үңілген.
Толқын дене тор ішінде ойнайды,
Ақ түлкідей тал түбінде жүгірген.

Былкып-сылқып
Құлын дене тулайды,
Көз тұрмайды,
Жүрек басын улайды.
Құралай көздер төңкеріліп кеткенде
Жұмыр жер де лифті ала зулайды.

Мөлдір нәзік
Ақ сәуледей ажары,
Қымсынады жас баладай жазалы.
Марал дерсің жардан қарғып өте алмай,
Көріп тұрған дәлдеп келген қазаны.

Сәл бұрылып,
Кетер жер жоқ кейінге,
Мен ажалың қуып жеткен дейін бе,
Қыр қазағын ол да қимай тұр ма екен,
Арман етіп көңілі қайран сейілде.

Тор ішінде
 Толқып тұрған қай мүшең?!
 О, ғаламат! Сені өзіме сай пішем.
 Сөйтіп елтіп тұрғанымда:
 Ал шықтық!
 Шабанданды ал – деп бұйырды
 бәйбішем.

1970.

ЕҢ АЛҒАШҚЫ О. ІЕҢ ДЕР

1.

Жатырмыз Өшімқонған даласында,
 Құмарым аққу құстың баласында.
 Үйіңе бүгін кешке мен барайын,
 Ей, қалқа! Сыйлап қарсы аласың ба?!

2.

Күні-түні ойлаймын,
 Сенсіз жерде мол қайғым.
 Теріс қарап қылмима,
 Бетіңнен сүймей қоймаймын.

3.

Ауылым Жалғызтаудың етегінде,
 Бір қыздың жаздай жүрдім жетегінде.
 Айтпапты тым болмаса ыстық сәлем,
 Аттанып жат жұрттыққа кетерінде.

1949.

ОПЕРАДАН АРИЯ

– Қайта-қайта, Мәриям – деп,
 Неге әндете бересің?
 Онсыздағы сағынам көп,
 Жоқ па басқа кеңесің. –
 Десем достым жауап берді,

Екі беті өргтей боп.
Тыңдасамшы талапкерді.
Сағынышты шертпей көп:

– Жер бетінде Мәриям көп,
Бұрма өзіңе әнімді.
Олең етіп отырғам жоқ.
Сенің Мәриямінді.
Махаббаты елге мәлім.
Жагор қызы Мәрия. –
деді, – шырқап отырғаным,
Сол қыз айтқан ария.

1954

ЖЕЗДЕМНІҢ СЫЙЫ

– Қошақан, қозы марқа бағыланын,
Тойынған кепе барда не қыламын. -
Десем де жездем саспай сойып жатты,
Қой емес, тоқты да емес, көк лағын.

Ән салдым түсіргендей шалқасынан,
Жездекем тез оңалды “науқасынан”.
Отардан таңдаулысын әкеп сойды,
Жетілген меңсіз қара марқасынан.

Жездемнің жарылқаған сөзі қызық,
Маңдайда ойнақтайды көзі жүзіп.
Балдызым жарайсың – деп жымыңдайды,
Әрең түр бізден бұрын өзі қызып.

Құдайым мейман етсе буы барды,
Болмай ма есек түгіл жүгі нарлы.
Ащының, тұшының да бәрі бітіп,
Есілдің ішілмеген суы қалды.

1955.

ҚЫЗЫЛ АРША

Достарым бүгін неге денем қызды,
Сағындым мен Мәриям деген қызды.
Аққұба лала гүлдей нәзік екен,
Қызығар құрбы, құрдас көрген бізді.

Іңқар жан әнге тоймас қызып алса,
Сол шығар құзға біткен қызыл арша.
Балқыдым “Маң маң керге” қосылғанда,
Шалқыдым Есіл сүйген Қызылжарша.

Бозбала қоштаса ма сері күн де?!
Қыз-дала телиді екен мені кімге.
Мәскеуде кездесіпті қала қызы,
Ауылдан адастырып мені мүлде.

1955.

ҚҰДАША

Құдаша, құтты болсын табысыңыз,
Біздің де қызып кетті намысымыз.
Құлшынған, осы ауылдың ыңғайлысы,
Мінскей, мен боламын, танысыңыз.

Қиялды сұлу қайда бастамаған,
Сергекпін серілікті тастамаған.
Жүрегім тым ерекше лүпілдейді,
Келді деп естіп едім астанадан.

Қиялды сұлу қайда қозғамаған,
Қысыр сөз кімге дәрі созбалаған.
Жанарың жанымды өртеп бара жатыр,
Іргектеу көрінсем де бозбаладан.

Бір би бар біздің елде “Бипыл” деген,
Бипылсыз не бітпекші типылменен.

Құдаша шапшаң биле, қағып кетер
Бір жеңгем қарап тұр көп сиқырменен.

Қызық көп қуанышқа көретұғын.
Еркелеп елігім бол еретұғын.
Бір басып, екі басып жақындашы,
Ар жағын құдай өзі беретұғын.

1956.

БҮЛДІРГЕН

Бүлдір-бүлдір бүлдірген,
Тілге тәтті ілдірген.
Тере-тере адасып,
Қызға қысым білдірген.

Жүре-жүре жол аша,
Орман кездік оңаша.
Басқа жерде сәт болмас,
Маңайына жоласа.

Күлдір-күлдір күлдірген,
Кеселінді кім білген.
Тиіп кетсе қызартып,
Ақ көйлекті бүлдірген.

Біреу айтса сенбес ем,
Отырды ғой жейдешен.
Оралдыңдар көзіме,
Кейде сұлу, кейде сен.

Аяныш сөз себелеп,
Аялайын өбелеп.
Маса түгіл маңына,
Жолатпаймын көбелек.

Бүлдір-бүлдір бүлдірген.
Тілге тәтті ілдірген.
Үйге қайттым төбелеп.
Қыз буымен күлдірген.

1956.

БҮЛ САЙРАНЫҢ ҚАЙ САЙРАН

Япырмау достым бұ қалай?
Түсінбей қойдық ойыңды.
Қыз біткен саған ұнамай
Шәршәдық күте тойыңды.

Ғайшамен жүрдің жыл жарым
Басқамен сайран құра алмай.
— Бола алмас менің сыңарым,
Кәрі — деп бездің ұялмай.

— Туғалы ғашық таныспын,
Өзгеден осы шын артық —
— деп — өзеуреп табыстың,
Бір қызға өле құмартып.

Қуандық енді іздемес,
Кездесті-ау, деп жарына.
— Бүлінген екен қыз емес, —
Деп коштастың тағы да.

Өр төбеге ту тігіп,
Жабырқайсың сағынып.
Атандың әйгі қу жігіт,
Қыз таңдауға салынып.

Достарың жастай қаркындас,
Нәресте сүйіп мәз майрам.
Қартайғанша таусылмас,
Бұл сайраның қай сайран.

1956.

ЖАЗЫҚТЫ ФОТОАППАРАТ

Өзгелерді өткендей аласартып,
Масайратып мәз-майрам, дара шалқып.
Фотоаппарат мойнына аскан жігіт,
Көрінді ғой бір кезде бағасы артық.

Қандай кесел сондайдан қыз таппады,
Есіне ала жүрекке мүз қаптады.
Енді арудың айнымас тәртібі бар,
Фотоаппарат ұлына ұстатпады.

1956.

ҚЫҢЫРЛЫҚ

Ол сыншы ғой,
Ащы айтуға міндетті,
Бола алмайды бірде майда, бірде епті.
Ескерткіштің қарай қалып сыртынан,
Мынау неге теріс қарап түр депті.

1956.

НЕ КЕРЕК?

Ерсіл-қарсыл жүруім керек.
Жүргендер қызықтырмас.
Тұлпарлықты білуім керек.
Тоқырау ғұрып құрмас.

Қырық құрбым, қағытса қырық құрдас,
 Сабыр керек жүйкені құрыттырмас.
 Жүрек керек,
 Күркілдеп дәл жүрерде.
 Ескі мотор сияқты сынып тұрмас.

1958.

“КЕТШІ ӘРІ”

– Бір сүйейін бетіңнен, –
 Десе жігіт емініп,
 Қасақана лепірген
 Қикарлана шегініп.
 Қыз жауабы: “Кетші әрі!”

– Серігім бол мәңгілік,
 Сенсің жалғыз керегім. –
 Десе, ару мәңгіріп,
 Өзі білмей себебін,
 Деді жылдам: “Кетші әрі!”

– Басқа қызбен, – сол жігіт, –
 Көңіл қостым, – дегенде.
 Ашулы қыз долырып,
 Үні мүлдем төмендеп,
 Деді ақырын: “Кетші әрі!”

1959.

ЖИДЕГІМ

Жиі-жиі жидегім,
 Сені қалай сүймедім.
 Қызбен теріп қызықтап,
 Тап қасында биледім.

Үйме-жүйме түймелім.
Көзді саған түйредім.
Қыршын күнде бұзытып,
Қызға бұрды бүйрегім.

Құрбы сырды білгендей,
Қойды реті бір келмей...
Әлі күнге ол маған
Жидек теріп жүргендей.

1956.

ҚАРЫМТА

Қарғап-сілеп колы жетпес құдайды,
Ақындарды ерсіл-қарсыл сынайды.
Бар қазақтан тумайды деп бір Пушкин,
Бола алмаған “Белинский” жылайды.

1958.

СУРЕТШІГЕ САУАЛЫМ

Жанарына жүрегім бөленетін,
Ажарына көрген жан кенелетін.
Ауыл қызы суретін салып берші,
Әлем білсін кең дала кереметін.

Тынығарсың, дән разы құнығарсың,
Тән төресін дәл сендей кім ұға алсын.
Дұрыстап сал, томпақ бет, тостаған көз,
Бір сұлуы қазақтың тірі қалсын.

Өз қалтамнан көтерем бар шығынын,
“Мырза жерлес” деген бір қалсын ұғым.
Сауалым сол — дәлме-дәл келтіріп бер,
Жас кезінде жан жетпес әншілігін.

1985.

ОРАЗБЕККЕ

Жан еді-ау орын бермес тақтағыңа,
 Зор еді атан сияр қапталына.
 Іздейтін орамалын,
 Салып қойып,
 Дәу қарын саба қолтық қатпарына.

1962

СЫР АНЫҚТАУ

Шақырмады тойына,
 Үйленгенде жерлесім.
 Не келді екен ойына,
 Қысылайын мен несін.

Қобалжу, толқу мәні де,
 Кек сақтаса мұзданып.
 Біз көрмеген әлі де,
 Жүр екен жарын қызғанып.

Мен шақырдым тойыма,
 Біз жас отау құрғанда.
 Отырды жаны ойыла,
 Ұрмасам ұқсап ұрғанға.

Бергенде кезек тамада,
 Келтірді жерлес сөз бабын:
 – Болмайды керіс арада,
 Сұлу ғой, – деді өз жарың. –

1955.

БАЙҚАП ҚЫРЫН ІНІШЕГІМ

Байқа деп, інім, тағы үгіттейін,
 Мұртыңды түгел қырықпа түбіттейін.

Аз емес өттеген-ай деген кезім,
Қалайша тілек үшін тірілтпейін,

Көріну жылы-жұмсақ есіл арман.
Толқытып менің талай есімді алған.
Дәл той күні
Тазарақ кырынам деп,
Бір шетін иегімнің кесіп алғам.

1955.

ӘЛЕЙ БОЛСЫН!

Қазаққа қырсық сұрақ ұнамайды,
“Сен қайда барасың?” – деп сұрамайды.
– Жол болсын! – атағанға,
– Әлей болсын! –
Дей салсаң, одан әрі сынамайды.
Кім екен
Сондағы сол “әлей” деген?
Көзтаным пенде бар ма әлейменен?
Жебеуші, демеуші ме, сиқыр ма деп,
Толғанам “әлей” жайлы әр ойменен.

Құтты бол,
Қайда жүрсем жол қадамым,
Сәт сапар ата салтын қолданамын.
Шығарып салған досқа
Иек қағам:
– Тіле деп “Әлейжанның” оң қабағын.

Есіктен аттап бассам шегінбеймін,
Сын соқпақ мехнатына ерінбеймін.
Қанаттас,
Қанжығалас жолаушымен,
Бөлісіп бар ризықты бөліп жеймін.

Сонда “Әлей”
 Еркек пе екен, әйел ме екен,
 Алыс па жақында ма, қай елде екен?
 Мінген ат тың кезінде кездесем бе,
 Болмаса,
 Арып-ашып әрең жетем.

Әлде “Әлей”
 Тырна мойын шарап па екен?
 Немесе астаналық арақ па екен?
 Шөлдесең мейір қанар қымыз ба екен?
 Шалдықсаң өзек жалғар шалап па екен?

Буы бұлт самауыр ма
 Қайнап тұрған?
 Марқа ма мейманға арнап байлаттырған?
 Әлде “Әлей” ару ма екен асау тәні,
 Бұлқынып жігерінді қайраттырған.

Ендеше “Әлейжанға” әлем толсын,
 Менен де бір арнайы сәлем болсын!
 Тілеймін үйде отырып дос-жаранға, Жолаушы
 жолға шыққан Әлей болсын!

1958.

СӘТБАЕВТЫҢ БІР СӨЗІ

Асыл аға інілерге әл екен,
 Қиналғанда сол ғой ірі дәнекер.
 Бір інісі:
 “Түсіп қалдым жұмыстан”, –
 Десе күліп, тіл қатыпты Қанекен:

– Бір кінәрат кетті-ау әнтек қадамнан,
 Қырандықты үйренбепсің заманнан.

Түскен жоқсын,
Сенi алып тастады,
Жәрдем етем келген iске шамаңнан.

Жiгiт едiң қадалғаннан қан алған,
Ақиқатты сен жасырма ағаңнан.
Шындығы сол: жұмыстан адам түспейдi,
Жұмыс сырғып түсiп қалар адамнан. —

1959.

БӘЙБIШЕМ ҰРЫСҚАНДА

Осы ма о, құдырет! Жұмақ алды?!
Сыйлатар, сүйкiмдi етер сынағанды.
Ей, Мәке! Мәстек мiнез пайда болып,
Тұлпарың асауланбай тына қалды.

Жинапсың фактiсi мол неше мiндi,
Кредит бермейсiң сәл кешеуiлдi.
Отырсың әулиедей мөттакылап,
Шоқытып шотқа салып есебiмдi.

Шотқа сал!
Отқа салма сайлап амал,
Мен емес сальдо, бульдо қайла табар.
Алдыңа жиып, терiп
Қойдым үйiп,
Әйтпесе көп кемшiлiк қайда барар.

Тентекке, мiн жұқтырмау жараса ма,
Ұрса бер! Тың дерекпен жаңашала.
Тергеушiм, Прокурорым, Сотым сенсiн
Тек қана адвокат боп арашала.

1965.

АУЫЛДАС ҚЫЗДЫҢ СӨЗІ

Сүйгіштеп, мақтап, тақылдап,
Есімді алып жақындап,
Сырғамды менің жоғалттың,
Нем бар еді мақұлдап.

Жабыса қалдың сен неге,
Ырқыңа көңілім мен неге.
Не бетімді айтамын,
“Берік бол” – деген жеңгеме.

16.02.196

БӘШПАЙ ЖАПҚАН

Көркейер бұға жеміс көп ілгенде,
Әйтпесе көз салар ма ем көрінгенге.
Көрсеңші, Күлзейнепті, беу, жігіттер,
Қолаң шаш күрке талдай төгілгенде.

Әнеки, күлтеленді тарамдалып,
Ұмытсын ата жолын заман не ғып.
Ұзын шаш балтыр сипап, бәшпәй жапса,
Шыбын жан “тоба!” деді аман қалып.

Ерке өскен бұла сылқым қаңтарылмай,
Тұлғасын топ ішінде байқадым жай.
Бәрін де дүниенің жауып кетгі,
Қара шаш қара камыс қапталындай.

196

БАЖАМА

Қызық екен бірігіп мал, жанымыз,
Апалы-сіңлілі қыз алғанымыз.

Жұлдыздар да ерекше жанған шығар,
Сен өткенде баяғы жалғанып із.

Бауырластық сезімді жасырар кім,
Бажа мінез шекемді қасынармын.
Ең сұлуын өкетсем сен өкінбе,
“Сіп-свежий”,
Сүт кенже жасын алдың.

1969.

ЖАҒЫМПАЗҒА ЕСКЕРТПЕ

Айың тусын оңынан,
Жұлдызың тусын солынан.
Бастығың кетсе ірілеп,
Бес елі қалма соңынан.

Дем беретін буысың,
Жұрттан сақтар қуысын.
Қасың түгіл, ол кетсе,
Жақындатпас туысың.

1969.

СҰРАҚ ПЕН ЖАУАП

Білмек болып сырымды,
Дос ниеті жылыңды.
— Қолың боста не істейсің?
Айтшы, — деді шыныңды. —

“Аз аламын тынымды,
Түн ұзартар күнімді.
Қолым тисе өзімнің,
Қағам, — дедім, — жынымды”.

1969.

36708

ТЫҢ ЖАУАП

Сұрасам уақыт...
 Солғын үн
 Тіл қатты достым мәңгіріп:
 “Сау адам үшін соңғы күн.
 Саудагер үшін – мәңгілік”.

КӨРІНІС

Қағылды замананың қоңырауы,
 Жаңылды Үлкен сағат жамырауы.
 Тұғырдан түсіп жаяу бара жатыр,
 Бір мүсін алтын толы омырауы.

ШАЙХСЛАМНЫҢ АЙТҚАНЫ

Бастығыңның итіне сүйек тастай сал,
 Атына сұлы бергейсің.
 Қауіпті жерде адасқан көшін бастай сал,
 Қызықта үнсіз ергейсің.

Мадақтауға “шаппай бер” ерен жүйрік бол,
 Қанардай шөлі көкейдің.
 Ұшса қанат, қонса ыңғайлы құйрық бол,
 Саулығы үшін дөкейдің.

Бақыт құсы қарамайды жастыққа,
 Шын талантты бала дер.
 Ешқашанда пара берме бастыққа,
 Алдына жиі бара бер.

1972.

СЕРІ КҮНДЕР ҚАЙДАСЫҢ

Сағынышым жүрегінді жайласын,
 Сандуғаш боп көкірегінде сайрасын.

Құрбылармен құлын, тайдай тебіскен,
Сайраны мол, сері күндер, қайдасың?

Зымырайды уақыт тыным ала алмай,
Тебіренемін жан тыныштық таба алмай.
Тербетеді, тілдеседі домбыра,
Қайран жастық қайтып келер хабардай.

Жылдар жылжып бара жатыр әріге,
Артта қалды кешегінің бөрі де.
Маң бөйбіше жұбайларды қыздар деп,
Өзімізді жұбатамыз әлі де.

1972.

СЫНШЫНЫҢ ӨКІНІШІ

Талайын көрдім үрдіс жорықтардың,
Төлеген болармын деп зорыққанмын.
Бар қазақ бір Жібекті тудыра алмай,
Қатардағы бойдақ боп жүріп қалдым.

1972.

ӨЗІЛГЕ ӨЗІЛ ДӘЛ КЕЛДІ

— Арғымақ, қайдан келесің? —
Деді түлкі есекке.
Түлкінің улы жебесін
Алмағандай есепке:
— Есенбісің, аңғалым, —
Деді есек түлкіге.
Дәл жауапқа таң қалып,
Түлкі канды күлкіге.

1972.

* * *

Тасушы еді бір бастықты “көкелеп”,
 Ресторанға һәм үйіне төтелеп.
 Енді өсек тасып жүр ғой сыртынан,
 Өтірікті хатқа салып бөпелеп.

1973.

* * *

Ұқтым ақын әзілін,
 Туған өлең гүлі боп.
 Байқасаңшы тәсілін,
 “Ә”-сі бар да “зіл”-і жоқ.

1973.

БАЖАЛАР МЕН БАЛДЫЗДАР

От екен де шок екен.
 Уайымдары жоқ екен.
 Құдайдың бір бергені
 Балдыз, бажам көп екен.
 Бір бажам бар Мәскеуде,
 Бір бажам жүр әскерде.
 Алатауда қос бажам,
 Қаратауда бес бажам.
 Бала мінез бал қыздар.
 Сұлу кербез сал қыздар.
 Маған бажа іздеп жүр,
 Кейінгі жас балдыздар.
 Бірі болар Манкентте,
 Бірі болар Жаркентте.
 Екі бажам басқарма,
 Төрт-бес бажам жоспарда.
 Бас тырнасып бажалар,
 Бірін-бірі мазалар.
 Үлкенімін бажаның,
 Маған қандай жаза бар.

Балдыз болса каншалық,
Бажа болар соншалық.
Бажалардың шаттысы-ай,
Балдыздардың тәттісі-ай.

1972.

ҚҰДА КЕЛДІ

Жәрдем КЕЙКИНГЕ

Құда келді!
Ауылға құда келді!
Есің неге шықты деп сұрама енді.
Құдашаны көруге күштар едім
Жүрегіме жүгірмек ылаң енді.

Бұла күнде бұл да бір дәуір екен,
Құпияны іштегі мәлім етем.
Кербез, маңғаз, такаббар болсадағы,
Құдай берді құдаша тәуір екен.

Інілерім, канекей жүгіріндер,
Құдағидың алдында бүгіліңдер!
Қозы көрген қасқырдай тесіреймей,
Қоян ілер түлкідей үңіліндер.

Құдаменен құдағи сынар елді,
Білдірмейік той толас,
Тынар жерді.
Ән шырқайық,
Ай, аспан жаңғырықсын,
Биге шығар от жанар бұраң белді.

Құда келді!
Келеді күй ақтарғым,
Қандырайын құрышын құлақтардың.
Ақкү әні

Жезкиік дүбіріне,
Күлкісіне салайын бұлақтардың.

Беу, құдаша,
Бізге де құлақ салғын,
Тостаған көз, томпақ бет
ұнап қалдың.
Ақан сері, Біржан сал сияктанып,
Тап қасыңа келеді құлап қалғым.

Біздің елдің өні бар “Жамбас сипар”,
Бір сипамай қоймайтын мен де қиқар.
Шырқағаным ұнаса шабыттанам.
Өршелене шапқандай өрге тұлпар.
Құда келді! Жеңеше, құда келді,
Ұмсындыр да қымсындыр қыран ерді.
Өкшең емес
бөксеңмен басып бар да,
Сақтағаның қайда еді?
Шығар енді.

Құдаларды көрейік күтімді етіп,
Шампанды құй,
Шапшытып, шүпілдетіп.
Өктем сөйлеп, өндірте алдырыңдар,
Рөмкенің сыңғырын өкімді етіп.

Әзілмен жең,
Жауап сөз таппайтындай,
Тіліңді алдыр,
айтқаннан қайтпайтындай.
Мені жібер,
Сыйлауға құдашаны,
Қинай білмес құда деп айтпайтындай.

Құдалардың қалмасын қызбағаны,
Құдашаны әйтпесе қызғанады.

Не де болса,
қуаныш құтты болсын!
Ұлы тойдан ұрпаққа із қалады.

1973.

*Болат құданың үйінде
кітапқа жазылған өлеңдер*

АЛМАХАН АТТЫ ҚҰДАШАМ

Алмахан Қаскелеңнің алмасы ма?!
Әлде ол аңыз, арман жалғасы ма?!
Білмеймін не де болса ғажап екен
Сакина салып кетер сау басыңа.

Көп ұлдың арасында тірегісің,
Анаңның мәңгі сөнбес жүрегісің.
Рахымбай шын бақытты жігіт екен,
Мен көрген қазақтың Қыз Жібегісің.

Жарқ еткен көз түскенде маңдайыңа
Адамның тарайды екен қан бойына.
Япырмай алма-десе алма екенсің,
Сүйгенде шырын тамды таңдайыма.

Аумаған аққу, қаз бен үйректерден,
Көп екен құдашалар түйдектелген,
Солардың арасында ақ құдашам
Сұлусың жер бетіне сирек келген.

27.02.93ж.

ДӘМ ҮСТІНДЕ

Келіншек қымыз құйса саба басып,
Нұр тамды ақ жүзінен араласып.
Қара көз бал-бұл жайнап дәм үстінде,
Отырды өмір парқын сараласып.

Ғажабы осы еді ғой гүлді ортаның,
 Дидары өзгермепті деп жортамын.
 Бетінде қара мені, қара маржан,
 Қымызға түсіп кетер деп қорқамын.

1973.

КЕШКІ ҚИЯЛ

Бітпей көңіл сауалы,
 Аңсағанда ақ маңдай.
 Ұйқта құшып ауаны,
 Қасыңда мен жатқандай.

Селдір ұйқы ішінде,
 Бастап көші мұнардың.
 Іздеп келіп түсінде,
 Тап қасыңа құлармын.

Мен жатармын мертігіп,
 Адасқан оқ жыққандай.
 Сен қаларсың серпіліп,
 Бір ғажапты ұққандай.

Түс жору да тамаша,
 Жетпес бірақ, әлің де.
 Кездесейік оңаша,
 Түсіндірем бәрін де.

1973.

ТІЛ ТЕЖЕУГЕ НЕ КЕРЕК

“Тым алысқа тілімді бекер ілген”, –
 Дей көрмеші,
 Жаратқан өте білген.
 Екі жанар, екі аяқ, қос қол емес,
 Жалғыз тілден сансыз жау көтерілген.

Осы ғой деп бірдеме бүлдіретін,
Ауыз берді какпалап тілді ілетін.
Отыз тістен ақ мәрмәр шарбақ жасап,
Қос ерінмен қоршаудын білді ретін.

Жолы басқа тағдырдың кемел егер,
Тіл індеті еріксіз жеңеді екен.
Тіс те, ауыз да, ерін де. тойғармайды,
Тіл тежеуге мол ақыл керек екен.

1973.

ТОҚСАНДАҒЫ ТОЛҒАНЫС

Лаулаған өрт, пе, дауыл ма,
Тоқсандағы толғаныс.
Былтырлар біздің ауылда,
Көзіміз көрді, болған іс.

Ел үлкені ақсақал,
Бейсембі деген шал еді.
Келемеж етпес жас тоқал,
Шал болса да нар еді.

Бұлжымай салқын формынан,
Прокурордай кеңседе;
жылжымайтын орнынан,
Ақ патша кіріп келседе.

Есігін ашты бір күні,
Бота көз балғын келіншек.
Сұлулықтың дүлдүлі,
Егер емес шегіншек.

Балдырған өңі майса екен,
Дертке дауа шәрбәттай.
Ұшып тұрды Бейсекең,
Генерал көрген солдаттай.

Тұңғиық көздер томарсып,
Болсада кімге бұйырған;
Жүрекке тұрды жол аршып,
Жұлдыздай жарық күйылған.

Тоқсаннан асқан Серіні,
Жиырма беспен жалғады.
Елжіреп тұрған еріні,
Емініп шалды арбады.

Алдына келіп қалғандай
Бәйбіше есен күндері,
Қуанды дерсің шал қандай,
Баса алмай аттап ілгері.

— Қай баласың шырағым,
Танытар емес жел күдік.
Ғадетке медет қыламын,
Төрге шық, тұрма телміріп. —

Кес-кестеп тоқал тіл қатты:
“Көрші үйдегі келінің.
Шалым-ау неге тым қатты,
Құтырды ескі желігің?”.

— Жұмақта көрсем жатармын,
Жарамай мойын бұруға.
Жеткенше қуып батар күн,
Сұқтанып өтем сұлуға.

Жауабым тоқал сөзіне:
— Көзімді байла көрсең кек. —
Ішінен айтты өзіне;
— Арманым жоқ өлсем — деп.

ҚОЙБАҒАРДЫҢ ӘУЛЕТІ

Қойбағардың қойлы ауылда жақыны,
Тоқтыбайды көрді аймақтың батыры.
Қозыбайдың жастығына қызықса,
Бағыланбектің артық түсті татымы.

Саулықбайға тарта берді жатыры,
Тұсақбайдың құтты дейтін шатыры.
Марқабайды мақтағанды ұнатғы,
Бойдақбайдың түпсіз дейтін ақылы.

Серкебайдың серкелігін сыйлайтын,
Текебайдың іскерлігін қимайтын.
Қошқарбайға құда болды мың жылдық,
Алыс-беріс жақындығын тимайтын.

Қолдарында елдің сәулет, дәулеті,
Жайылымға жақсы дейді тау беті.
Жылқыбай мен Түйебайдан сән кетті,
Гүрілдеп түр Қойбағардың әулеті.

1974.

“МҰҚАШТЫҢ ӘҢГІМЕСІ”

(М. Омаровқа)

Боз тайлағын суат жаққа жетектеп,
Қыз келетін,
Есіл бойын етектеп.
Құшақтатпай
шыбын-шіркей болғанда,
Ерке тайлақ үрке қашар секектеп.

Жалынсам да,
Жем берем деп оңтайлап.
Жын қаққандай
Ойнақтайтын боз тайлақ.
Қыз кететін түйесінің соңынан,

Суат жақта
пері бардай ойбайлап.

Ұзын сирақ,
қолы қатты тастан да,
Ес шығатын
Ағасынан сасқанда.
“Оллаһиды” он қайтара айтқызып,
Қос құлақтан көтеретін аспанға.

Жылдар өтті,
Отау құрдық біздер де.
Оқу бітті,
Алып келдім қызды елге.
Беттен сүйіп,
құттықтады ағасы,
Амалы жоқ “оллаһиды” іздерге.

Естелікті боз тайлақтан бастады,
Сөз шылбырын
Бізге сілтей тастады.
Қос құлағым дыз етсе де қайтадан,
Әңгімені созды ағай, саспады.

Қарындасын ұрысқан болды:
– Шырағым,
Баяғыда неге өтірік жыладың?
Қу шұнаққа ғашық болып өтер ме ең,
Қатты ашумен жұлып алсам құлағын?! –

Маған айтты:
– О, күйеужан, ұнадың,
Обал бопты,
Бекер содыр сынадым.
Түбі осылай болатынын сездім ғой,
Түп орнымен кетпей қалса құлағың.

КУРОРТТА

Сый-құрметке курортта қанығасың,
Құлқың сүйе қоймайды-ау, арық асын.
Үш күн жетер осындай демалысқа,
Одан әрі ауылты сағынасың.

1974.

БАЛДЫЗЫМА

Қасына еркек жолатпа
Қалағанын қимасаң.
Тұздаған балық қонаққа,
Азап қой арақ құймасаң.

1974

ОЙЫМ ҚЫЗЫҚ

Ұйқым сергек, күлкім аз осы күнде,
Шошыну жоқ селк етер тосын үнге.
“Жаспын”, “жаспын” дегенге жасармайсың,
Наз айтқанда назданбай қосыл бірге.

Балғын кезім, бал сезім елес берді,
Көзге оралтты айшуақ белестерді.
Еске алайық ақ қайың, ақ сүт өмір,
Жан шырағы жағылған кеңестерді.

Көзге түссең көркейер менің жаным,
Содан болар ұққаным өмір сәнін.
Тіршілікке құштарлық қайдан десем,
Ол – өмірде, жан қалқа, сенің барың.

Асау жастық қайыра орнайтындай,
Елендеймін мәреде жорға атындай.
Бойым қызып, мәз болам жұбанышқа,
Ойым қызық өлім де болмайтындай.

1975.

БАУЫРЖАН МЕН ТАКСИСТ

– Әй, бала!
Деме ағаның қорыс тілі,
Дем бергіш басылмайды соғыс сыры.
Таксиді шабуылдай шапшаң жүргіз,
Мен Бауыржан Момыш-ұлы.

Рульде қарапайым қазақ жігіт,
Мырс етті,
Місе тұтпай мазақсынып.
Тыл қатты ыңырана соза сөйлеп,
Тоңмойын бұралуды азапсынып.

– Шошытпа, көке!
Талай шошығанмын,
Деп пе едім:
– Ей, ағатай, осыған мін.
Сен түгіл настоящий Бауыржанды,
Мен былтыр күні бойы тасығанмын.

Бардық біз ағасына, інісіне,
Сабаздың риза болдым жүрісіне,
Қолпаштап қолтығында қос келіншек,
Мінездің мін тақлайсың ірісіне.

Он теңге сөз бе?
Одан алғаным жоқ.
Бір көру жүруші еді арманым боп.
Өз әкем Баукендердің полкінде өлген,
Өкіндім әлі іздеп бармадым деп.

– Інішек-ау, жасай ма деп көлік кірбің,
Сөз айтсам

Көңіріктің өзің зіл мұң. –
Деді де. Бәукең дереу паспорт тосты:
– Мінеки.
Мен Бауыржан нөмір бірмін. –

Жігітті батыр сөзі қыршып кетті,
Бір қапа жүрек шетін шымшып кетті.
Көргенде Момыш-ұлы деген сөзді,
Қос маржан қос жанардан ыршып кетті.

Дедектеп такси зытты көштен дара,
Ем тапты көкіректі тескен жара.
Құлшынды өз әкесін көргендей-ақ,
Қолында өгей әке өскен бала.

Тез жетті барар жерге арқыратып,
Жиырма сом Бәукең тосты жарқыратып.
“Алмаймын, аға” деген таксишіге,
Саңқ етті Алатауды қалтыратып.

Жарқ етті,
Екі көзден шырақ жанды,
Қарт батыр қаһарланды,
Қыранданды.
Шекеде қан ойнаған күре тамыр,
Өзендей өрден өткен бұрандады.

– Отставить!
Өзіңе тақсырлығың,
Бес сомдық көріп тұрмын
Такси құнын.
Он теңге - былтырғы қу жігіт үшін,
Бес сомға – келінге гүл тапсыр бүгін.

КЕЗДЕСУГЕ ШАҚЫРУ

Чолпан-Ата қызғанбайды Чолпанын,
Чоң мейман деп,
Олжалы етті жол сәнін.
Шолпан жұлдыз
Сол жағымнан тусаңшы,
Оң қолтықтан Ай жайнатар көл маңын.

Жарылқанар жарығыңа мол сенім,
Адасып жүр деп,
Ойламас көрсе кім.
Көл шетінде Әйгерімше әндетші,
Көңіл сырын келді өлеңмен өлшегім.

Жүрегіме шок түскендей асығам,
Ақ сәуледей толқыр таңсық асыл ән.
Шошып кетпе,
Құпияны құлыптап,
Ай, Күн түгіл, өзімнен де жасырам.

1976.

МАХБУБА

Араб қызы Махбуба,
Сүйсінттің көңіл өсіріп.
Таңырқап сендей аққуға.
Сөз де айтпадым көсіліп.

Сен үнілсең танысқа,
Тебірендім мен де қадалып.
Шақырды ойым алысқа,
Амал жоқ менде адал үк.

Жүзің жаңа атқандай
Сарыарқадан таң күліп.

Жадымда мәңгі жатқандай,
Көркіңе біткен сәнділік.

Мазам кетті көргелі,
Тенеуден өзге шошырмын.
Махбузамен елдегі
Шатастырып отырмын.

1976.

ҚЫЗДАРДЫҢ ҚЫЗҒАНЫШЫ

Күйге құрбым қана бер,
Күй сүю жан ерікі,
Биге өзгемен бара бер,
Домбырашы менікі.

Күдерін үз үміттің,
Мен болайын кешірген.
Домбырашы жігіттің
Есімін жой есіңнен.

Сықыр сөзбен орама,
Арбап іздеп тәсілін.
Маңайына жолама
Біз дос едік жасырын.

1976.

ҚАРА ШАЛБАР

Қара шалбар, ақ көйлек, қызыл күрте,
Қарай бердің жүректі үзілдірте.
Қайран қалдым екі сөз құрай алмай,
Екі көзді өткенде сүріндірте.

Арумысың тамаша мүсіндегі,
Зияным жоқ, беу, қалқа, түсін мені,

Бытқыл-сылқыл томпаңдап қызықтырды,
Қара мақпал шалбардың ішіндегі.

Құмартқанға жол таппай аласар бар,
Ұйқы бермей өтеді-ау ала таңдар.
Бар байлықты қалтаңа салып алып,
Қайда ғана барасың қара шалбар.

1978.

НАР ТӘУЕКЕЛ

Қоймайды сүйген жүрек ойран салмай,
Қалмайды бал махаббат ойдан қалмай.
Сағынып кездескенде ақ дидарың,
Шыдамас қыз күніндей ойнап жанбай.

Жарасар бойда канның дүрліккені,
Дүрлікпей тіршілікте дым бітпеді.
Дүниені дүрліктіріп жіберейік,
Ұнап тұр нұр жүзіне шыр біткені.

Жалыны түнде жанған оттай жетер,
Өрт сезім - жан тілегін қақпа бекер.
Қырық жыл қайта құру болсадағы,
Құдайым ғашықтарды сақтап өтер.

1988.

ӨМІР СЫРЫ

Балалардың балалығы жоғалды,
Қозы, құлын басты жасыл көгалды.
Ата ана боп,
Өз көшіне бас болып,
Балаларым балалығын доғарды.

– Беу, айтсаңшы... Сонда саған не қалды?!
Қозы, құлын іздетпей ме оларды?!
– Жок, достым-ау, іздетпейді.
Неге де.
Оз балаңнан ыстық екен немере,
Қайда жүрсем іздей берем соларды.

1988.

* * *

Ұрғашы үйрек жас ұясын көздеген,
Көлге бұрын жетеді.
Тетелес қыздар отыруға төзбеген,
Елден... ерте кетеді.

Қинаса да құрбыңмен қосылмау,
Қадірінді байқаған,
Күдерінді үз алаңдама достым-ау,
Ол қыз болмас қайтадан. –

1976.

ҚОЙШЫ АҒАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

– Аз да болса көргенім көп өмірден,
Деп сөз тіркеп мәңгі шықпас көңілден;
Қойшы ағам ақыл айтты бір күні,
Үні қандай аспай-саспай төгілген.

– Шын құштарлық денсаулықты жалғайды,
Ұмыт болар аз уақытқа бар қайғы.
Махаббаттың рахатына қанықсаң,
Жеңіл-желпі сырқаттан дым қалмайды.

Жас құшаққа не жетеді жалғанда,
мың жасайсың от боп лаулап жанғанда.
Жүрегіңнің басылады лүпілі,
Тар төсекте тас құшаққа алғанда.

Бой балқытса қарақат көздер қат-қабат,
 Жан шыдатнас алма дидар, ақ тамақ.
 Әрі тәтті, әрі ерекше ыстық қой,
 Жасырын келіп, асығыс шеккен махаббат.

1976.

КІТАПХАНА БІЗДІҢ ҮЙ

Рас, достым, біздің үй кітапхана,
 Бар жиһазым, жиғаным кітап қана.
 Мәңгі жасыл ағаштай жемісі мол,
 Құшақ жайды, қаулады бұтақтана.

Туған елді сағынсам оқып өлең,
 Қасиетті құштарлық отына енем.
 Алыс жолда жеңілтем, бір жұмсартам,
 Тас берішті сарғайған тотыменен.

Үйге кірсең түңілме мебеліме,
 Сансыз кітап қарай қал тебініне.
 Ақ бидайдай жайқалған кең далада,
 Қуанарсың көркем сөз егініне.

Абай ашар көп сөре баспалдағын,
 Мағжан, Сәкен, Илиястай асқарларым.
 Мұндасарсың, арманын түсінерсің,
 Махамбет пен Қасымның шашқан жалын.

Үкілі Ыбырай, Біржан сал, Ақан сері,
 Қанға сіңген дарындар маған тегі.
 Шәкәрімді Ақметпен кезек оқып,
 Туды күндер кам көңіл қанар шері.

Бұқар, Дулат, Шортанбай – үркеріме,
 Көз жүгіртіп, күлімдеп кір төріме.

Ақын Тайжан қол созып қарсы алғанда,
Жол беріп түр Шашубай үлкеніне.

Жамбыл ата қасиетті тағына біз.
Гималайдай зор тұтып табынамыз.
Мүсірепов, Мұқанов, Мұстафинмен,
Есенберлин көшінен табыламыз.

Жиналыпты кітапқа ар мен кегім,
“Қара маржан” осында, “Қан мен терің”.
“Елең-алаң”, “Аңыз бен ақиқат та”,
“Аласапыран” білдірмес таң мөлшерін.

Қалижандай қалқыса жылы бұлақ,
Ғали, Дихан алдыңнан шығар шұбап.
Сырбай менен Әбділда кезектесіп,
Хамит тұрар Күй-Ата қызығы ұнап.

Құлшынамын кіргенде жыр құшаққа,
Аққұштаппен жатырмыз бір кітапта.
Жемісіміз қазақтың Мұқағали,
Тұманбай, Қадыр, Сағилар бір бұтақта.

Сүйінбайдан іздеймін тотияйын,
Шал ақыннан аз емес тоқығаным.
Марфуғаның бетінен бір сүйем де,
Фаризаны құшақтап отырамын.

1976.

ДОСТЫҚ ӨЗІЛ

Бауырмал қырғыз досым Имаш деген,
Төл өстік өзіл, назын тыймас менен.
Адамның екі аяғын “пүт” дегенде
Мен оған шимай-шатақ қиғаш келем.

Ашы тіл шымшып алғыш қатері бар,
“Қатыны - жақшы, ер - жақшы” мәтелі бар.

– Қатыны емес, жұбайы, әйелі – деп.
Түзеттім мен өзіме қатені дәл.

Жымыңдап өткір көздер атып кезек.
Тіл қатты. уытты сөз қақты безек:
– Кұдайым саған досым, жұбай берсін.
Ал, маған бір тамаша қатын қажет. –

1976.

ДАНАЛЫҚҚА ТАҢДАНУ

Афродита дәл сендей.
Ғажаптанам...
Құмарланбау, қызықпау азап маған.
Аумайды екен,
аршын төс, аш белі де,
Шешіндіріп салғандай қарап саған.

Әрекетім аз емес болған алаң,
Тамсантады тарихта қалған заман.
Дана десе, Дана ғой Рафаэльдер,
Сендей сұлу туар деп армандаған.

* * *

Қалың іске қара басым көміліп,
Асығыстау жүрсем шала көз іліп,
Алабүлік мінезі бар өлеңнің.
Сұлу көрсе құя салар төгіліп.

Кейде шабыт көп ойлантпай тап басты.
Үйіп, төкті адам ойлап таппасты.
Басқа жерде бәйге берсе бүлк етпей,
Сұлу көрсе ұмытады ақ шашты.

1976.

ҚАЙЫРЫЛМАЙ КЕТПЕСІН АЛМА МОЙЫН

Олжа түсті,
Ой аллай олжа түсті.
Ақтандақта қасқалдақ қолға түсті.
Ас тасыған жас сұлу ақ-сары қыз,
Тап қасында Әбіш-ау жолға түсті.

Өліп, өшіп жеткендей құлап түсті,
Көріп қалшы сыртыңнан ұнатқышты.
Бұйра шәшің оралтып бұрымыңа,
Көк желкеңнен жарықтық құлап түсті.

Жасырмаймын көрініс ұнағанын,
Тез ұлғайтты көкіректе жыр алаңын.
Ырым еттім ішімнен Қырым қызы,
Қазағымның қасына құлағанын.

Күмілжисе сәл ғана үңілгендей,
Бей-жай қалдың арудың түрін көрмей.
Не де болса байғұстың өзінде бар,
Өлер бала молаға жүгіргендей.

Тұла бойда титім жоқ дыз етпеген,
Жәрдем етші ақырын ізетпенен.
Бер жағыңмен жігіттік жасап қалшы,
Көп ұзатпай ар жағын түзеп берем.

Түйір асты аузыңа салмақ ойың,
Таста деймін, табылар асқа тойым.
Тез көтеріп жіберші, көңілі қалып,
Қайырылмай кетпесін алма мойын.

1976 жыл.
Қырым.

ФРАНЦУЗ ӨЗІЛІ

Аңдушы жаққа шыққандай,
Сұлудан безді-ау құдайы.
Бір сұмдықты ұққандай,
Бұлтартпай қойды жұбайы.

Тастамай саңылау бүлк етер,
Дәлелін жігіт тыңдатты.
Шапылдаспай күр бекер,
Бір күліп ару тіл қатты:

Не дейін аңдып жеңген соң,
Өз обалың өзіңе.
Менен артық сенген соң,
Маңдайда екі көзіңе.

197

* * *

Қызық қой болашақ,
Келер күн.
Сәт туса есен-сау көрермін.
Өңінде біреудің сау жүріп,
Бір күні түсінде өлермін.

Сонда ол,
Шошынып сенбеске,
Қайғырар кетті деп келмеске.
Күйеуі көз жасын сүрткенде,
“Алдым, — дер, — ағайын, елді еске”.

197

ЕРКЕ ҚЫЗ

Есімнен кетпес сені көрген күнім,
Жан баурап, өзек тілді көркемдігің.

Махаббат мұнын айтып ән салғанда,
Марал көз ұшқынымен өртендірдің.

Қазаққа қырғызшылап еркеледің,
Жер тар ғой,
Талай аңыз шертер елім.
Сен менен жалын күтпе,
Құрмет етсем,
Өтіпті отты күнім ерте менің, -

Дегенде: “еске алсаң да басқа нені,
чоң аға, жасыңды айтып баспа мені.
Бетіңнен бір сүйейін,
Ал, содан соң,
Лақтырып жиырма жасты таста”, - деді.

1976.

* * *

Ару жықпай тілекті,
Көп биледі бағалап.
Лүпілдеген жүректі,
Кетті шапшаң жаралап.

Ой-хой! Сол бір аруға,
Талай өлең арнаппын.
Хабар-ошар алуға
Әдірісін алмаппын.

Махаббатқа сенетін,
Жақсы үмітін кім жойды.
Сол келіншек келетін,
Күтіп жүрмін бір тойды.

1976.

ЕСКЕРТУ

Беу, құдалар!
 Шақырсам ерте келгін,
 Тез батады күз келсе кертөбел күн.
 Жалғыз-жарым жүрмендер,
 Қорқыныш көп,
 Құдашаның тәуірін ерте келгін

1976.

КҮЙКІНІҢ ӨЛІМІ

Күйіп-жанып,
 “Өлем”, “өлем”, – деп еді,
 О, заржағым алдапты.
 Емханадан есен-аман оралды,
 Құдай жанын алмапты.

1976.

БИЛЛИАРДШЫ КЕЛІНШЕК

Жігіт едім кий ұстап шар қумаған.
 Биллиардтың
 Қызығы зар қылмаған.
 Болотонда кездесті осы кесел,
 Қашқан аңдай қызығы сарқылмаған.

Ойнағанды ұтып жүр бір келіншек.
 Арманың де
 Бір жеңіп, бір жеңілсек.
 Еркек кіндік қалмады пар келетін
 Жасай берді шайлыққан жұрт шегіншек.

Ұпай алса сұлудың сүйінетін,
 Кейпі қызық
 Кий безеп түйілетін.
 Бүйрек беті уылжып балбырайды,

Сәт туғандай
Оп-оңай сүйілетін.

Сақ-сақ күліп
Жас мадам іркілмейді,
Марал дене,
Сылқым төс бүлкілдейді.
Жақсы ойнайтын біреуді іздегендей,
Өткір көздер төңіректі тінтіп жейді.

Масайраған келбеті ғажап екен,
Ойнай білмеу
Ой, аллай, азап екен.
Дағдарыста бір жігіт шыға келді,
Қыран қабак,
Қапсағай қазақ екен.

Емеспіз бе сертке мәрт
Тойшы халық,
Дегемін жоқ,
– Ағатай, қой, шыдайық!
Кийі – мылтық,
Жүйрік шар – қашқан киік,
Топырлатып түсірді Қойшыбаев.

Жылқы емес,
Қос-қостап шар қағыста,
Масаттанар мезет жоқ бар табысқа.
Отыздағы
Құлшынған парижанка
Алпыстағы ағаңмен арпалыста.

Келіншектің кездесті күтпегені,
Шардың қайда
Сәкеңнен үрікпегені.
Тоғызыншы түскенде тор қалтаға
Қызық болды бір күліп,
“Уһ” дегені.

Жұқа жүзі мұнайып кийі қалды,
 Күлкісін де перизат
 Тыйып алды.
 “Жеңілдім” деп оң қолын ұсынды да,
 Ағамызды оңдап бір сүйіп алды.

197

БІР АЛМАНЫ ЕКІГЕ БӨЛМЕЙІКШІ

Жалғыз алма,
 Япырмай, жалғыз алма,
 Тәбет тартып, құмарлық жанғызар ма.
 Қаққа бөлу қолыңнан келмей қалып,
 Тиесіден бір сөгіс алғызар ма.

Адам – ата, Хауа – ана табиғаттан,
 Алма арқылы біздерге тәлім артқан.
 Бір алманың бөлісі сәтсіз болып,
 Көңіл қалу дегеннің дәмін татқан.

Дін – аңыздың ырқына көнбейікші,
 Жеміс үшін шыр бұзып көрмейікші.
 Өзің-ақ же,
 Тәттілеу болармысың,
 Бір алманы екіге бөлмейікші.

197

МОДА ЖӘНЕ МОДЕЛЬЕР

Құлшындық мода көріп бәріміз де,
 Ер-әйел, жасымыз да, көріміз де.
 Ұмсындық ұнап кетіп,
 Бой жазғанда,
 Тәні сұлу адамның сәні бізге.

Құмартып шақ тігілген жаңа бөзге,
Дүйім жұрт таңырқауға салады өзге.
Тек қана.
Мен отырмын талмай қарап,
Мода емес, модельер кара көзге.

Сұлулық... Қайда ғана жетеледің,
Жазығым бар ма әлде жеке менің.
Тәртібін тәптештеген секілдің,
Махаббат деген үлкен мекеменің.

Қып-қызыл ернің раушан жапырағы,
Шәрбәтін ауа арқылы татырады.
Қос балтыр жолды кескен қос киіктей,
Көзді арбап әрлі-берлі қатынады.

Керімсал құлын білек, жайды құшақ,
Қос торсық төсі қандай жайлы жұмсақ.
Түс жармай, іш өртеніп телміресің,
Қызыққан ханшайымға жарлығы ұқсап.

Төгілді төңіректі бунаған сыр,
Шын бекер құлан-жүрек тулағансың.
Сен кешір, модельер қыз Корнелия,
Қайтейін мен корнет боп тумағасын.

1977.

“ТОҚТА!” ДЕМЕ

Неліктен шын құмартқан пәк жүрегің,
“Тоқта!” деп ноқталады жан тілегің.
Шыдамсыз емес едім,
Марал көзің
Мөлтілдеп бар мазамды алды менің.

Тапқанда шақ пішілген тән үйлесім,
Шырқайын келістіріп ән жүйесін.
Қалайша мен тоқтайын?

Беу, қалқатай!
Әйелдің көріп тұрып әулиесін.

Домбырам екі шекті зар илесін,
Серпілсін құмар қанып жан игесін.
Салайын тың ырғаққа
Қалың елім,
Көркінді әсем саздан тани берсін.

Аққуды көріп, неге қаз атайын,
Тындашы, ойға түспес наз артайын.
Япырмай, “Токта” деме
Не қыласың,
Қимылсыз тоқтай қалсам жазатайым.

197

ШАЙТАН АЛҒЫР

О, қандай сұлу едің, шайтан алғыр!
Дұрыстап көріп қалдым қайтадан бір.
Есімнен от құшағың кетпей қойды,
Күн бата тар төсекте қайталанғыр.

Қос анар тепсінеді көз тесердей,
Қайтейін, қол салмаймын өзге есердей.
Жанарың мөлт еткені қандай қызық,
“Күн батпай келем” деген сөз кесердей.

О, қандай сұлу едің, шайтан алғыр!
Сөз мәтел болады екен айта қалғыр.
“Ал”, – десем бір ақ шайтан қағып кетер,
Қалқам-ау, құшағыма қайтадан кір.

197

ҚЫРҒЫЗ ҚЫЗЫ

Сусамырдан келгендей гүл қырмызы,
Сүңгіп жүрді теңізде қырғыз қызы.

Алыс күндер баяғы еске түсті,
Көзге оттай ұшырап жұлдыз жүзі.

Токаштанған, томпақ бет. домаланған.
Пісте мұрын мәмпәси бола қалған.
Су періште сол дерсін сиқырланып,
Жаһаннамға жаныңды тонап алған.

– Қашан, қалай келдіңіз Сіз Қырымға, –
деп бастадым асығыс сөзді ырымға.
Студент кез Мәскеуде топ ішінде,
Кездесіп ек бір рет біз бұрын да.

Вальс, танго бар тарих өткеніміз,
Тозған да жоқ бозбала шекпеніміз:
Өзгелік ем, көз көріп, қызықлап ем,
Окінтеді сырласпай кеткеніміз.

Тағы да айттым: – бізге бет бұрмаймысыз,
Сізді құшқан, әрине, су қайғысыз.
Келіншекке бұл күнде еріншекпін,
Бәйбішеммен әңгіме құрмаймысыз? –

Шапшығандай әрекет сезім бойда,
Сөйлеп кетті
Салмастан сөзін ойға,
Тура қарап, тайсалмай жауап берді:
– Аялыңмен, ағатай, өзің ойна! –

1978.

ҚЫРЫМДАҒЫ ТАМАША

Жүзіп жүрдім мөлдір таза айдында,
Мен жатырмын қыздырынып май құмда.
Тік қарауға көз тиер деп қорқамын,
Қыз-періште кез болғандай алдымда.

Алтынданса денең аппақ күмістей,
 Асау толқын шыдай алмас тиіспей.
 Саған қарап күннің көзі қызарды.
 Маған ұқсап көрсе қызған дым ішпей.

Сәуле қызғылт. Су көкпеңбек, сен аппақ,
 Ақ шағала келді жақын қонақтап.
 Аю Тауы суға салды тұмсығын,
 Сені бірге жұтардай-ақ сораптап.

Жас аққуға қыран көзін салғандай,
 Аю төнсе шыдар үнсіз жан қандай.
 Дәл сол кезде сен жағада жарқ еттің,
 Аю шөкті тас боп қатып қалғандай.

Басылды елең. Құлшындым жас балаша,
 Құлын денең көрінді шыт жаңаша.
 Дельфиндер де өтті алыстан делдиіп,
 Дей қалғандай бұл не деген тамаша.

19:

ПУШКИН КҮНДЕРІНДЕ

Бейтарап күндер емес өткен-кеткен,
 Сал, мырза дәл биылғы жеткен көктем.
 Мәскеуге ақын толды,
 Жыр селдеді,
 Төгілді сөз сарасы желкендеткен.

Ішінде маңғаз, кербез жарқыл қағар,
 Марқакөл маралындай Марфуға бар.
 Басталды салтанатты Пушкин тойы,
 Көп жылдан байтақ Ресей салтында бар.

Жас ұрпақ данышпанға алғыс арнап,
 Сөйледі “дала досы” тайпы тармақ.

Баяғы “тағы түнкүс” өкілдері,
Тебіренді тува. қырғыз, жақұт, қалмақ.

Шықты. әне. қазақтың да ақын қызы,
Ақ дидар Әйгерімдей жарқын жүзі.
Ән салса, жыр оқыса бәрі ғажап
Үнінде Абай ырғақ жатыр ізі.

Сарқылмас сағынышы бардай анық,
Қара көз ғашық тілге қандай қанық.
Аумаған Анна Керн сияқты деп,
Тамсанды залдағылар таңдай қағып.

Сүйсінсе асыл қауым ақын қызға,
Қосылды зор мәртебе атымызға.
Бір сезім тұла бойды лып еткізді,
Бір сөзін жақын тартып затым қызба.

Елге ақын, сүйсе ақынға ел жетеді,
Беу, қалқам! Көркің шабыт селдетеді.
Соншама көп орысты тамсантқанда,
Қазаққа бір қарасаң нең кетеді.

1979.

ӘБДІЛДАНЫҢ СӨЗІ

Білмеймін заң қылғанын,
Сән қылғанын
Таңданам әр сөзіне Әбділданың.
“Қаламың қажығанда ой жаңғыртып,
Көргенің жақсы, – деді, – таң құрбанын.
Дос болғың келсе дәйім соны күшке,
Болмысты маңайдағы шолып істе.
Бой бергің егделікке келмегенде,
Жасыңда не істедің - соны істе”.

Жарайсың беу, беу, дүлдүл майталманым,
 Бүктеліп қалды аузымда айтар барым.
 “Көп жорттым қызды ауылға, Әбеке”, – деп,
 Ұялып ақсақалдан айта алмадым.
 Қалайша өңін бүзбай қарғайғанын,
 Жетпей жүр келістіріп айтарға күн.
 Бетіне тік қарасам
 Күлім қақты,
 Байқадым ішінде бір сайтан барын.

1979.

НЕМЕРЕМ ТУҒАН КҮНІ ЕСКЕРТУ

Беу, ағайын!
 Қуанышта не дер ең?
 Дәрігер қызға шүйіншіге не берем?!
 Қарашаның жұлдызында бесінші
 Дүниеге келді тұңғыш немерем.

Ол дарынды ұл. Дарындыға – жеңу серт,
 Дей көрмендер “орғаш кеттің жеңілет!”.
 Неге? – десең салмағы төрт келідей,
 Ұзындығы елу төрт.

Әжелері-ау, ырым етсем тұрақта,
 Сыйлап ұста бейберекет жылпатпа.
 Неге? – десең, бұл баланың түбінде,
 Бәрімізден даңқы кетер ұзаққа.

Құрықтамай босатындар ат басын,
 Сәби күннен алған беттен қайтпасын.
 Сақтық керек.
 Тарихшылар соңыра,
 Әжелері ұрсыпты – деп айтпасын.

1980.

ЖІГІТ ӘНІ

Той-думан аз болған жоқ көшімдегі,
Сынаса сынай берсін өшім мені.
Түн қатып, таң сәріде әрең жеттім,
Ұйқыңды бұзсам, қалқа, кешір мені.

Жарасты кер бестіні ерттегенім,
Шіркін-ай, осы екен ғой серт дегенің.
Құтқармас өліп кетсең ешбір пенде,
Махаббат осы екен ғой өрт дегенің.

1976.

ЛАУАЗЫМ

Өткен күндер қиындық орманындай,
Болашағым оңдалсын жол тарылмай.
“Ата!” деген атаққа еңсем өсті,
Жас офицер генерал болғанындай.

Бұл жалғанның демеймін жүдеуімін,
Деп те ойларсың сондағы сүйеуі кім.
Бір сұлудың алдында ардағы едім,
Енді бүгін әжеңнің күйеуімін.

1980.

ЖАСЫ ШАМ

Ал, айтайық лек-лек ашық сыр,
Немеремді тез көруге асықтым.
Бөбек туған үйден жылдам жететін,
Көше, даңғыл бар жолдары ашық тұр.

Не болар ем сол сезімді жасырсам,
Кім болар ем
Марқайдым - деп ашынсам.
Жас иістің лебінен ашылды
Көкірегімнің көшесінде жасыл шам.

Ашылысыншы жылламырақ өтейін.
 Толастамас топтан озып кетейін.
 Бәрінен де ең қызығы осы ғой,
 Құдалардан бұрынырақ жетейін.

198

* * *

Немеремді күшкым кеп,
 Балаға қарап тұрамын.
 Бір жұтым қымыз ішкім кеп,
 Далаға қарап тұрамын.

Құмға да көңіл бөлдім көп,
 Дауылға қарай беремін.
 Көршінің қызын көргім кеп,
 Ауылға қарай беремін.

198

* * *

Сағынышын Мәскеудің орманындай,
 Ауыл жаққа жүргенде жол салынбай;
 Ата деген атаққа ие болдым,
 Алтын жұлдыз төсіме қонғанындай.

Асыл үміт соқтырмас заршылдыққа,
 Ту тігемін өлеңмен әр жылдыққа.
 Мен соңыра болғанда шөберелі,
 Жетті дендер генерал маршалдыққа.

198

АТА БОЛДЫМ

Ата болдым немерем туып бүгін,
 Құлақ шалды құлыншақ сүйікті үнін.
 Шыр еткенін қазақша естіп қалдым,
 Қаз дауысты сөби үн біліп тілін.

Құлаш жайды жаңаша белес бүгін,
Ата болдым. Ол осал еместігім.
Құдалар-ау, ренжи көрменіздер,
“Салықовтардан” аумады деп естідім.

1980.

ҚИМАЙ ТҰРМЫН

Көктем қайда?
Келеді жазым кеміп,
Күз жайнады сары алтын назын теліп.
Немсерелі болғанда көп толғандым,
Аталыққа жүрсем де өзірленіп.

Ата, әже шені зор сыйлайтұғын,
Қуаныштан әлемге сыймай тұрмын.
Мені қойшы... нешауа,
Шәшім аппақ,
Әже деуге Мәриямді қимай тұрмын.

1980.

АФРОДИТА

Бір тума сұлулықтың періштесін,
Байқадым көзім шалып пейіш кешін.
Тұлғасы саған тартқан сұлу көрдім,
Пейіште бірге піскен жеміс дерсің.

Түсімде көрген құсқа ілегіп ем,
Ілектім ұстап іңқар білегінен.
Барады жылдан-жылға сұлуланып,
Өзіңе теңестірген тілегімнен.

Бар болса ғашықтарға елшілігің,
Күн бата біздің үйге келші бүгін.
Онаша екеуінді салыстырсам,
Білер ем бітім, тұлға кемшілігің.

Қиналсам теңеу таппай қосқаным,
 Қуандым сен келер деп тосқаным.
 – Алғаның артық! – десең, құдай оңдап,
 Таңертең мақтанар ем достарыма.

Ұмытпас ең қызықты кезін адам,
 Періште келді кешке көзі ұнаған:
 “Алғаның ерен сұлу, ал айтарым:
 Сырын біл, сыны түзу”, – деді маған.

1980.

ҚУАНЫШ

Метро, такси, трамвай толы адамдар,
 Мен күлем, олар күлмейді.
 Дегім де келді: бұл неткен шымқай надандар,
 Қуанышта құттықтау салтын білмейді.

Мәскеуліктер қараса аң-таң бетіме,
 Өзімде бар аздап мін.
 “Немерем туды!” – деп бөркімнің шетіне,
 Жедел хабар жазбаппын.

ЖАҢА ТҮРІ ТӘРТІПТІҢ

Кеш оралдым.
 Бәйбішем күрсінді ақыр.
 деп те қалды:
 – Сен қайдан жүрсің батыр?
 Оны қойшы, бесіктен есік жаққа,
 Кемсең қағып немерем ұрсып жатыр.

Ана тілі секілді бала тілі,
 Жанға рахат әкелер жаннат үні.
 Кеш келгенді нәресте жаратпайды,
 Осы екен ғой
 Тәртіптің жаңа түрі.

* * *

Қызығар сұлу көрсе өліп-талып,
Қызықшыл ақын елі бөрі халық.
Мені тағдыр кенші етті. әкім етті,
Көп қызықтан. шіркін-ай, бөліп алды.

1980.

ҚҰДАШАМА ЖАУАБЫМ

Құдашам айтты:

— Не тілесем көнесің,
не сұрасам тура жауап бересің.
Ал, мысалы ғашық болған әйелдің,
Қай жерін сен өте жақсы көресің? —

— Пәлекет-ай, жалынсың ба, шок па едің,
Әпербақан мінезінді сөкпедім.
Жер-жаһанда мен сүйетін әйелдің,
Жек көретін жаман жері жоқ дедім.

1981.

БІР МІНЕЗІҢ

Кейде әйелді еркекке ұқсас атайды,
Кей жігітті “қыз мінез” деп мағайды.
Сол бозөкпе әйелденіп қылмиып,
Бәйбішесі қоразданып қатайды.

О, еркектер! Біздер еркек болмасақ,
Малды бағып, егінді ерте ормасақ;
Жауымыз да шошып айыл жимайды,
Қой соңында қошақан боп сорласақ.

Беу, арулар, сүйіп тиген күйеуің,
Нәзігім деп ұқтың ғой шын сүйерін.
Білсеңдерші, сендер үшін жан зекет,
Жанған отқа түсіп қана күйерін.

Болмай-ақ қой сендер еркек біз барда,
Қантарларда қалдырмаспыз ызғарға.

Күле қарап қызықтырмай қоймайтын,
Бір мінезің ұқсап тұрсын қыздарға.

1981.

“МАДАМ БАТЕРФЛЯЙҒА”

(Қайыргүл Сартбаеваға)

Қайыргүл құтты болсын өрлегенің,
Ұлғайттың асқақ әнші төр көлемін.
Қанжарды байқап ұста,
Шошып кеттім,
Қырғызға керек болар өлмегенің.

Атағың өз еліңмен шектелмейді,
Көрген жан пай, пай! Неткен көркем дейді.
Батерфляй,
Оқыс қаза аулақ жүрсін,
Өзіңді қазақтар да жек көрмейді.

Жүрекке осы шығар ем дегенің,
Сендердің махаббатқа сенбегенің.
Пинкертон келмей қалса
Көп қайғырма,
Орнына Алатаудан мен келемін.

1981.

Мәскеу.

ДАУКЕС КЕМПІРДІҢ ҚЫЗЫНА АЙТҚАНЫ

Он баласыз кем түсер ме құрметің?!
Әлде байың болып па еді сұр жетім?
Өзіңді-өзің күтсең етті шырағым,
Көбейткенше бір жаманның үмбетін.

1981.

* * *

Түнде де бар күндіз бар,
Ақ диларың үнілді.
Жүрегімде жұлдыздар,
Қарсы алғандай жүгірді.

Мінезіңнің ашығы-ай,
Жанға рахат құйып тұр.
Мен кайтейін тасымай,
Сен сүйген жер күйіп тұр.

Жан сергіді қаулап гүл,
Сенімінді ақтайын.
Мен сүйген жер жайнап тұр,
Артық жұлдыз тақпайын.

1980.

ҚОС ҚҰДАҒИ

Келін түсті бүгін біздің ауылға,
Қос құдағи бәйек бүкіл қауымға.
Ән шырқатып, той қыздырып, дәм қамдап,
Тамсандырды досы түгіл жауын да.

Балбұл жанған дидарлары ажарлы,
Мойыл көздер тартты ерекше назарды.
Ән салып жүр, жан салып жүр қос ана,
Көкіректері алабөтен базарлы.

Қыз тумаған біреуінің ұлы көп,
Ал, бірінде қыз баршылық ұлы жоқ.
Тағат тапты осынау екі ақ маңдай.
Балалары қол ұстасқан сағатта,
Жетті екеуі арман еткен санатқа
Біреуі ұл, біреуі қыз тапқандай.

1981.

БИБИГҮЛДІҢ ЖАУАБЫ

Қатар өскен сүйеді ғой гүлді-гүл,
Одан артық кім білер деп тірлігін.
Сұрағанда “Шәкең неше жаста?” – деп,
Күлім қағып жауап берді Бибігүл.

– Сырлас өстік қызыметтес, ауылдас,
Тел қозыдай құрдас едік бауырлас.
Бір жылғы төл
Жасарыпты он жылға,
Ел паспортқа жасағанда айырбас.

198

ҚИЫН ЖЕРІ ӨМІРДІҢ

Тітіркеніп жүйкемнің түйіндері,
Кейде жылжып кетеді миым кері.
Айтқан сырын айқындау білдірмейді,
Осы екен ғой өмірдің қиын жері.

Кім жасайды сондайда сөз таласын,
Танданасың түсінбей көз қарасын.
“Өкең бәрін бүлдірген, оңбаған” – деп,
Ұрсып жатыр бір жігіт өз баласын.

198

СӘТСІЗ ЖІГІТТІҢ ӨЛЕҢІ

Жалауын махаббатың құлатқанда,
Өтіппін қилы-қилы сынақтан да.
Оңдысын ішіндегі ойлай берем,
Соңғысын хош айтысып ұзатқанда.

АТАЛЫҚТЫҢ АМАЛЫ

Аталыққа аса жылдам маталып,
Сағынушы ек Нүкіс жаққа хат алып.
Енді жүрмін үш немерем соңында,
Осы үйдегі үлкен бала аталып.

Шақырады олар өлең келгенде,
Шұркырайды шабыт селі жеңгенде.
Жаңа өлеңді жаттап жүрем ішімнен,
Желе жортып сондарынан ергенде.

Қызған кезде еркеленген күйге еніп,
Жұмсайды олар қажетіне түймелік.
Біз көрмеген ойындары көп екен,
Көп өзгердім өздерінен үйреніп.

Жалт бұрылып кетер кезде құтылып,
Мың жұтынып тәсіл табам күтініп.
Әбден шаршап енді құлап түсерде,
Бәйбішеме кетіп қалам сытылып.

1982.

ӨКІНІШ

Сығалап жұрт құпия білгісі кеп,
Көз салса қаңбақ сөзге ілгісі кеп.
Құлшынар еріндерім саған қарай,
Сәуледей гүлге ұмтылған сүйгісі кеп.

Қайтейін сығаласа сығаласын,
Бәрін де қайран ақын құп аларсың.
Ұрлықтың айтып қылған айыбы жоқ,
Сүйдім ғой көңіл қатты құлағасын.

Жел сөзге сол қылығым жол аша ма,
Өзің ал, беу қара көз, арашаға.
Сүйді деп жұрт көзінше айып тақса,
Окінтті сүймегенім оңашада.

1982.

АЛЬБОМҒА

Тоймаспын таңырқасам неше күндей,
Қоймаспын ауыр сұрақ шешерімдей.
Персия періштесі сен деп қалдым,
Елжіреп есі кеткен Есениндей.

Құйылған көкірекке ақ өлеңсің,
Тарықсам іздеп табар ғажап емсің.
Жүзіңнен жүрегіме нұр төгілді,
Сен менің шапағатты Шағанэмсің.

Көрші едік қырғыз, қазақ іргелескен,
Жоқ емес кимас мезет бірге кешкен.
Үндемей топ ішінде қалармысың,
“Чоң аға, ақ боз үйге кір” деместен.

1982.

“ШЫДАШЫ”

Жәмиләнің қойнына кіріп кетсе құдасы,
Деп күледі: “Мынасы несі, мынасы”.
Бірақ үні шөже шикыл естілді,
Жек көрмейді расы.

Терезенің түбінен құдағи өтіп барады,
Көрмегенсіп Жәмилә құдасына қарады.
Қарады да:
“Шыдашы, - деді, - шыдашы!”.

1977.

БӘЙБІШЕМНІҢ АРМАНЫ

Арманым көп, отағасы, түсінсең,
От басы аман,
болсаң есен шүкір сен.
Балаларды пенсияға жеткізіп...
Немерелерді институтқа түсірсем.
Содан кейін...
Бой түзеп бір күтінсем.

1982.

ҚОРШАҒАН ОРТА ҚОЛДАСА

Сауық кеш бас кезінде қызып алды,
Жүзіне асау шарап ізін салды.
Бір сөзді күзеймін деп үзіп алды,
Бір сөзді түзеймін деп бұзып алды.

Патшағар терең ойға олақ екен,
Дос, жаран дым сезбеген болады екен.
Байқасам ақылдылар арасында
Ақымақ ең ардақты қонақ екен.

1982.

КІМ МЫРЖЫҚТЫ КҮНДЕМЕС?

Мыржық ағай ақылды алам расында.
Төрт-ақ класс бітірсе де жасында,
Саң салалы айла жасар өмірге.
Академия .. Университет бар басында.

Бір інісі бастығының хатшысы,
Ал біреуі – күнібойғы атышысы.
Бір жиені – түнібойғы сақшысы,
Өз әйелі көптен завхоз осында.
Нағашысы сауда-саттық басшысы.
Главбухпен үйі тура іргелес,
һәм табақтас, һәм үлделес, бүлделес.
Қызыл жаға - полковник баласы,
Өз қызметі – үндемес.
Кім Мыржықты күндемес?!

1987.

БӘЙБІШЕМЕ ТІЛЕГІМ

Туды бүгін екінші немереміз,
Тойлаймыз да
Шаттыққа көнелеміз.
Ақ бесікте, ақ бөпе үніменен,
Келер күнге сеніммен жөнелеміз.

Сәтті болғай бәйбіше,
еккен егін,
Көңілім толқып тұр бүгін
Неге менің?
Ең бірінші көргенде немерені,
Әжелікке қимаймын – деген едім.

Бүзбайды екен дәреже жаны асылды.
 Үзген жоқсың
 Құштарлық таласыңды.
 Жасаруға немере дәру беріп,
 Болды саған әжелік жарасымды.

Үні қандай
 тамаша әдемі еді,
 Іңгәлады, інкәр үн әжеледі.
 Екі дүркін әжелік құтты болсын,
 Әже болғай бірнеше дәрежелі.

19c

НЕМЕРЕЛЕР

Немерелер көз ашқалы кезінен,
 Сүйем бәрін тым ерекше сезіммен.
 Бірақ, осы балапандар жабылып,
 Бәйбішемді тартып алды өзімнен.

Ақ бөкен жүр “әжекейлеп” жолында,
 Кенжесі жүр “апашкалап” қолында.
 Борсаландап қонжығындай аюдың,
 Ақ бөпе жүр кірекейдің соңында.

Көпсінбеймін.
 Көп емес те баламыз.
 Барға риза, тату-тәтті арамыз.
 Өттең түнде
 бәйбішемнің қасынан,
 Шықпай қойды әнебіреу кара қыз.

19

КӨРІМДІККЕ, ҚҰДАҒИ НЕ БЕРЕСІҢ?

Дана деген ақ бөпе алтын қалқам,
 Туған күні аяқты бастық тарпаң.
 Алматыдан құдағи ұшып жетті,
 Дүбірлеттік шілделік салтын дарқан.

Осындайда қызыққа кенелесін,
Көргісі кеп отыр ғой немересін.
– Қуанышқа ортақпыз, – дедім сонда,
Көрімдікке, құдағи, не бересін?

Тірліктегі бұл да зор белең бе еді,
Шаттық кернеп ақжарқын елеңдеді.
– Көрсетіндер тезірек,
Көрімдікке
Не сұрасаң мен соны берем, - деді.

Түйіндесем өзімше себебімді,
Сақтап келем құдалық беделімді.
Әлі күнге ұялып айтпай жүрмін,
Құдағидан сұрайтын керегімді.

1982.

МҰРНЫҢ КҮЛІП

Талай жыл бір сырынды жүрдім біліп,
Жүрдім біліп, қармаққа іліндіріп.
Байқағаным, жеткізіп жан талабын,
Мені көрсең, тұрады мұрның күліп.

Түсіне алмай кей-кейде жүрдім күліп,
Қандай ғажап
Жан сезбес сылқым қылық.
Оң қабағың тартады жолым болар,
Бір қарашы тағы да мұрның күліп.

1982.

“АҒА” ДЕЙСІҢ

– Аға! – дейсің,
Өзеуреп, өртендіріп.
Қарлығаштай көрсенші өрт сөндіріп.
Сүйсіндірді жанымды мөлдір көзің,
Тілдесуге келдім ғой дерт көндіріп.

– Аға! – дейсің,
 алаулап албырт сезім.
 Барқыт көзге кетті ғой балқын төзім,
 Үздікпес ем үніңнен дәру іздеп,
 Шыр айналтты басымды жалғыз сөзің.

– Аға. – дейсің, сүйсініп, жарылқанып,
 Лебіңнен құлшынып, алдым азық,
 Сұлулықтың тетігі қайда десем,
 Жаралыпты өзгеден жаның нәзік.

– Аға! – дейсің,
 Жұмбақ көп жылы жүзде,
 Кім екенбіз біріміз бірімізге.
 “Аға” деген жіберер алшақтатып,
 “Жаным” деген бір сөз бар тілімізде.

198:

ӘНУӘРБЕК БАЙЖАНБАЕВҚА

Дабыл қакса сабырлы сөзі ашық,
 Еске салды дәуірлі біздер машық.
 Әнуәрбек “Ә” десе Левитан,
 Кіріп келер деп қалдым есікті ашып.

Ол әулие оқымпаз мықты десем,
 Әулиелік көп сырын ұқтым кеше.
 Әнуәрбек “Ә” десе жалт қарадым,
 Үйге кіріп келердей “мұртты көсем”.

198.

ҚҰРБЫМА

Түнемелден ашытқы әзірлетіп,
 Айран ұйытпа асығыс мәзір етіп.
 Қоры жақсы тілдің де татымы бар,
 Зіл сақтама ойнасан әзілдетіп.

Жок нәрсеге, жан құрбым, қыза көрме,
Ләззат ізде, ғашық бол, ыза терме.
Не болса да, қалқам-ау, бар айтарым:
Уәденді кешегі бұза көрме.

1983.

“ҚҰДАЙ АТҚЫР”

“Құдай атқыр” депті ару жарына,
Жігіт қайтсін, берді құдай тағы да.
Сақта мені, сақта “құдай атты”, – деп,
Құлап түсті бір сұлудың маңына.

Қалжың сөзге көп теліткен көмейді,
Енді жеңгем ашы тілін бөгейді.
“Құдай берсін”, “Жарылқасын тәңірім” –
Деседағы “Құдай атқыр” демейді.

1984.

СЕЗІМ

Ә, солай ма? тәртіпті білсін батыр.
Кеш келіп ем сұм жүрек күрсінді ақыр.
– Қайдан жүрсің, аташым? – дегендей боп,
Кемсең қағып немерем ұрсып жатыр.

Мен асықсам демендер - түлен тиді,
Қол босында молырақ күтем сыйды.
Келіншектер, ренжи көрмендерші,
Жеңгең емес, немерем ренжиді.

1981.

СЕНГЕНІМ БАР

Әй – кәпір – деп айта алмайды еш пенде,
Ты табамын кейде сырттай өшпен де.
Соның бәрін айғақ етер қазағым,
Жүзге бөлгіш сұмпайылар өшкенде.

Айтар сырым
 айқын ашық тілегім.
 Бір қазақты үшке бөлмей түледім.
 Жүрегімнің лүпілінен естіндер,
 Сәкен, Ілияс, Бейімбеттің тілегін.

Алыс жолда жүрген ауыр шақтарда,
 Олең өрдім ерте тұрып ақ танда.
 Сағынышты елге сәлем жолдадым,
 Ауыл жакка құстар күзде кайтқанда.

Аз сөйлесем сенгенім бар көш түзер,
 Сағынышты жаңа әнім жеткізер,
 Өзге сырды тәмамдайды “Жезкиік”,
 Жанарымен жанға рахат сепкізер.

1984.

ТӨЛЕГЕН ДОСМАҒАМБЕТОВКЕ

Албырт кезі әрі жас, әрі сыйлы,
 Намыс, шіркін, шымшылап жаны күйді.
 Таяқ жеді ол
 “Күн көсем” мүсінінен,
 Сәл биіктеу орнатып Әлібиді.

Ойлантпайды саясат мүсінді көп,
 Үндеу қайда. Ол кезде ішің білмек.
 – Әліби-ағам Лениннен бойшаң еді, –
 Деп Төлеген болыпты түсіндірмек.

1985.

ТАПҚЫР КЕЛІНШЕК

Ұзақ жолда қызықтырмай жан адам,
 Жас келіншек тіл қатпаған манадан,
 Сайрап кетті озған аттай еркінсіп,
 Үйір тапты үйге кіріп даладан.

Бірі бітсе, бірін бастап жаңадан,
Әзіл төкті елге сирек тараған.
Кей жігітке тиді ала құйыңдай,
Шаңқай түсте көз аштырмай қамаған.

– Жылы жерде көрсеттің ғой керемет,
Беу, құрбыжан! Туып қалды не себеп?
Көбелектей жеңіл кетті кей сөзің,
Жылы жерде тиген жоқ па кебенек. –

Десем, ару тез қайтарды себелеп:
– Бой қызғанда ғадетім жоқ тежемек?!
Жаурағанда жау көрінер еркектер,
Шешінген соң ауыр сөйлеп не керек?!

1984.

“ОБАЛ-АЙ”

– Қыз-қырқынға ебің қалай? – дегенде,
Тұманбай түсті әжептәуір елеңге.
– Көке, сізге жалған айту болмас-ты,
Бармайықшы, – деді, – сонша тереңге. –

Үнсіз қалдық өзіміз бен өзіміз,
Алшақ өтті албырт, асау кезіміз.
Біраздан соң ұяла қарап күлді де, –
Деді, – қандай салт шегесіз өзіңіз? –

Жауап қаттым:
– Баяғыдай қайсармын,
Сұлу көрсем көңіл жықпай қарсы алдым.
Бірақ, елді ренжітіп алмасқа,
Әму қызын бір сүйеге тайсалдым.

Шындық осы толқып кетсем толағай,
Қыл үстінде келем суыт, одағай. –
Дедім, – елде жойқын едім, шіркін-ай... –
Енді жүрмін сұлуларға жоламай,
Тұмаш сонда деді ақырын: “Обал-ай!”.

1985.

Б.АХМАДУЛЛИНАҒА

Қара етіктің өкшесі сере қарыс,
 Дегендейсің кел, достым, желе жарыс.
 Өтген, шіркін, тар жерде кездесіппіз,
 Ертеректеу болмадың неге таныс?!

Жер бетінде сирек қой сендей құрбым,
 Озгелерді жүректен сендей сырдың.
 Берік едім. Япырмай, не боп қалды?
 Осы жолы өзіме сенбей тұрмын.

Жарасады үстінде қара шапан,
 Есім кетті қара көз тамашадан.
 Ұшып қана жетер ем сахнаға,
 Қасымда отыр қол соғып бала-шағам.

1985.

* * *

Бұзып өтер
 Жат хабар бес төбені,
 Жақсы ақпарат адасып кеш келеді.
 Зор өсекті бұл күнде ел ұқпайды,
 Горбачевте гәп десең тез сенеді.

1990.

ЖАБЫҚ СЫР

“Аз емес құпия болған іс,
 Жастық шақ олжасын орғамыз.
 Жабайы деп жүрме сұлуға,
 Жол тапқыш жорғамыз.

Қай жігіт қымсынбас біз барда,
 Қырғидай тиюші ек қыздарға.
 Бәрі де өткен іс, сөкпеніз,
 Бәйбіше, қызғанба” . -

Деуші еді жасамай сақ қалам.
 Мезетте өзін көп мақтаған.
 Бүлдірді-ау бұл жолы ағамыз,
 Ол неге есікті жаппаған?!

Кеңсе ғой, басқа орын таппаған,
Шіркін-ай, жаңылды-ау жақсы адам.
Тал түсте есікті жаппаған.
Мәс-с - саған...
Сұқ көздер қаптаған
Үзіліс кезі ғой ақ табан.

Алланың әмірін кеш ұқты,
Кеш ұкса сұм тағдыр өшікті.
“Сақтансаң сақтармын“ депті ғой,
Беу, ағай!
Жауып жүр есікті.

1986.

НЕМЕРЕМНІҢ САҚТЫҒЫ

Кім тосекті екіге бөлектемек,
Енді қажет болып тұр жедел көмек.
Кеше кенже немерем келдідағы,
Екеуімізді жатқызды бөлек, бөлек.

Сескенгендей түнгі аспан сарайынан,
Жағар кезде жөні бар дәл айырған.
Ұйқысы әбден қанғанша ол әжесін,
Шығармайды екі елі маңайынан.

Келіншекті торуға ұста халық,
Іздеп барсам атар таң нұсқаланып,
Жатыр екен құлындай қосақталған,
Бәйбішемді білектен ұстап алып.

Түн осылай, ағайын, қыйындады,
Күндіз берер шал, кемпір сыйын тағы.
– Сен әжемді іздеме ата-деді
Бірге жатам қасына бүгін тағы. –

Күдіктеніп, сабырлы қабак түйіп,
Деді бірде әжесін жайлап сүйіп:
– Сүйесің ғой атамды сен сүйесің...
Кетіп қалма сен оған байға тиіп.

1998.

СЕН КЕЛСЕҢШІ

Түбіне күрке талдың тығылайын,
 Бұғайын қасқыр қуған бұғыдайын.
 Қорыққанға қос көрінер, сен келсеңші,
 Алдыңа есім кетіп жығылайын.

1986.

ҚҰШТАРЛЫҚ

Менің саған таңырқауым сөнбеген,
 Бал қурайсың күзгі желге көнбеген.
 Кейде тәтті, кейде қатты болсаң да,
 Ажарыңа жан теңгеріп көрмеп ем.

Жан серік боп, жанұяма төрлеген,
 Жылдар ізін қыз күніңнен бөлмеп ем.
 Ашық күнім, ғашық күнім таусылмас,
 Аққуымсың айдын көлде өрлеген.

Құшақ жайсаң тез жарасып өнденем,
 Мезет ғажап ләззат, рахат кернеген.
 Немерелер улап-шулап жүргенде,
 Сені іздеймін оңашалау бөлмеден.

1986

ДОСЫМА ЖАУАП

Білдіргендей қимас, сыйлас реңін,
 Ескі достың сұрағына күлемін.
 Ғашық жайлы көп жазасың деді ол,
 Күйдірмей ме Мәриямнің жүрегін?

Аңдасам да адал сөздің төркінін,
 Жауап бердім сендірердей еркін үн.
 Дедім сонда: ең шыдамды қызды алдым,
 Жалынына ғашық өлең өртінің.

1986.

РАСУЛ ҒАМЗАТОВТЫҢ ЖАУАБЫ

Құшақ жайып ізетпен бағалайтын,
– Расул аға! Ассалаумағалаяйкүм!
Саулық қалай, – дедім мен
Сабыр сақтап,
Емханада нең бар көп жағалайтын? –

Қатты ойланды. Қыздырды ма сұрақ бой.
Көзі күлді.
Сыбырлады-ау зиятты ой.
“Мына сырқат мемлекетте - деді ол, –
Сау қалудың өзі маған ұят қой”.

ҚҰДАШАМА

Аузыңды ашсаң көрінген көмекейің,
Сені қалай, құдаша-ау, сөз етейін.
“Ой, құтырғыр” дегенің ұнап кетті,
Қисаймайды ондайға тебетейім.

Әзіліңді айта бер ойдағы көп.
Бұл құдаңның ондайға тоймағы жоқ.
“Құтырғыр” де, нұқып қал, жұрт ойласын
Арамызда ештеме болмады деп.

1989.

АҚЫННЫҢ АЙТҚАН ДЕРЕГІ

Мазам кетіп жүрген жоқ
Марқайдым деп,
Шаш ағарса шалқыдым
– Алтаймын, – деп,
Жанарыңа жанкешті қадаламын,
Тамағыңнан дәм татып байқаймын, – деп.

Сырымды айтсам,
Бәрін жөн көремісің?

Серттен таймас
 Қайнап тұр көне күшім.
 Озім үшін керегім үйімде бар.
 Тиістім ғой мен саған өлең үшін.

1989.

САҚТЫҚ

Жылағаны – бізге деген сый шығар,
 Томсарғаны қай сұрағы? Білші бар.
 Беу, әжесі! Сүйкене берме сен маған,
 Ана бала біліп қалса ши шығар.

1990.

ЗАМАНЫҢ ТҮЛКІ БОЛСА

Бас молланың үйіне,
 Әкім кіріп барады.
 Ташпық созған күйіне,
 Жұрт қызығып қарады.

Дін, хадиске сый, құрмет,
 Байқап ауыл ұнатты.
 “Қозғалмаса Мұхаммед,
 Тау қозғалған сияқты”.

Сезіп аң-таң қаламыз,
 Тілектері бір екен.
 Партком болған ағамыз,
 Молла болып жүр екен.

1990.

ТАРИХИ ШЫНДЫҚ

Осынау біздің заманда,
 Дін, мұсылман аманда
 Көк Есіл сенің жағанда,
 Перзентке көңілі аланда
 Әбілмәжін мен Жамалға.

Тумаған бұрын ғаламда
Бір сұлу қыз беріпті.

Рахмет алла, саған да,
Сауабың зор ғой адамға.
Нұр жауды құтты қадамға
Жарқ етіп бакыт жанарда
Адал жар етіп маған да.
Жүректің емін табарға.
Жараттың ғажап серікті.
Сөзімнің осы шешімі
Мәриям екен есімі.

9 декабрь. 1990.

* * *

Жасырынба,
Жүгіре шық. Келдім де.
Бала күнде бірге шиe тердім де.
Қалай ғана құпиялап сақтарсың,
Нарттай қызыл ізі бар ғой ернінде.

Жасырынба.
Кел, қатар тұр қасымда,
Тірі жаннан сескенбеуші ең жасыңда.
Еркеліктің ізі жатыр әлі де,
Өрілмеген қою кара шашыңда.

Жасырынба.
Берірек кел, батымда.
Кездескенің айып емес, жақында.
Сұрағым бар:
– Кейде есіңе алдың ба?
Өлең жазсын,
Сырынды айтшы акынға.

1991.

БІРІНШІ СӘУІР КҮНІ

Жолың болмай жайылар атың елге.
Дәл сол күні сұлуға батыл келме.

Әсіресе құпия ғашығыңмен,
Кездеспе, дос, бірінші апрельде.

Жаратса да аз өмір берік етіп,
Басқан ізін жаңылтар кері кетіп.
Ұзақ деген сапары тым келте боп,
Сен барғанда келеді ері жетіп.

Бірақ, сөкпе бұл фани кең сарайын.
Күйкіленбе. Күйінбе. Ем табайын.
Үйінде отыр бірінші сәуір күні,
Сақтық керек, орныңа мен барайын.

1992.

ӨЗІМЕ АЙТҚАН КЕҢЕСІМ

Түнемелден ұйытқы әзірлетіп,
Сусын тоспа қышқылтым мәзір етіп.
Сүр секілді сөздің де татымы бар,
Зіл болмасын тіл тартсаң өзілдетіп.

Созып кетті - демесін - қатты бөсіп,
Бір жарқ етіп, үрдіс өт отты кешіп.
Езу жимай жеңгейлер қала берсін,
Жаңа келіп, бір қайным кетті - десіп.

1992.

ЖЕҢЕШЕМ АТЫ – ҚАМАЖАН

Бар менің Шәкір деген қадырлы ағам,
Жасынан әнші, сері ағындаған.
Көп таңдап, кеш үйленген кербез еді,
Япырмай, қалай ғана жаңылмаған.

Қайырмасы:

Жеңешем аты – Қамажан,
Күйеужан әрі балажан.
Бір көрсең естен кетпестей,
Ақылды, көркем, дана жан.

Женге деуге кимаймын,
Жел тигізбей сыйлаймын.

Жасынан Шәкір ағам арияшыл,
Жарк еткен от жасындай жарияшыл.
Бірге оқып кеш үйленген сылқым еді,
Көркейтті жас жеңешем жан ұясын.

Қайырмасы:

Қыз көрсе Шәкең айла тапқыр еді,
Ақыры орындалды ақ тілегі.
Ағаны кеш үйленген құрдас демей,
Құдайым бір жеңгемнен қақты мені.

1992.

* * *

Ақ лидарын бір көріп тынығарсың,
Сыр, сымбатын дәл сендей кім ұға алсын.
Қалт еткізбей, қыл қалам, сурет салшы,
Көрші қыздың баяғы нұры жансын

1993.

БӘРІНЕН ДЕ

Алматыда ауырмаған адам жоқ;
Түшкіреміз, пысқырамыз амал жоқ.
Құдашалар бас көтермей төсектен,
Бәрінен де ауыр тиді маған көп.

Қар көп басты көшелерді, үй алдын,
Қардай аппақ жауғанын-ай қиялдың.
Қарға адым жер аттамаған күн болды,
Бәрінен де құдашалардан ұялдым.

Ыңқыл-сыңқыл, алай-дүлей төңірек,
Құда іздеуге келмей қалды көп рет.
Беу, құдаша! Ренжіме жаз шықса,
Бәрінен де кездесерміз көбірек.

1992.

КҮЛЗИЯНЫҢ АЙТҚАНЫ

Төрегелді ағамыздың жұбайы,
Енесімен сырласады ұдайы.
Қарт ана үшін көрінетін келіні.
Шаңырақтың құт-береке. Күн-Айы.

Бірде айтыпты:
Апа, есен жүріңіз,
Қорған болдық бірімізге біріміз.
Төрегелді орыс қызын алғанда,
Екеуіміздің
не болар еді күніміз?!

1993.

ЗЕЙНЕКЕШТІ КӨРГЕНДЕ

Ұялаған жаныма сырды біліп,
Баяғыдай балбырап тұрды күліп.
Қыз кезінде аш белі сақталыпты,
Биге қазір шығардай зыр жүгіріп.

Сағыныштың сарғайған иі қанды,
Елемеді қалың топ жиылғанды.
– Рұқсат бер, Мәриям – деді дағы,
Қатты қысып құшақтап сүйіп алды.

Ісі осы ғой, құдай-ай, асыққанның,
Мен тағы да сүйе алмай сасып қалдым.

1992.

**ҚАЛЫМТАЙДЫҢ БАСТЫҒЫНА
АЙТҚАНЫ**

Көмекшінің жақсысы күн қылады,
Ал, нашары бастықты жын қылады.
Миғұланы қасыңа жолатпашы,
Қатарға қос елде бар сұңғыланы.

Ойлан, бастык...
Көріңсін маңайыңнан,
Шып намыскер, тер кеппес самайынан.
Футболдың да тандаулы “командасы”.
Құралмайды ет жақын ағайыннан.

1992.

ДИХАН-АҒА ЖАУАБЫ

Дихан-аға, Советтің үкіметін,
Түп - тамырдан жан едің түсінетін.
Қалай шапшаң құлатты
оқ, шығынсыз,
Доп болды ма қолға тез түсіретін.

Дегенімде сұраққа заты ұнаған,
Сәл жымыып,
тіл қатты ақын ағам.
Болып тұрды тақаған тоқсан жастан,
Откен күнге көкірегі қатынаған:

– Құлады өзі бар ұлтқа “ағамын” деп.
Қаққа бөліп жер шарын “бағамын” деп.
Мағжан ақын айтқандай
Құлады өзі,
Әлін білмей, көп әдіс “табамын” деп,

Саясатты, өсекті білмеген ем,
Тасқындайтын ғашық жыр күнде менен.
Оралған соң соғыстан
өлендеген,
Аз болған жоқ жұмысым түнделеген.

Өтті, кетті
бір заман заты қысқа,
Қайта оралтпа,
О, тағдыр! Жаңылыспа.
Соңғы сөгіс алып ем,
Соңғы ғашық
Әуресімен “ұсталып” қапылыста.

Көңілімді сол күндер сынық етті,
 Бар еді ғой сылқитар құрығы епті.
 Махаббатқа партия араласып,
 Күнәһәр боп ақыры құны кетті. —

1992.

ЖАС АҚЫННЫҢ СҰРАҒЫ

— Ақынның асылы бар, төмені бар,
 Дарыны дара туған бөлегі бар.
 Бітіпті барлығына ортақ мінез,
 Құмартса болады екен өле құмар.

Сұлулық деген жалғыз қорегі бар,
 Өзгеден кендеу жүрек көлемі бар.
 Сезерсің бір сүйгізсең
 Ыстық тілмен,
 Ерніңе жазып кетер өлеңі бар.

Болса да жүрек асау, ақыл биік,
 Көкірек әрең шыдап жатыр күйіп.
 Құрбым-ау, шыныңды айтшы,
 Көз ашқалы
 Көрді ме бетіңнен бір ақын сүйіп?

1992.

ХАМИТ-АҒА АЙТҚАН СӨЗ

Ақымақ ақылдыны мезі етеді.
 Дым білмей асыл сөзді тежетеді.
 Сондайда бір сыдырғы айбын керек,
 Есереге сөз өтпейді, көз өтеді.
 Емеспін мен ондайға өле құмар,
 Әй, кейде... таяқтың да қерегі бар.

1992.

ЭКОНОМИСТІҢ АҚЫЛЫ

Жеті рет өлшеп,
 бір рет кесіп-пішілу,
 Мәселені ол — анықтап пісіру.

Нарыққа да ертең қарық болармыз,
Шешім жолын ләзім саспай түсіну.

Алыстан да, берістен де қысылу,
Адасқандық. Қажет жылдам пысығу.
Шешімпаздар аз емес қой
Керегі,
Бірдемесі барды қолға түсіру.

1992.

ҚОС БҰРЫМ

Шақырсам қара көзді биге кел деп,
Қос бұрым жан баурады ирелеңдеп.
Баяғы бозбала күн еске түсіп,
Қасына ере бердім күйбелеңдеп.

Қандай сыр жүрегімде түймеленбек,
Домбырам бүгін қызық күйге келмек.
Бір кеште билегенім рас еді,
“Ұры сөз” елге жетті сүйрелеңдеп.

Ақ шашқа қара көзден ерген жала,
Қызық қой, оны білер көрген ғана.
Көзімнен қос бұрымы кетпесін де,
“Ұры сөз” құрып кетер ертең ғана.

1992.

ӨСЕКШІГЕ

— Ораза — деп нені айтады, ағатай? —
Деп жабысты бір өсекші жағалтай,
Ынта қойды сеніммен.
— Қырық күн арақ татпасаң,
Қырық күн өсек айтпасаң,
Ораза сол! — дедім мен.

1993.

ЖАҢАЛЫҚ

Көз көргенді еске айқын салалық,
Тез айтайын сүрленбесін жаңалық:

“Сіп-свежий”
жана сойған кой етін.
Бір мұздатпай пісірмейді қалалық.

Қалалықтың көрсен қару-жарағын,
Қасқа бастар тастамайды тарағын.
Жұрт көзінше құран оқып, кіжініп,
Үйіне кеп ішеді екен арағын.

Бір ғажабы – ел дәстүрін жоқтайды,
Қыдырыс көп.
Одан артық жоқ қайғы.
Астаналық кей ағамыз жыл бойы,
Тойлай, тойлай үйіне бір соқпайды.

1993.

НАРЫҚ-ҚЫЗ

Нарық – қыз
Ынтық етсе нұрың мені,
Атағың алты алашқа дүрілдеді.
Шап беріп
ақ білектен ұстай алсам,
Тал бойың неге сонша дірілдеді.

Көркіңе көп қарасам күлімдеген,
Шығарды есеп-қисап үніңді ерен.
Қойныңа кіріп кеттік
Малды беріп,
Қыз болсаң жарар еді-ау бүлінбеген.

1992.

ҚАРАБАУЫР ҚАСҚАЛДАҚ

Қарабауыр қасқалдақ
Суға пәле тасиды.
Қырға шығып қақшаңдап,
Арқа-жонын қасиды.

Қайырмасы:

Майға шөккен қасқалдақ
Қөлге пана болмайды.
Ұшпаған соң аспандап,
Шүрегейлер қорлайды.

Ұзын-тура қасқалдақ,
Көрінеді зорайып,
Үйір-үйір алшандап,
Тез өседі молайып.

Қайырмасы:

Көл түйесі қасқалдақ,
Шел тұнады көзінде.
Өзге түгіл борсаңдап
Қорғай алмас өзін де.

Қайырмасы:

Кербез аққу таранған,
Құс ордасын бастасын.
Шүрегейге таланған,
Қасқалдақтан сақтасын.

Қайырмасы.

1992.

ЖАРКЕНТТЕГІ ҚҰДАША

Жаркенттің барып едім базарына,
Тап болдым көп құдаша ғажабына.
Майысқан құба талдай ең сұлуы,
Көзі ойнап
алды құштар назарына.

Ақ желкен
Шашты байқап “шал” демеді.
Көргендей болды өрде нар кемеңі.
Ынтығып қарай қалса
болды еріксіз
Барына құдашаның жан дәмелі.

Құданы астаналық көріп анық,
Топ жарып, қуып жетті өліп-талып.
Қаймығып,
Қайқаң қағып, өте шықты,
Қасымда бәйбішемді көріп қалып.

19:

ҚҰДАША НЕШЕ ЖЫЛДЫҚ БОЛАДЫ ЕКЕН?!

Той келді ауылымды шарықтатқан,
Күн туды бал шарбатты қанып татқан.
Жас отау шаңырағы берік болсын,
Ата, ана қуанышын анықтатқан.

Ән салсам құдағиды таңдандырып,
Елінде жүрсін бізді арман қылып.
От құшақ, ұшқыр бидің қызуымен,
Бастарын жіберейік айналдырып.

Аймақты Ай қабағың нұрландырып,
Құдаша, кейпің ғажап тұрған күліп.
Мың алғыс айта берем, арнай берем,
Қоймаса құдай сені бұлдандырып.

Құдалар, құдағилар қонақ екен,
Бәрін де құшағыма орап өтем.
Құданы мың жылдық - деп ел атаса,
Құдаша неше жылдық болады екен?!

19:

* * *

Адам сүйер өзінше әр баласын,
Олар саған таласса таң қаласың.
Балалық пен жастық шақ - деп қаламын,
Немерем мен ұлымның тайталасын.

Тастай салып қасында өз әкесін,
Құшақтасқан мезетті әс етесің.

Айтпаса да алыстан андап қалам,
Немерем мен қызымның бәсекесін.

Жерге жеті аспаннан не түскені,
Белгілі ғой бөліспен жетіскені.
Ойыншыққа таластан басталатын,
Ұлым менен қызымның шекіскені.

Қызға ықылас көбірек бұрмаланса,
Ұл түсетін жасында мұңға қанша.
Бүгін олар асығар қолда барын,
Бір-біріне тезірек сыйлағанша.

Аяз ата секілді көрмедегі,
Немерелер игерсе төрде мені.
Бәйбішемнің жанары жарқ етеді,
Ол – “шалымды өзіме бер” – дегені.

1993.

АУЛАДАҒЫ КӨРІНІСТЕР

1.

Емхананың ауласы,
Тар емес те, кең емес.
Арулардың тәубасы,
Топтала жүріс, көп кеңес.

Жігіттер жылжып барады,
Күлкіге кезек суарып.
Ақын ағам қарады,
Қарсы өтіп жүзі жұбанып.

Білмейсің сауын, масын да,
Жеңілген бар, жеңген бар.
Оңі жап-жас қасында,
Ұяла күлген жеңгем бар.

2.

Ақын аға, байқаңыз,
Көріп қалдым төбенді.

Келіншекке бейтаныс,
Отыр ең оқып өлеңді.

Білдім жақсы екенін,
Салмағаны ешкім зер.
Палата жаққа екеуің,
Неге асығыс кеттіңдер.

Қызықтым жорға күйіңе,
Береді-ау қуат тектіге.
Сол келіншек үйіңе,
Күн батқанда кетті ме.

3.

Ағайды көрдім бүгін де,
Бөлектеу жігі өзгеден.
Құпия бар үнінде,
Амандасты көзбенен.

Сұлуға жаққан қыңқылы,
Мықты ағам деп тоқталдым,
Емханада ыңқылы,
Әлде қалай деп қалдым.

Мақтаныш етем, досым-ай,
Жаныма менің жақынды.
Сексен бесте осылай,
Серілік құрған ақынды.

Көз ақы алып көргеннен,
Не керек ұзақ сөз - көше.
Кешегі көрген жеңгемнен,
Бүгінгі жеңгем өзгеше.

1993.

ОРЫНБЕККЕ

Орынбек, келіп қалдық алпыс жасқа,
Егделік әкеліпті салтын басқа.
Хал, жайды бәйбішелер біледі ғой,
Не дерміз көңіл кеткен қарындасқа.

Жасымнан тату өскен егіз бе едік,
Беу, достым, мұның қалай? - дегізбедің.
Елудің кең жайлауын тастап шығып,
Алпыстың ақ боранын неге іздедің?!

Жастық шақ өте шықса қарамай да.
Табарсың өкініштен шала пайда.
Нарыққа қарық болмай жүргенінде,
Аңсайтын жас тоқалды шама қайда.

Әйтеуір қартайдым - деп асықпағын,
Токтатып, кісен салар уақытқа кім.
Тіршілік әр мезетті ардақтайық,
Көреміз әлі талай ғашық таңын.

1993.

ҮМІТТЕНУ

Жан едің ақ көңілді қайтармаған,
Сырым көп сүрлеп, сақтап айта алмаған.
Барасың былқыл-сылқыл жүзіп, қалқып,
Қайықтай көл төсінде қайқандаған.

Япырмай, неткен мөлдір жанар еді,
Жанымның рахат сәті жаңа келді.
Жадырап құрақ ұшты жарқын жүзің,
Ойлаған жерден шықсам жарар еді.

Жүректі қара көзің талқандаған,
Қалайша назар аумас қалқам, саған.
Бар екен талай дүниенің тал бойында,
Жабулы жүре, жүре байқалмаған.

12.01.1993.

АЛТЫ ЖАСАР АТТАСЫМНЫҢ ӨЛЕҢІ

Қыздар мені көріп қатты сасып жүр,
Ғашық болып ауыздарын ашып жүр.

Кімді тандап аларымды біле алмай,
Осы күні миым қатты ашып жүр.

Қайырмасы:

Алты жасқа келгенде,
Болдым қатты шерменде.
Ұяламын көп қыздар,
Қыр соңымнан ергенде.

Айту қиын жақын, туыс, бауырға,
Оқу - деген түсті үлкен ауырға.
Біріншіге барасың - деп жүргені,
Жіберіпті он жыл білім алуға.

Қайырмасы:

Кісінейді қырда қоңыр күреңім,
Міне сала шапқым келіп күлемін.
Құдайым-ай сөйтіп қашып кетпесем,
Қыздан шошып қатты соқты жүрегім.

1994.

СҮНДЕТ ТОЙЫ

Ұлдың тойын ардақтайтын кез келді,
Бастан кештік, соның бәрін көз көрді.
Насыбайдың заты қалды өзгермей,
Ішің білсін аты ғана өзгерді.

Парыз өтеу ата-ананың арманы.
Сүндет тойы қилы-қилы бар мәні.
Жыламашы, қысқарса да бір мысқал,
Жетеді екен, жетеді екен қалғаны.

Құтты болсын! Тойларыңыз ата-ана,
Қосыламыз ел арнаған батаға!
Беу, балақай! Қуанышың көбейсін,
Тарттың бүгін нағыз қазақ атаңа.

Жігіттікке дайындық,
Зор міндетті қайырдық.

Кекіл қиған секілді,
Артық жерін кетірді.

Тілегім сол ұсынған,
Жаңа туған мұсылман,
Жиын топқа бөліндік,
Көп жиналсын көрімдік!

1994.

БИАҒАМА ТЫҢ ХАБАР

Биаға!
Әзіл сөзің жалт қаратты,
Тың хабар сөз қозғайық ақ қанатты.
Шіркін-ай, сенің ащы шымшымаңды,
Кер заман дер кезінде аз таратты.

Баяғы, “Көк сиырың” бұзаулады,
Жал бітіп Қарагер ат жүз аунады.
Бұл күнде
ауылнай жоқ “қой, шәй!” – дейтін;
Ботадай боз баланы қыз аулады.

Самғап жүр Мырқымбайың самолетпен,
“Ұшақ” деп оның атын атап кеткен.
Ұшақжан құшақ-құшақ пайда тауып,
Жер жыртып, шөп шабудан таза кеткен.

Тажалға ас болмайды арам бақыр,
Сен айтқан
дәлду бастық арамда тұр.
Мал мен жер не боларын құдай білсін,
Колхоздар “құдай оңдап” тарап жатыр.

Жалауы саудагердің желбіреді,
Өндіріс жатқа кетті селдіреді.
Бар малды қант пен шәйға құрбан еттік,
Кеңседен жалақы алу ел тілегі.

Кеше гор, тың хабарда көп сөйледім,
 Келді ғой деп сөйлегім төкней сөлін.
 Саңдалып жұмыс таппай жүргендер көп,
 Тоздырып ең ақырғы көк көйлегін.

Азайды күрек ұстар, айыршылар,
 Оларсыз енді қайтып ауыл шыдар.
 Орнына қаулап өсіп келе жатыр,
 Жарысып коммерсант пен қайыршылар.

Одаққа туды кеше заман ақыр,
 Генсек те қашып шықты таза тақыр.
 Қалғаны Жазушылар Одағы еді,
 Ол дағы тәлтіректеп бара жатыр.

1994.

АЛПЫСЫМ

Кәрі де емес, жас та емес,
 Шекара болды алпысым.
 Жарысып келер жақсы елес,
 Алпысым - менің тал, түсім.

Үзілмес үміт береді,
 Ақ сәуле атқан таңменен.
 Үйреніп бойым келеді,
 Шатақтау сөзге “шал” – деген.

Әнімді елге жеткізсем,
 Келмесін даусым қарлыққың.
 Шабытпен шалқар өткізем,
 Дәуренін асау шалдықтың.

Ақынға сыйлы өмір дос,
 Жүректі жырмен жылыттық.
 Шалағай, шөлтік көрінбес,
 Шалдардан шыққан жігіттік.

“Қатқан шалмын” – деп өтті,
 Әйгілі бабам Шал ақын.

Табатын сәтті себепті,
Қызылды сайдан қағатын.

Түсіріп мені қармаққа,
Жөн болады сынасан.
Алып қашсаң аулаққа,
“Шал” – демессің құдашам.

1994.

* * *

Қалың іске қара басым көміліп,
Асығыстау жүрсем шала көз іліп,
Алабүлік мінезі бар өлеңнің.
Сұлу көрсе құя салар төгіліп.

Кейде шабыт көп ойнатпай тап басты,
Үйіп, төкті адам ойлап таппасты.
Басқа жерде бәйге берсе бүлк етпей,
Сұлу көрсе ұмытады ақ шашты.

ӘБДІЛДАНЫҢ ҒАЙНЕКЕНГЕ АЛҒЫСЫ

85 тің сездім ғой қайда екенін,
Білдім тірлік шаттыққа жайлы екенін.
Той жасаған
Көп жаса қарындасым,
“Мен садаған кетейін Ғайнекенім”.

Ризамын, қызымсың, қарындасым,
Ұлдан озар
Көш бастар бабындасың.
85-те атаңды ардақтаған,
Ниетінді бір құдай қабылдасын.

Белгілі ғой еліме қайда екенім,
Ұзарғанын әр күннің пайда етемін.
“Сені тапқан анаңнан айналайын,
Мен садаған кетейін Ғайнекенім”. –

Айтты осылай Әбекем той үстінде,
 Нәрлі сөзі жан зекет ойысты үнге.
 Сол бір мезет көрінді бозша торғай,
 Жұмыртқалап жатқандай қой үстінде.

1994.

АВТОПОРТРЕТ

Фотосурет жинақтарда басылды,
 Құдашалар құмарланса сөкпеймін.
 Өкпелеме көріп аппақ шашымды,
 Жастық оты сөніп қалған жоқ – деймін.

Сал, серілер ата, бабам – нар тұлға,
 Бірақ, заман біздің бойды шақтады.
 Думан тойда ән, күйлетіп шалқуға,
 Қызыл ішік киген қыздар батпады.

Денем ширақ, Ынжық, борқа емеспін,
 Ұзын сирақ “дөкейлермен” тең өстім.
 Бойшаң қыз да жасамады қарсылық.

Іске берік, құрғақ сөзге сараңмын,
 Құдашалар құрметіне адалмын.
 Алла берген “авторитет” баршылық.

1995.

МЕНІ ІЗДЕГЕН

Күн батып келе жатыр қызауратып,
 Таңсығы көп жүректі жүз аунатып.
 Қанымды қыздырады қызыл арай,
 Тағы да жүгіртердей қыз аулатып.

Апарған қызды ауылға бізді талай,
 Қызық-ау қызара бөрткен қызыл арай.
 Қатардан үміттестер қалмасак та,
 Болыппыз үйді көксер кешке қарай.

Естиді-ау құпияны байтақ елім,
Өзіме-өзім үнсіз байқа дедім.
Келер деп енді қашан? Күткендер көп,
Күн батса үйге шапшаң қайтар едім.

Үйге деп қатты сөйлеп негізденем,
Сен емес бүгін жалғыз мені іздеген.
Күгелі немерелер
Не берер? - деп,
Қозылай алақаннан жем іздеген.

1994.

* * *

Дос едік-ау,
Әлі күнге қимайды,
Төс такамай, көш ұзатпай қинайды.
Бір сиқыры бар секілді көздеген,
Ол өзгеден өзін көптеу сыйлайды.

1995.

“МАДОННА ЛИТТА”

Қос жанарым көргенінді жасырма,
Сондай еді-ау бір перизат жасында.
Сурет емес, Сырымбеттің сұлуы
Отыр ма деп қалдым, міне, қасымда.

Дей көрмендер сұқтанасың бекерге,
Бұл фәниде оған ару жетер ме?!
Өзі түгіл тап осынау суретті
Көру рауа көз жұмылып кетерде.

Қандай нәзік жұқа өңі, иегі,
Шәрбәттiсi-ай шиелi ерiн жиегi.
Жанған үміт жұлдызындай ерекше
Көз тоқтамас дидарына киелі.

Жазық маңдай керім кербез сәні де,
Тіл үйірген ақ тамақтың нәрі де.

Бәрі үқсайды ... мойыл көздер, қиғаш қас,
Әл жетер ме баруға одан әріге.

“Мадонна Литта”...

Сенен кім бар сәндірек,
Суреттен де есіп тұр ғой жаңды леп.
Леонардо Да Винчиді ойлаймын,
Мен құмартқан қызға қарап салды леп.

1995.

АШЫҚ СЕРТ

Мен тіріде қартаюың мүмкін бе?!
Мүмкін емес.
Келмесінші күлкің де.
Пионер күндер ұмытылмас ешқашан,
Пенсионер атансаң да бұл күнде.

Қайран қалма.
Неге қаркын басайын.
Қанат жеткен қиялардан асайын.
Сен дүниеде
Жап-жас болып жүрсің деп,
Ұзақ жылдар мен жігіттік жасайын.

1995.

ЛОРАННЫҢ АЙТҚАНЫ

Ұйықтап жатыр жұбайым,
Міне, достар, дұрыстық.
Оған да берді құдайым,
Маған да берді тыныштық.

1995.

ТЫҒЫЛМАҚ

— Бірдемені білдірді тілің тәтті,
Ұмсындырып жанарың күлім қақты. —

Деді жігіт, —
Сырыңды ашық айтшы,
Сүймеуші едім жасымнан тығылмақты. —

— Ақыл айтып отырсың маған бекер,
Түсінбесең, жігітім, бағаң кетер.
Абай айтқан тілсіз тіл тығылмақ кой,
Білмегенің, — деді қыз, — жаман екен.

Тығылмақтың сезгенде анық атын.
Қызығына күн болды-ау табынатын.
Ойнамасаң ойнама, мен тығылсам,
Іздейтіндер сенсіз де табылатын.

1995.

ТЕАТРҒА ЖАҢА КЕЛГЕН ДИРЕКТОР

Бастық болып келген біздің театрға,
Жас жігітті дерсің үздік батыр ма?!
Билеп жүрген балерина қыздарға
деген екен:
— Тренировка дұрыс жүріп жатыр ма?

Жиналыста бұл да көптің сыны дер,
Салып отыр өнерпаздың мыңы зер.
Сөз кезегін өзгелерге бергенде:
— Первый тосты алсын, - деді, — дирижер?! ...

1995.

БИЛЕП ЕДІК

Біз кеше топ ішінде билеп едік,
Түс көрдім көз ілгенде үйге келіп:
Кер құлан кісінеді жолға қарап,
Кең сайда жатты садақ тиген елік.

Не дейін.
Жору білмей үндемеймін,
Ұялған маған қарап гүлге өгеймін.

Жүрейін көрген түсті ойлауменен,
Тағы да көп билейтін күнге дейін.

1995.

РЕФОРМАТОР МИНИСТР

Қызып кетті
жаңа келген Министр,
Тырысты да, ұрысты.
Бір ғажабы: кеткендерді жамандап,
Қозғамады өзі атқарар жұмысты.

Пәлекет-ай!
Жасап жатыр бос айбын,
Теңселеді қосылардай қос айдын.
Деді сонда:
– Жөн-жосығын білмеймін,
Бірақ, достар, реформа жасаймын.

1995.

ТЕНТЕК ОСПАН

Той – думанда Тобықты еткен дастан,
Құнанбайдың баласы тентек Оспан.
“Ойбай Қодар” – деп жылап жұрт жоқтаса,
“Ойбай Абай” дегенді өзі қосқан.

Қақпақылмен үлкенді үңілтеді,
Шақпа тілмен кішіні бүгілтеді.
Томпандатып тоқалдан туғандарды,
Тазы көрген қояндай жүгіртеді.

Еркелетіп өзіндей елге қосқан,
Серігі көп тентектің өрде тосқан.
Қызға қырғын, құрбыға сүргін тисе,
Қырғи болып көрінді тентек Оспан.

Жігітке өш тұздығы татымаған,
Тартып туған әкеге батыл адам.

Қалыңдыққа барарда айтқаны бар;
“Қалыңдығың құрысын, катын алам”.

1995.

ЖҮРЕГІМЕ ҚАТАЛ СЫН

Науқасынды, беу, жүрек, емдеушілер,
Айыптады қатыгез тергеушідей.
Дер кезінде тыңдамай
асқындырған,
Аз емес қой кіналы “мен” деушілер.

Қой, тентегім, құтырма, доғар сауық,
Дәрігердің шешімі маған қауіп.
Қашан айттым мен саған
“бересің, – деп, –
“Сіп-свежий”, сұп-сұлу тоқал тауып”.

1995.

ОСЫ ҚЫЗ

Осы қыз маған неге көп қарады,
Жүрекке қарашығы от салады.
Жалғанда жаным қалса жарар еді,
Тірідей неге ішіп-жеп барады.

Осы қыз маған неге көп үңілді,
Бұзбаса жарар еді көңілімді.
Махаббат деген ауыр сырқат қонып,
Өзгертіп жібере ме өмірімді.

Осы қыз маған неге қадалады,
Қоймаса екі көзі жан алады.
Ай жүзі тұла бойды тебірентті,
Тұтқынға қайран жүрек қамалады.

Осы қыз маған неге көп қарайды,
Қимайды, қызықтайды, дос санайды.
Қасынан кетіп қана қалар едім,
Құмартқан қайран көңіл коштамайды.

Осы қыз маған неге телміреді,
Жайнаған қос жанары мөлдіреді.
Сақина сау басыма сатып алдым,
Тағы да бірдемеге көндіреді.

Осы қыз маған неге тесірейеді.
Білмеймін ойда жоқта не тілейді.
Құшақтап екі беттен сүйін алдым,
Оның да шығып кетсін есі мейлі.

1995.

ҚОРҚЫТУ

Шыдай берші,
Шыдашы, сеніп маған,
Әлек салмай қоймайды көрікті адам.
Махаббатшыл бір өлең жазайыншы,
Мен әйтпесе, бәйбіше, сөніп қалам.

Шыдай берші,
Шыдашы, кешір мені,
Дей көрмеші ақынның есіргені.
Қызыққанды қыздыра мақтамасам,
Тағдыр мені санаттан өшіргені.

Шыдай берші,
Шыдашы, көніп маған,
Екі көзім барында көріп қалам,
Анау қызды тап қазір бір сүймесем,
Енді айналып келгенше өліп қалам.

1995.

КЕЛ БЕРІ!

Таңертен дүние оянар,
Тамаша тәтті ұйқыдан.
Таранып сұлу боянар,
Шошынып делсал сиқынан.

Тіл тигізбе сен оған,
Таңсығын тапқан албырап.

Есебі түгел, елі аман,
Жатыр ғой жігіт қалжырап.

Қайталан бүйрек бүлк етер,
Аз болып түннің ермегі.
Бәлсінбей сұлу сылқ етер,
Дегенде жігіт “кел бері!”.

1995.

МАРАТ НҰРИЕВТІҢ АЙТҚАНЫ

Көш толды біздің көрікті,
Жас құдағи тап болды.
Бәйбішем берді ерікті,
Алпысқа жетпей бақ қонды.

Көп құдалар бас қосып,
Үйірлесе бір жақта.
Құдағи, қалма көп тосып,
Қымсынбай біздің кір сапқа.

Керегі бар ма үгіттің,
Жадырап еркін жүре бер.
Мен жабайы жігітпін,
Бетімнен жиі сүйе бер.

Ақ көңілмен сұрайын,
Барыңды сен де жасырма.
Қарта ойнасам ұдайы,
Отыршы менің қасымда.

Шырағың сонда жанады.
Жүрекке болар ақыл сеп.
Бәйбішем ұйықтап қалады,
Қарта ойнап олар жатыр-деп.

Тік айтуға ұялам,
Таласар аз ба дұшпан да.

Ұқсаң болды қиядан.
Мен көзімді қысқанда.

199г

ЖАСТЫҚ ШАҒЫМ

Есіме алсам сылқым Сырымбетті,
Құлаққа сыбырласқан үнің жетті.
Бал тамған қызыл ерін тіл үйіріп,
Сағыныш жүрек шетін тілімдетті.

Қайырмасы:

Жалау-жалын,
Алау-сағым
Еріксіз елестейсің
Жастық шағым.

Айдын көл, Кербез таудың етегінде,
Жүруші ең қос аққудай жетегімде.
Есіңнен кетпейді екен қайран жастық,
Сексен көл, сері таулар есенінде.

Қайырмасы:

Ақ қайың, сал қарағай араласқан,
Достасып кетіп еді-ау, бала жастан.
Күрке тал ақбоз үйден артық еді,
Түбінде қос еліктей паналасқан.

Қайырмасы.

30.04.9г

ӨЗГЕРІС

– Ішпендер – деп, бастықтарым зарлады,
Тәртіп сақтар мың саясат арнады.
Ал, өздері аз ішкен жоқ бірақ та,
Туған елді талапайға салмады.

– Ішпендер – деп “дөкейлерім” қақсады,
Жоғарыдан қатал қаулы қаптады.
Ал, өздері аз ішкен жоқ, бірақ та,
Туған елдің бар байлығын сатпады.

Ал, қазір ше. Ессіз созып көмейді,
Ептеп ішіп, көптеу жедім демейді.
Өзгеріс сол: ішу аздау, бірақ та,
Қанша жесе тоймайтындар көбейді.

1996.

АҚЫННЫҢ КЕЙБІР КЕЗДЕРІ

Кейде мен
Бесті асаудай құрықтаған,
Мойнымды кейін қарай бұрып қалам.
Қара көз соны сезбей көңіл жықса,
Бір күнде біржола құрып қалам.

Күн туса қол сілтеген Есіл, Нұрам,
Қайықтың кең айдынға төсін бұрам.
Алмауға өкпелетіп екеуін де,
Сақалды қысқа күнде екі қырам.

Ал, кейде
Басып сәтті дұрыс қадам,
Кемедей кең айдынға суыт барам.
Нұр жұмақ – өткен тәулік қызық болса,
Сақал-мүрт шықпай жап-жас тұрып қалам.

1996.

НАТАЛЬЯ НИКОЛАЕВНАНЫҢ СӨЗІ

– Махаббат деген зар уға,
Тым ерте Пушкин жолықты.
Жүз он екі аруға

Туғалы ғашық болыпты...
Жасады-ау галай жорықты.

Шек қоймаспыз талантқа,
Жүз он үш деген санаққа.
Ақыры мен де іліндім,
Қызықты талай ғажапқа,
Демедім неге бүліндің?

Сұлулық – ақын иманы,
Сұлулық – ақын жиғаны.
Болған соң тағдыр сыйлады.
Сайрандап өтті мүңсыз жан,
Бәрі жөн. Мені қинады,
Жүз он үш деген құтсыз сан.

1996

ӘЙЕЛДЕРДІҢ МІНЕЗІ

Еркек бар ма сұлуға жармаспаған,
Жармаспаған өмірге арна ашпаған.
Қосылғанша қыздардың бәрі жақсы,
Ал, содан соң... жігіт аз қарны ашпаған.

Кей құрбының мінезі кең сияқты,
Құтты қосақ екеуі тең сияқты.
Бірін-бірі тыңдағыш жұбайлар бар,
Мінез көрдім солардан ең зиятты.

Некен-саяқ кездесер нақас қатын,
Бір өзінен басқамен бақас қатын.
Оның байы тірі өлік,
Әрең жүр ғой,
Кәрі азбандай қақ жолдан адасатын.

Әйелдер бар бірде әрі, бірде сәрі,
Бірде удай, айтқаны бірде дәрі.
Аумалы да төкпелі заман кешіп,
Аман жүрер қасында сүйген жары.

Бастамайды ызындап, жел сияқты,
Тік кетеді көктемгі сен сияқты.
Арпаң-тарпаң мінезі ханымдар бар,
Алдай білмес, жеңеше, сен сияқты.

Жұбайының көтеріп құдіретін,
Сылап-сипар өзі де күтінетін.
Бикештер бар сыпайы тіл табысып,
Бар жұмысын үндемей бітіретін.

Әрі, серік, әрі жар, нағыз ана,
Келіншек бар тамаша пәруана.
Отағасы мақұл деп
Көңіл жықпай,
Көрінеді көзіңе күнде жаңа.

Аңғалдауы ағама жаққан шығар,
Айлакерін бір досым қаққан шығар.
Шүкіршілік етейін...
Ең ақылды,
Ең сұлуы мені іздеп тапқан шығар.

1996.

ДОСТАРЫМНЫҢ АЙТҚАНЫ

1.

– Қашамын құдықтан да, бұлақтан да,
Орынбек депті қызға тіл қатқанда.
“Сырғанды қайық қылып бір өтейін”,
Көл жаққа келе қалшы, күн батқанда.

Жас кезі балбыраған гүл қырмызы,
Айтыпты сонда Ұлжан Сырдың қызы.
– Сырғамда нең бар еді, карағым-ай,
Үйге жүр, тар болып па жердің жүзі.

Орекем қызға сөзден мертікпепті,
– Кешті қой, давай қазір кеттік, – депті.

2.

Сырбайдың сөзі бастап адалдыкка,
Толкыдық тапқыр ойдан нәр алдық та.
Сұлуды сүйіп тұрып айтқаны бар,
– Махаббат ұқсайды, – деп, – тажалдыкка.

Ас болмас келіншекке арық желік,
Ақ майға кету керек қарық қылып.
Шараптың ең тәуірін әкел деді.
Қалтадан көп ақшаны алып тұрып.

3.

Евней айтқан бір сөз бар:
“Өнбейтін істе басшы көп.
Тәттіні адам өзі ұғар,
Махаббат удан ащы”, – деп.

4.

– Аудармам нашар шығыпты, –
Дегенде айтты Тұманбай:
– Көтер, Көке, иықты,
Абай да түр ғой сұранбай.

5.

Естіген сөз көп шырайлы,
Жазбаппын, терсем көп еді.
Шотаның маған ұнайды,
“Кесіп айтпа!” – дегені.

Талай думан бөлістік,
Талай қызық көрістік.
Енді ішпейміз – дегенде,
Алғашқыдан көп іштік.

6.

Ордабай айта біледі,
Ебептің бар ғой себебі.
“Дір-дір етті білегі,
Қимай кеттім”, – деп еді.

7.

Жәңгірдің бастап үмітке,
Дәл айтқанын қарашы.
“Сілтейтін мезгіл жігітке,
Қырық пен елу арасы”.

– Тіршілік мәңгі тұрған ба,
Атадан қалған ғұрып бар.
Деді сонда Далабай:
Бір емес, екі қырықты ал.

8.

– Пенсионер болып ең ғой, шырағым,
Қайдан жүрсін? – десе жеңгем құрысқан.
Шәкір ағам шала түріп құлағын,
Кейпі қызық пионердей тырысқан:

– Қалсамдағы кеңседегі жұмыстан,
Жоқ емес қой барып қайтар туысқан.
Сен ешкімге айтып қойма осыны,
Шығармаймын дей бер мені уыстан. –

9.

Қайран “пулька” қызықтырмай тына ма?!
Ұтсаң алдың. Ал, ұсталсаң жылама.
Жұрт күледі деді Ғазиз ағамыз,
Қарта ойнай бер, тек “мизерден” құлама.

Содан кейін сөзі ғажап киелі:
Қарта – ұтқанды, қыз – құшқанды сүйеді.

10.

Қырындашы осы қызға, Аманжол,
Десем күліп берді ізетпен маған жол.
Мінезі ауыр ...
Қанша сұлу болса да,
Бастық болып кетеді ғой маған ол.

КЕКЕСІН

Қақ жарғандай шекесін,
Айтып салар төтесін.
Жалғыз оқ көзге тигендей,
Сөз семсері – кекесін.

СЫҚАҚ

Бір сөзінде мың бүлік,
Сықынды кетер бүлдіріп.
“Бүлдіріп“ қана қоймайды
Сарапқа салар күлдіріп.
Осындайға құдайым,
Әкетпесін ілдіріп.

МАЗАҚ

Аз сөзге әлем сияды,
Апарар тура тозаққа.
Кей мәттақы қияды,
Өлімнен ауыр азапқа.

КЕЛЕМЕЖ

Ұзынсың деп шолақты,
Өнерпаз деп олақты.
Данасын - деп мақтайды-ау,
Көкірегі соқыр дорақты,
Байғұс-ай жайнар мүсіндей,
Жорта айтқанды түсінбей.

ӘЗІЛ

Лаулаған отқа салмай-ақ,
Қылышпен қарнын жармай-ақ;
Ақырын тиер әлеппен,
Көңілін жығып алмай-ақ.
Әзілден тәуір өнер жоқ,
Әзілден ауыр өлең жоқ.

КЛАРАҒА

Медеудің құдай қосқан жұбайысың,
Жарасты жарқын төрге, ұлан ісің.
Алпысқа отағасың келіп қалса,
Тең бөлер ол да сенің қуанышың.

Біздер де бір-бір сұлу жалғызымыз,
Жалғассын жүзге шейін жаз, қысымыз.
Толағай торқалы той ғажап өтті,
Сол үшін саған шексіз алғысымыз.

Жайдары ұқсап тұрса өңің гүлге,
Әндетші шомылайық көңілді үнге.
Арудың жасын айтпас,
Сыбырлашы,
Тақау ма отыз жасың өзіңнің де.

8.02.96. Семей.

**“СІЗ” ДЕГЕН ДЕ,
“БІЗ” ДЕГЕН**

“Сен” деген де, “мен” деген,
Шығар тату пендеден.
Дос боп жүріп, аз емес,
Қалауынды бермеген.

“Сіз” дегенде де, “біз” деген,
Жан тәсілін іздеген.
“Сіз” десе де қызық-ау,
Бізден күдер үзбеген.

1996.

* * *

“Сен” деген де “Мен” деген,
Біріңе бірің сен деген.
Тілегі түзу шын достар,
Сенбестікке ермеген.

“Сіз” деп, “біз” деп іздеген,
 Көрсө сыйын үзбеген.
 “Сіз” деп жүріп түртеді,
 Сыртыңнан өткір бізбенен.

1996.

МАХАББАТ “БЕРІ КЕЛ” ДЕСЕ

Бостандық жолын сөкпеуші ем,
 Бір ғаламат басталды.
 Ақында бастық жоқ деуші ем,
 Махаббат мені басқарды.

Дерті мен серті мендесе,
 Құлдық ұрмай не етемін?
 Махаббат “бер кел!” десе,
 Жұмақтан да кетемін.

– Зекетің кетем – сен десе,
 От болып неге жанбаймын.
 Махаббат “бері кел!” десе,
 Тамұқта да қалмаймын.

1996.

* * *

Сөйлемеймін десем де сөйленемін,
 Жыр оятып жіберер көлденең үн.
 Өлең сөзбен қамшылап келемін ғой,
 Саған ынтық көңілдің көк дөненін.

СЕМЕЙДЕГІ ҚҰДАҒИҒА

Құдағи айналайын маңдайыңнан,
 Екенсің періштедей жайдары жан.
 Өндегіп жайбарахат отыр едім,
 Жарк етіп, келіп қалдың қай жағымнан.

Мен неге аңға шығып құс атпайын,
 Аtpасам екі көзбен тұзақтайын.
 Қызықты думан, тойда кез болыппыз,
 Бері кел, қатты қысып күшактайын.

Той қызса шығармайын жүдеу үнді.
Құдайым бере қалар тілеуімді.
Бір кешке ақын құдаң аз болғандай.
Не қыл - деп ертіп келдің күйеуімді.

8.02.96. Семей.

БІР БАСТЫҚТЫҢ ФӘЛСӘФАСЫ

Асып, тасып дүние тегін жатса,
Өзі егіліп, орылып егін жатса.
Қайта, қайта шет елге ертіп барып,
Дөкей бастық достасып сенім артса.

Арақ, шарап тазасы келіп жатса,
Сылқытқанда желіктің желі қақса.
Қарқ, қарқ күліп
Басекем сілтер кезде,
Өзгені емес, тек қана сені тапса.

Ақыл, кеңес айтқаным оған ұнап,
Қалар ма еді, хал, жәйім оңалып-ақ.
Абыройым, атағым өсер еді-ау,
Ертең кетсем биікке жоғарылап. —

Деп едім-ау
Бәрі де тәмам болды,
Ол аз сөйлеп
Көп берді маған жолды.
Ертеңіне тайдырды қызыметтен,
Ұсынбады қайыра маған қолды.

Фәлсәфәм сол:
Жетсең қандай төрге де,
Бастықпен іш бірақ, артық сөйлеме.

* * *

Темекі құмар едім түтініңе,
 Боз будақ ұксаушы еді үкіліме.
 Қамықсам, қайран қалсам,
 Көңіл бастың,
 Өмірдің қарсы тұрып үкіміне.

Тамаша талай қызық сенен тапсам,
 Күш бердің кен құбырын терең қазсам.
 Ас-судан
 артық көрер ардақтым-ай,
 Шабытқа бағыт қостың өлең жазсам.

Келеді тез қысқарып келте жалған,
 Күндер көп өзін жебеп есте қалған.
 Тағдырдың таңғажайып белгісі едің,
 Алдатқыш серік етіп бере салған.

От пен су кезектескен арасында,
 Өмірдің бірге жүрдің таласында.
 Қырық жыл көкірек жарған
 Қайран досым,
 Қоштастым Сабынды көл жағасында.

Баянтау етегінде мама қайың,
 Қуә бол, сәтті күнді бағалайың.
 Темекі, ренжіме қош, есен бол,
 Тастадым сұраған соң бар ағайың.

АҚЫН АҒА АЙТҚАНЫ

Жақсы інімнен жасыратын болмас сыр,
 Аға жолын жақсы аятай жалғастыр.
 Шарап іш те, шылым шекпе,
 Бірақ та,
 Сұлулармен сұхбат сәтін ойластыр.

Жылдар көші өтседағы қатарлап,
 Артық дәріс айта алмаймын мақалдап.
 Тіршіліктің бар тірегі деп білем,
 Ең алғашқы һәм
 Ең... соңғы махаббат.

Алғашқысы ансап өтер аққуың,
Ақырғысы кең жалғанда шалқуың.
Құлатпасын сұлулыққа сұқтанып,
Қайран жүрек ...
Пәк махаббат ақ туын.

Аңдығанға алдырма да шалдырма,
Өсекшілер түссін қызған тандырға.
Жердің бетін қаптаса да топан су,
Құштар жанның көңілін сәл-пәл қалдырма.

1996.

ҚҰРБЫЛАРЫМ

Құрбы-құрдас тел қозыдай армандас,
Біз кездесек айтылмаған ән қалмас.
Айлы кештер, “Әйгөлектер” елестеп,
Аңсатады тату күндер сайрандас.

Ақсары қыз біздің ауыл әншісі,
Сен едің ғой жас махаббат жаршысы.
Әлі күнге толқытып жүр жүректі,
Сен шырқаған ғашық әннің тамшысы.

Көз тоймастай көркем едің өзгеден,
Сыйпаттауға жасқанады сөз сенен.
Ажарыңды өнге қосып, аялап,
Үнсіз көру керек екі көзбенен.

Құрбыларым бірің артық біріңнен,
Туғаныңды
Біліп жүрмін бүгін мен.
Сендер кетсең “бұйырғанға” қосылып,
Құр қалыпты қыз таңдаумен “жүгірген”.

Оскен жерге бір айналып келер – деп,
Тебренсеңдер сағыныштарың тереңдеп.
Жан құрбылар, жанарларың тартады,
Жолға қарап тұрған толқып, елендеп.

1 мамыр 1996 жыл.

* * *

Сені көрсем жаным шаттық құрады,
 Оралады Ай әлемнің жыр-әні.
 Топ ішінде сыр білдірмей жүрсем де,
 Көзім жайнап,
 Тіл сұранып тұрады.

Ұстамдылық құрса бүкіл төзімдер,
 Осы болды-ау, ең қысылған кезім дер.
 Сені көрсем жас кезімдей қаулайды,
 Тұла бойда ең құпия сезімдер.

10.05.96.

ҚЫРҒЫЗ ҚЫЗЫНЫҢ АЙТҚАНЫ

Баянды болса кең жалған,
 Биікте күткен бар құсым.
 Жүрекке сөнбес шоң салған,
 Чоң аға, біздің армысың.

Көңілді билеп нұрлы ағын,
 Кетеді бейнең жан баурап.
 Лаулаттым үміт шырағын,
 Самғаттым әсем ән арнап.

Жаныма сол ғой керегі,
 Жабыққан сәтте жетерсің.
 Бішкектің күміс терегі,
 Секілді бәукем екенсің.

Саянда шаттық бұйырып,
 Саркылмас құрмет етейін.
 Қуаныш болып құйылып,
 Құшаққа кіріп кетейін.

Өтіпсің жел мен дауылдан,
 Жасай бер ғажап Чоң аға.
 Асығыс өтпей ауылдан,
 Келсеңші бір күн қонаға.

1996.

ТОЙДАҒЫ ЕСЕП

Жөн сұрап болмасақ та төрелеткен,
Қызды сөз жеңге мақтау өре жеткен.
Бәйкеннің бар табысын айта келіп,
Бір ару: Бақыт деді өрелі еткен.

Келіншек кетті содан ірі есепке,
Шегіншек жасамады мінесек те.
Тигені жеңешемнің үлесіне,
Жетті дәл 95-процентке.

Сендірді аталы сөз есі барды.
Қол соғып залдағылар шешім алды.
Сол кезде
Бәйкен ағам шыдай алмай,
Деп қалды: “Сонда маған несі қалды?”

– Қырансыз жан-жағына карап ұшқан,
Ерекше байыптысыз жаралыстан.
Дедім мен:
– Бәйкен-аға қызғанбаңыз,
Жетпей ме сізге бүкіл Қазақстан.

Үйдегі пайызбенен өсем деген,
Жеңгемнен бола берсін есең төмен.
Шаңырақтың періштесі ол – Ана ғой,
Ал, сізге бір сөз жетер “Көсем” – деген. –

Ағамыз сөзді салмай шұбыртпаға,
Жымиып “дұрыс” – деді күліп қана.

7.IX.1997. Көкшетау

* * *

Алаңсыз мен де серпілдім,
Арылды көбі дертімнің.
Фермасын көрдік ауылда
Әуелбеков Еркіннің.

Еріксіз жаным тамсанды,
Көңілім үнсіз ән салды

Құрбылардай ауылдас,
Қыз кайыңдар қарсы алды.

Ақ балтырлы, ақ білек,
Самсап тұр бізге сәт тілеп.
Бірінен-бірі сымбатты.
Бірінен-бірі сәндірек.

Бәрі де аппақ ірі екен,
Тік қарауға “дір” етем.
Көлден шыққан қыздардай,
Тыр жалаңаш тұр екен.

*5.09.1997.
Шабәқбай*

ШЫМКЕНТТЕГІ КЕЛІНШЕК

Күлгені жап-жас балаша,
Кигені жатық жаңаша.
Келіншек көрдім Шымкентте,
Тұлғасы сұлу тамаша.

Жүрегім ұшты алқымдап,
Алқымдап қоймай қарқындап.
Өтті де кетті ғаламат,
Ақ балтыры жарқылдап.

Ләззатқа шексіз тояр ма ек.
Құштарлық дертін жояр ма ек.
Орынбектен тайсалдым,
Мәриямға айтып қояр деп.

26.10.97.

АУЫЛДАН КЕЛГЕН ҚҰДАНЫҢ БАТАСЫ

Қай жерде жүрсендағы қонымды бол,
Ел сыйлар аруақты, орынды бол.
Сиырың сүтті болсын,
Қойларың көп,
Төрт елі қазы шығар соғымды бол.

РЫСКҮЛ ҚҰДАФИҒА

Рыскүл әдемісіз ән еткендей,
Қайтейін жас күнді ойлап әлектенбей.
Тұрғаны қызық екен мұрның күліп,
Сұлуы біздің ауыл Дәметкендей.

Жайдары күндер өтті көктемдегі,
Саятқа шықпай жұрмін көптен бері.
Шіркін-ай, құтты сәттер естен кетпес,
Сыйлы өлең сізге арнап төккендегі.

Құданың көрінсем де желдісіндей,
Сұқтана қала ма – деп ел түсінбей,
Ішімде бір жүгірмек қытықтайды,
Құдалық құдай қосқан белгісіндей.

Баспасам құпияны ежелеуге,
Жөн болар бар шындықты тежемеу де.
Жап-жассыз, моп-момақан, сіп-свежий,
Мен сізді қимай тұрмын “әже” – деуге.

2.11.97.

ҚАСЫМ ҚАЙСЕНОВТЫҢ СӨЗІ

Әдептен әнтек асырмай.
Сыр төксем бүркеп жасырмай,
Ақ қағаз жетпей бұл күнде,
Көп кітап жатыр басылмай.

Басқаша дым жоқ оқырлық,
“Караван” кешіп отырдық.
Жалаңаш әйел тәніне,
Телміріп қарап, шоқындық.

Аз емес ойшыл көпке наз,
Демеймін айтар өкпем аз.
Қос емшегін бұлтитқан,
Сұлуға кетті-ау, көп қағаз.

Ақиқат көзін ашайық,
 Бірлесіп қаумет жасайық.
 Сұлуға қарап құнықпай.
 Кітапты көптеу басайық.

5-қараша 199

СЕЙІЛБЕК ТҮГЕЛБАЕВТЫҢ АЙТҚАНЫ

Жасымда болдым зерек ұшқыр бала,
 Есейдім. Күнде қызық күттім жаңа.
 Тәңірден
 Сұрап алар арызым бар,
 ЖенПИ-ге ректор қыл үш күн ғана.

199

ҚҰДАШАНЫҢ БИГЕ ШАҚЫРУЫ

Құдамын құдашаға бір тоймаған,
 Әкелді асыл мезет бұл той маған.
 Құдаша, ерке, жайсаң жан екенсің,
 Құбылып Ай жүзінде бұлт ойнаған.

Туып тұр күздің әсем күні лайық,
 Тәуекел, кел, билейік, зымырайық.
 Қызықсын екеумізге
 айналада,
 Тұрғандар қимылдамай тыңырайып.

Ай толқын осы тойдың гүлі екенсің,
 Сымбатты сыр сұлуы бірі екенсің.
 Шақ туған құшағыма
 Қарағымай,
 Тап мендей құданы іздеп жүр екенсің.

Ағатай, қалдың деме сөніп нағып,
 Бетіңнен сүйер едім өліп, талып.
 Қайтейін жас құдадан жасқанамын,
 Бір бүлік шығарар — деп көріп қалып.

Дегенде құдаша айтты:
– Нағыз ашық,
Ақ ниет жан екенсіз жаны ғашық.
Құдаңыз курортта жүр жасқанбаңыз,
Келесі биге аға, тағы да шық.

26.X.97.

* * *

Түнде күміс,
Алтындай – күндіз жанып.
Барасың-ау, бәйбішем жұлдызданып.
Сен осындай ғаламат болмағанда,
Отырар ем
Жас тоқал – бір қызды алып.

Сондадағы бір жылып,
бір мұзданып,
Әйелдерін кейбіреу жүр қызғанып.
Қой десеңші,
Өтті ғой сері күндер
Қазақ түгіл,
Орыс пен қырғыз қалып.

4.11.1997.

ЖЫЛҚЫ ЖЫЛЫ

Құлагершіл мінезімді таныттым,
Жүйрік көрсем жүрісіне қанықтым.
Сәйгүлікке құштарлығым сол екен,
Жылқы жылы туған қызды алыппын.

1997.

САҒЫНДЫҚ КЕНЖЕБАЕВТЫҢ СӨЗІ

Біреу ерте кейбіреу кеш біледі,
Кей ұғымдар әу, демде ескіреді.
Бергені ғой құдайдың
Су жүклайтын,
Кей дөңгелек доракқа ес кіреді.

Кеше үйінде жасаса іргелі той,
 Бастығына жағына білгені ғой.
 Ертеңіне көмекші бола қалды.
 Командыға мамандық ілгені ғой.

Талай жорға мініп ек көк аланы,
 Қарт көңілдің өткенге жоқ алаңы.
 Жалақыны баяғы Генсектерден,
 Осы күнгі көмекші көп алады.

Өмірге жок еш қандай күпірлігім,
 Жағдай жайлы,
 барыма шүкір бүгін.
 Пенсияма лекциям дем береді,
 Жүзге де аман жеткізер күтімдімін.

Ескі досым әл беріп салдық деген,
 Сенгіріне сексеннің тартып келем.
 Генеральный бәйбішем қасымда отыр,
 Жас тоқалдан мен оны артық көрем.

7.11.1997. Алматы

ТҰРҒАНБЕК ҚАТАЕВТЫҢ АЙТҚАНЫ

Құрдастардан бір мысқал артатыным,
 Базарладым махаббат бар татымын.
 Қызып кетем Бәкешім өзі білер,
 “Тоқтаңыз” – деп қай жерден тартатынын.

Таза алтыннан арнайы жүзік алдым,
 Сол емес пе
 Аруға ізі бар күн.
 Арғындарға ардақты болайын деп,
 “Балхаштың ар жағының қызын алдым”.

Әулиесі сүйгенім ажарлының,
 Махаббатқа таусылмас тажал күнім.
 Сексен бесті мен бүгін басып өтсем,
 Жаңа жетті қырыққа Базаргүлім.

Партиядан есен-сау шығып едім,
Жас махаббат жайладым ығы, желін.
Біржан салдай жігітпін
“Шал” – демендер
Серттен таймас, қуатым мығым менің.

7.11.97.

ТОЙДАҒЫ ЭКСПРОМТ

Нарыққа қарық заманда,
Нұр жаусын дей бер қадамға.
Той деген, шіркін, ғажап қой,
Көбейтер шаттық адамға.

Бір қуандық, бір күлдік,
Бұл да бір ғажап мүмкіндік.
Құдағи болса мың жылдық,
Құдаша болғай мың түндік.

23.X.97. Шымкент.

* * *

Тарпаң заман ұлы едім шалқандаған,
Ғашық болды Балхаш та, Балқан маған.
Бәрі қалды. Күн туды өзімді өзім,
Өлең үшін аямай арқандаған.

Үмітім көп жоқ еді күдер деген,
Қырғи едім көлден қу жібермеген.
Бәрі қалды. Қасында бәйбішемнің,
Өзімді өзім күн туды шідерлеген.

Айым туды алдымнан ашық болып,
Ақындыққа бой ұрдым машық болып.
Құдашалар мұңайып қарап қалды,
Мәриямға мен қайта ғашық болып.

1997.

АРЫЗЫМ

Махаббат – тірлік тірегі,
Жеткізер ынтық арманға.
Лүпілдеп бірге жүрегі,
Не жетсін ләззат алғанға.

Жарқ етті сұлу Ай-қабак,
Құштарлық селі төгілді.
Сүйісіп еркін аймалап,
Рахатқа денем көмілді.

Артықша сәтті білер кім,
Табылды інкәр бар тетік.
Бір тірілдім, бір өлдім,
Найзағай тынды жарқ етіп.

Не деген тылсым ғаламат,
Тамаша мезет тым қысқа.
Зер салу қайда бағалап,
Батырса қызық “қылмысқа”.

Болар ма бұл сөз лайық,
Аптауға алла парызын.
Тағы да “қылмыс” қылайық,
Айтатын осы арызым.

1997.

“СЫРҒАЛЫМ - АУ, СЫРҒАЛЫМ”

Жанарың жайнап “сырғалым”,
Дидарың төгіп нұр-жалын.
Есімнен кетпес елжіреп,
Еліктей ерке тұрғаның.

“Сырғалым” - ау, “сырғалым”,
Сырғаннан сыбыр тыңдадым.
Сыңғырлап кетті жүрегім,
Шыдатпай көңіл бүрғаның.

Алтынға танба басқандай,
Сырғана салған тас қандай?!

Үңілдім қара көзіне,
Қарақат сырын ашқандай.

Құлшынса әсем асыл тас,
Ынтығын жаным жасырмас.
Сыңғырлап шыққан әуенің,
Әуреге салды басылмас.

“Сырғалым” сырың көп кілең,
Тентектік шығар тектіден.
Екеуміз шеккен құпия,
Сырғаңнан болды - деп білем.

Сыңғырлап сырғып мың дүркін,
Қамысқа түссе бұл, шіркін,
Қасыңнан қалмай іздермін,
Өтсе де бірге мың бір түн.

Жүрегім арыз жолдады,
Сырғаңның жөнін болжады.
Табылар, сырғаң табылар,
Болайын мен де олжалы.

Сылдыр, сылдыр қамысқа,
Түсіпті сырғаң алысқа.
“Келсең, кел” - деші “сырғалым”,
“Кет әрі” - деуге барыспа.

2.11.97 жыл.

ҚАЛЫМТАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

Сақтан дос, жазатайым тіркестерден,
Жөн болар заты бөтен қызды ескерген.
Жолама ағайынның әйеліне,
Аулақ бол өз кеңсенде бикештерден.

* * *

Махаббат жол табады әр қашан да,
Бір тынық көп жұмыстан шаршасанда.
Әйелің қыздай жас боп қарсы алады,
Оралсаң аңға шығып анда-санда.

16.02.1997.

ҚАЙТЕДІ

Сені көрдім, көңіл қайта жылынды,
Ести бергім келді қимас сырыңды.
Есімді алды нартай қызыл еріндер,
Таңдайыма дәмі оралып бұрынғы.

Қинағандай жұмыр жердің тар шебі,
Шыдатпайды жастай ынтық жан шөлі.
Қыз күніндей қызықтырып барасың,
Құшағында қалып қойсам қайтеді.

Тілден тамса тым ұялшақ, сараң үн,
Мақұл — дейді маза бермес жанарың.
Жан тілегін жасыра алмас жалғанда,
Пәк махаббат алдым ашық хабарын.

Құба талдай нәзік едің жасыңда,
Құба таңды бірге көрген жасырма.
Бұрқыраған жұпар-көктем оралып,
Құлын-жүрек шұрқырап тұр қасыңда.

Ашылғандай ақ көкірек бай кені,
Аспандағы қызғанып тұр Ай сені.
Бала күндей балқып тұрсың елжіреп,
Құшағымда қалып қойсаң қайтеді.

2.01.1997.

ОРТАШАҒА

Таппассың ақындардай еміншекті.
Бозбала қыз торыған кебін шекті.
Бір тойда Шымкенттегі көрсем деп ем,
Орташа — деген сұлу келіншекті.

Кең сарай, биік шатыр, мол жасауы,
Құрметпен бізге лайық төр жасады.
Шошыды-ау, әкетер деп Алматыға,
Орынбек көрсетпеді Орташаны.

Патшайым кербез — дейді тағындағы,
Маралдай маңғаз — дейді сағымдағы.
Көз тояр нұр жүзіне сұлу — дейді,
Бал-шекер балқып тұрған бабындағы.

Бір көрмеу болды маған жүдә қиын,
Жасырды-ау, деп ем досым құдағиын.
Орекен ұялғаннан алып келді,
Тағатын енді оған кінә қиын.

Төгілер ән мен жырым түйдек келіп,
Жас екен қаларлықтай қыз — деп сеніп.
Толтырды көңіл көшін қуанышқа,
Орташа ортамызға іздеп келіп.

Басылмас осы күнде күрсініс бар,
Тежейтін күрсіністі құлшыныс бар.
Не дейін? Құдай беріп осындайда,
Алатын таң тамаша бір тыныс бар.

27.10.97. Шымкент.

ОРТАШАҒА ЛЕБІЗ

Құдағи, атың Орташа,
Орташа емес асылсың.
Мақтар ма ем көңіл толмаса,
От жанарлы жасынсың.
Жайқалған бауда жасылсың,
Үзімі тәтті жас үнсің.
Бетіңізден сүйейін,
Тулаған жүрек басылсын.

Жас құдағи Орташа,
Тарттық ғой төбет торташа.
Сыраға — бал, сыйға — сый,
Жасармын Алла қолдаса.
Татымын тапты тіл балдың,
Алдымда жайнап ырғалдың.
Ләззәттан кеттім масаурап,
Есімнен танып бір қалдым.

Аз көрген тым көп сынайды,
Толқытты жүзің шырайлы.
Күлімдеп тұрған көздерің,
Сөздерің жылы ұнайды.
Орынбек, Ұлжан мақтады,
Дөп басар теңеу таппады.
Мейірбан, сұлу ажарың,
Естіген сөзді ақтады.

Тең келмес ашық Ай-дағы,
Жан екенсің жайдары.
Тап кеше кешке көре алмай,
Ішіміз құж-құж қайнады.
Айналаң құрмет үйеді,
Тағдырдың ол да сыйы еді.
Өзімді қайтем көп айтып,
Жеңешең қатты сүйеді.

Ондай гөр жолды құдайым,
Ат басын жиі бұрайын.
Бәйбішем ғашық болған соң,
Мен қайтып жеңіл шыдайын.
Мойында сұлу, мойында,
Қалармын мәңгі ойыңда.
Шаттандым сізді көрдім – деп
Қайрат пен Айнұр тойыңда.

27.10.9

ӨКПЕЛЕГЕН ҚАРЫҢДАС

Қарындасым Зекеш қатты сынады,
Шынымды айтсам,
Сынағаны ұнады.
Қос жанары тірі жұлдыз секілді,
Жақсылыққа
Жанып қана тұрады.

Ғажайып жан инәбәтті, зиялы,
Күйеу бала абзал жігіт – Нұралы.

Нүрекемді көп мақтасам Зикешім,
Жас балаша қатты реніш қылады.

– Олеңінде Нұралылар “Нұрлы”- лар,
Бір емес-ау,
Мың естуге кім шыдар.
Мен қайда? – деп
Қос жанары жарқ етіп,
Өкпеледі біздің Зекеш жыр құмар.

Ішім жылып, соған көңіл гүлдейді,
Лям-им сөз айтпасыншы тіл мейлі.
Өкпелейтін адам керек жалғанда,
Жек көргендер өкпелей де білмейді.

1997.

* * *

Поэзия Орташаны сүйіп пе?!
Суға батар жетпегендер биікке.
Адамдар да сөз сарасын тілейді,
Орташалар салмасын – деп күйікке.

Арман еткен сара сөздің толымы,
Әлемде бар ақиқаттың жақыны.
Поэзия сұлулықтан басталып,
Ұлылықпен шектеледі ақыры.

1997.

МҮБӘРӘК ІНІМЕ

Сағыншақпын бақытты болып тусам да,
Бір інімді балаймын кейде мың санға.
Сағынып жүрем
Мүбәрәк сені әрдайым,
Алматыда бірге көптен тұрсанда.

Аңсаймын сәтті
Жылы, жақсы кеңеспек,
Алатын еске біздер өткен белес көп.
Сенің анаң – Кәмәл апай қашан да,
Бата берген бейнесі тұрар елестеп.

Береді-ау, Алла
 Ынтасы. құлқы келіссе,
 Жан еді ғажап
 Сынықшы, емші, періште.
 Ақ жаулықты, ақ әжеміз, пан кербез,
 Отырған шығар бүгін де сыйлы пейіште.

Сағыныш толы өлеңімнің өрнегі,
 Бауырмал етіп орады ерте шер мені.
 “Еңбек” атты ауылымыз сағынтып,
 Деп жатыр-ау, “көптен бері келмеді”.

Барамын – деп жиі-жиі талпынам,
 Жол түспесе сағыныш билеп сарқылам.
 Сондай сәтте
 Көлден ұшқан құстардай,
 Жүрегімнен әуелейді қалқып ән.

Құлын, тайдай өскен ордаң желіде,
 Сені көрсем, жеткендей болам еліме.
 Жүрегімнің үзіміндей інімсің,
 Сағынып жүр, сағыншақ туған мені де.

19.04.98 ж

ЭКСПРОМТ

Ағын судай есіп кел,
 Шын сағыныш кешіп кел.
 Сауал айтсам сөкпеші,
 Биік екен өкшесі,
 Маған келсең қалқа-тай,
 Етігінді шешіп кел.

31.10.

САҒАДАТ НҰРМАҒАМБЕТОВТЫҢ СӨЗІ

Сөйлеп тұр генерал Сағадат,
 Тыңдадық тіл қатпай жамағат.
 Арнап тұр Бәйкенге бар сөзін,
 Әскери ұғымда бағалап.

Деді ол: “кей дөкей аты ірі,
Қай күні әмірі тоқтады
Сол күні алысы, жақыны,
Сыртынан сыпыра боктады.

Сау қалған осындай жазадан,
Әшімов, ғажайып таза адам.
Суворов секілді сөз ермес,
Біз көріп, билетін аз адам.

Ар, намыс ақ тауын жықпады,
Бар ісін бүкіл ел құптады.
Ол - берік қолбасшы, мызғымас,
Алғы шеп отынан шықпады.

Ол - мықты тәртіпке сенім мен,
Жері жоқ дұшпаннан жеңілген.
Жүгі ауыр, төсінде жұлдыз да,
Маңдай тер селіне берілген”.

1998.

ЖЕҢЕШЕМЕ ӨСИЕТ

Еркекке қамшы емес кәмпит керек,
Мақтай сал,
Беу, жеңеше! Тап та себеп.
Жалғанда сенен артық жан таппайды,
Сүйкімді тәтті сөзбен жүрсен жебеп.

Алдында сүйіп-құшып, бүгіл, мейлі,
Су бүріксең қолтығына күлімдейді.
Керегін
Көп іздетпей бере салсаң,
Соңынан басқалардың жүгірмейді.

Көрмесем сағыныштан шер төктім деп,
Мақтай сал,
— Сен сұрапыл еркексің — деп.
Ол сонда ақтаймын — деп айтқаныңды
Құлшынар кешегіден қатты екпіндеп.

Бір тәуір айтсаң жақсы қасиетін,
Болады саған елтіп бас иетін.
Ағама айғай емес алғыс керек,
Женеше, осы саған өсиетім.

17.05.98 ж.

САРЫ - АҒАШТА ШЫМБОЛАТ

(Шымболат Ділдебаевқа)

Сары – Ағашқа келді бүгін Шымболат.
Беу, ағайын! Осал емес бұл қонақ.
Ұлар қонған Ұлытаудың Ұланы,
Қысы, жазы жүрген жонда жыр борап.

Сарыарқаның ән-жыр саңлақ емшісі,
Оған ғашық Есіл, Нұра, Ертісі.
Аңсайды оны Алатау мен Қаратау,
Жыр сүлейі, ол – Жезқазған кеншісі.

Бүгінгіге туса құлаш создырып,
Баяғыны сыйлар бір көш оздырып.
Ақын Тайжан, Нартайлардың жалғасы,
Ата жолын тастамайтын тоздырып.

Әйдік жырау, ән мен жырдың ордасы,
Ес білгелі сөз сарасы жолдасы.
Қоңыр әні, құйқылжыған домбыра,
Ақан Сері, Біржан Салдай формасы.

Мықты ақын уыты мол сөзінің,
Шырағы бар ойлы көкірек көзінің.
Ақын, әнші, жігіттіктің дүлдүлі,
Ең жақсысы сыйлас, тату өз інім.

Хикаясы жетер біздің ғасырға,
Сұлуларға қырғын еді жасында.
Қара көздер
Қинамандар бұл жолы,
Бір ұлымен келінім жүр қасында.

13.X.98 ж.

* * *

Сары - Ағашта сөт қандай,
Құтты мезет тапқандай.
Сөз толқыды
Қалаға.
Ауыл көшіп жатқандай.

Тыңдай қалды нұрлы аспан,
Жазар ма едім тың дастан.
Көп кемпірлер отырды,
Саясат жайлы сырласқан.

Жәйма шуақ күн қандай,
Ағытылды сыр қалмай.
Ауылдың халін айтқанда,
Қалу қиын жынданбай.

Ақ кемпір маған тиісті,
Хал, ахуал білісті.
Жауап бердім жайдары,
Көтермей бөтен иісті.

Басқаша меже көздетіп,
Ұсындым жаңа сөз тетік.
Санаторий ахуалын,
Талқыға салдық көлдетіп.

Жұрт тыңдады құмарлы,
Емес-ау кемпір тынарлы.
Әр корпусы тәмәмдәп,
Бәрін де істен шығарды.

Жұрт көндікті “мақұл” деп,
Кемпір де тынды ақыл кеп.
– Сары Ағаш та, елім де,
Қаусап бара жатыр – деп.

11.X.98.
Сары-Ағаш.

* * *

Сары – Ағашта сары күз,
Кемпіршуақ сәніміз.
Көп сарғайтпай кездесті,
Сары тоқаш – сары қыз.

Тіл қатса жас балаша,
Үні қызық тамаша.
Алтын қасық секілді,
Жүзі әдемі қараса.

Күздей жылы сары қыз.
Шипа судай дәрі қыз.
Болып кетті кең жалған,
Маңайымда бәрі қыз.

Қыз дей салсам межелеп,
Кім тексерсін ежелеп.
Сыр алысып тұрғанда,
Бір бала жетті “әже” – деп.

Күзгі жеміс – сары қыз,
Естен кетпес балыңыз.
Түсіп қалмай сұқ көзге,
Өрең қалды жанымыз.

13.X.98.

* * *

Сары-Ағаштың Вюветі,
Шипа су – асыл құрметі.
Тараздан келген Әбілде,
Бірге жүрді бір жеті.

Тақиясы жайнаған,
Сымбаты көзді байлаған.
Сайтаны бар қарт екен
Әбділләдан аумаған.

Су жұтумен әрірек,
Тұрсақ ішті дәрілеп.
Таяғы қалып қойыпты,
Өзі тұр сылқым сәні кеп.

Асығыстау су жұтқан,
Бір кемпір өңін суытқан,
Деп жар салды кең залда:
– Таяғын қай шал ұмытқан! –

Білдірмей ақсақ аяғын,
Кеткендей іздеп саяғын.
Тысқа шықты Әбекем,
Құрмалдық етіп таяғын.

Пай, пай, шіркін! Тектім – деп,
Өзіме арттым көп міндет.
Кемпірден алдым таяқты,
Мен ұмытып кеттім – деп.

14.10.98 ж.

* * *

Сылдырын естіп бұлақтың,
Құлақты қалай түрмейін.
Қасында тұрып жұмақтың,
Ішіне қайтып кірмейін.

Орманын көріп маңайдың,
Аралап неге өтпейін.
Алдымда жатса ақ айдын,
Бір сүңгіп қалай кетпейін.

ЕРЕН ЕРЛІК

(Сейілбек Исаевқа)

ЖенПИ-десең бозбала елең еткен,
Сөз бастайын, бисмилля, кереметтен.
Қыз Ордасын басқарған
Беу, Сейілбек!
Ер жігітке қиял ғой өрең жеткен.

Шын талантты жасынан үшқыр дара,
Келер жерін аңсады-ау құттың жаңа.
Бір ағамыз сұрапты - деп төңірден:
“Ректор қыл ЖенПИ-ге үш күн ғана”.

Жете алмады сол ғажап арай нұрға,
Жете алмады “мен” – деген талай тұлға.
Үш күн емес
Сейілбек сен шыдадың,
Ғасырға тең тамаша талай жылға.

Сейілбек-ау,
Ғұрпыңа шын тамсанам,
Кемеңгер деп арнадым тіл хат саған.
Патша болдың арулар Ордасына,
Бір көруді армандап жұрт аңсаған.

Естіп жүрдік сан қызық мәліметті,
Естен кетпес біздерге аңыз жетті.
Маңайлатпай ЖенПИ-дің ауласына,
Өзімді де бір сұлу қағып кетті.

Ұстаздықтың үлгісін сенен көрдік,
Кемеңгерге әйтпесе теңер ме едік.
Бағып, қағу бір қызды оңай емес,
Ұстаз болу мың қызға ерен ерлік.

13.03.98.

ҚОЙШЫ АҒАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

1.

Өмір жылжып барады тоқтамастан,
Жүйріктер жоқ баяғы топтан асқан.
Мен де жүрмін біреуді беттен сүймей,
Не былшыйтып, болбырды боқтамастан.

Енді қанша біліппін жасарымды,
Төрдегілер ұмытты осы ауылды.

Түнде шам жоқ, қамалдым қараңғыда,
Бәйбішем де қырсыққа қоса ауырды.

Мал азайды Баяғы несіп кетті,
Асау нарық жалыны есіп жетті.
Көрші ауылда бар еді көңілдесім,
Қызылжарға ол кеше көшіп кетті.

Бір жақсылық сезгендей көз көрімде,
Үміт үзбей жүрсің-ау өздерің де.
Мен көшпеймін дәл бүгін құлап түссем,
Ұйықтап қана жатармын өз жерімде.

2.

Ертең бізге туардай заман ақыр,
Неге ниет тарылып бара жатыр.
Үш жүз қайда...
Үйді, үйге бөлінісіп,
Күңіреніп, күрсініп дала жатыр.

Шежіреші шеруі кетті ұласып,
Бөлектенді бөліскер бетін ашып.
Ру-жырау көбейсе ел шетінде,
Ай толқыды қара бұлт бетін басып.

Жығылғанға жұдырық жолығады,
Басы айналды ауылдың соры қалың.
Елді талап, есерлер табыс тапса,
Естілері үйде үнсіз торығады.

Басшы болар иесі шығасыға,
Бөліскерді құдайым құрасын ба?!
Үш ауыл боп, бір ауыл сырт айналсақ,
Күн де ұялып батты ғой ұясына.

3.

Білдім өмір азды, көп қанағатын,
Ел, жұртыма шыққан жоқ “жаман” атым.
Дертім ауыр, мен енді сауықпаспын,
Арттағыға қалсын сөз аманатым.

Президенттің бағыты дұрысталды,
Ел бірлігін ұран ғып шын ұстанды.
Бәрі дұрыс Нұреке, қолпаштаймын,
Бірлік - деген білейік дін ұстауды.

Берсін Алла бірігер жақсы жолды,
Өйтпегенде табысу тапшы болды.
Бас құрармыз, Әйтеуір астананың,
Ақмолаға көшкені жақсы болды.

3.01.98 :

АҚЫН СӨЗІ

Қонған соң ақын деген атақ анық,
Қалмадым шаршы топта қапаланып.
Қисайып менде амалсыз өлең жаздым,
Құдаша ән салған соң жата қалып.

25.04.1998. Алматы

МАРФУҒА БЕРГЕН КІТАПТАҒЫ СӨЗ

Көп мақтап көңіл баптап ұтайын ба,
Болмаса бір шындықты жұтайын ба?!
Марфуға сенен артық сұлу жоқ қой,
Орыс пен қазақ түгіл, қытайында.

Тамаша тамсантады ән салғаның,
Жарқ еткен кең жайлауда таңша арбадың.
Айтқанда “кездесу мен қоштасуды”,
Әніме әуен емес - жан жалғадың.

Ақын деп ардақтаймыз атыңды ерек,
Сұлусың сылқым, кербез затың бөлек.
“Сарбазға” әнші болып кетіп қалма,
Қазаққа сендей нәзік ақын керек.

НАРИМАН ҚАРАЖАННЫҢ АЙТҚАНДАРЫ

1.

Сұлусың-ау, сұлусың менің құрбым,
Ыстық құшақ әл беріп берік жүрмін.
Жұмыс жаққа аяндап жетсемдағы,
Сіздің жаққа барарда желіп жүрмін.

2.

Әтеш барда тауықтың шақырғаны,
Ол - сұмдыққа иесін батырғаны.
Үндеместей бабын тап
Не басын шап,
Сұм қырсықтық болардай ақырғы әні.

3.

Өжеттікке бірдеме тартып қой да,
Беу, достым-ау өзгеден артық ойла.
Бас жағынан жұмыстың қырқа көрме,
Не істесең де дұрыстап артын ойла.

4.

Түс деген де құлқынды тауып кірер,
Қызыл түлкі түсіне тауық кірер.
Беу, қалқатай!
Түсіме өзіңменен,
Бірге өткізген сайран мен сауық кірер.

5.

Тартсаң да қанша сырнайды.
Жанбастап жатып тыңдайды.
Сексен қыз биге шықса да,
Бос қапшық атып тұрмайды.

6.

Баурады жанарың құралай,
Қаулады бір емес мың арай.
Жаулады ажарың ақ тоты,
Лаулады жүрегім шыдамай.

7.

Толқыдың сендағы
 Не дейін,
 Бүлк етті ақ тамақ көмейін.
 Мен нені ойласам
 Сендағы,
 Сол ойда тұрсың деп сенейін.

8.

Тамұғыңа жас күнімнен қанықтым,
 Түн дегенің болушы еді анық түн.
 Мен халықпын,
 Күпіршілік етпеймін,
 Тамұқ қайда? Жұмағыңнан жалықтым.

9.

Қолда айтқанын қолдама,
 Соғыс қажет моллаға.
 Өленді жерде өгіздей,
 Өлімді сүйер сол ғана.

10.

Ақымақ адам жеңісі,
 Істің нағыз терісі.
 Секілді соқыр кемпірдің,
 Теріс киген кебісі.

18.07.99. Алматы.

“ОҚЖЕТПЕС” ПЕН ЕСКЕНДІР

“Оқжетпес” бізді қарсы алды,
 Құрметі кетпес естен бір.
 Таңғы асқа келсек ән салды,
 Тамсантаып бізді Ескендір.

Түскі асқа жетсек ағыла,
 Жалғады өнін Ескендір.
 Кешкі асқа келсек тағы да,
 Самғады биік Ескендір.

Қоштасарда кешкен сыр:
Толқыпты “Асыл-Армандай”.
Қарайлатғы Ескендір,
“Оқжетпесте” қалғандай.

23.10.1999.

ШУҒА КЕЛДІК

Жайнап тұрған аптабы буға ендік,
Жайнап тұрған хан базар дуға келдік.
Қаптап кетті қап, кара келіншектер,
Алматыдан поезбен Шуға келдік.

Үзілген жоқ жақсыдан біздің күдер,
Шуылдайды шымқай жас бұлғын жігер.
Қазы-қарта сатып жүр кара көздер,
Сусын ішіп, мәз болдық жүргіншілер.

Бір сұлуға қарайлап бергі шеткі,
Тарлан көңіл жастық, шақ кебін шекті.
Қарбыз сатқан балдырған
Көзім шалды,
Сұлулықтың патшасы келіншекті.

Пайғамбардың жасынан асқан аға,
Қай арысқа салсаң да жасқана ма.
Терезеден бәйбішем көріп қалып,
Бір сүйе алмай аттандым Астанаға.

8.06.1999 ж.

* * *

Таң алыс
Түн таныс
Бір сүйө
Мың табыс.
Шолп еткен
Ақ беттен
Дыбысты
Тыңдаңыз.
Еріндер,

Еріндер,
Тым тәтті
Едіңдер.
Балбырап
еріндер.
Бал шарбат
Беріндер,
келіндер.
Ақ тамақ,
Ай қабак,
Обейін
Аймалап,
Көрейін
Қайталап.
Өлерсің,
Таларсың,
Шын рахат
Табарсың.
Талмаурап
Қаларсың
Есіңнен
танарсың.
Жалындап
Жанарсың.
Аптасын,
Баптасын
Өсектен,
тіл, көзден,
Бір Алла
Сақтасын.

12.06.91

* * *

Еріндерің сүйісуге жаралған,
Тіліңде бал дәмі тиер сан алуан.
Мойыл көздер жалт еткенде жан баурап,
Сен аумайсың өле ғашық маралдан.

Бұл жалғанның ғаламаты күшағың,
Ақ төсіңнен бойда қаулар күш-ағын.

От пен жалын арасында мастанып,
Рахаттанып мен де елтіп құшамын.

Ақ төсінде бұл жалғанның құт-төрі,
Сол дәурен ғой қайран көңіл күткені.
Оншақты күн көрмеп едім мен сені,
Жүрек шетін сағыныш мың бүктеді.

Сүйші, сүйші құштар көңіл қанықсын,
Бал ләззәтқа тән малшынып, жан ұқсын.
Оншақты күн біздер алшақ жүріп ек,
Тұңғыш түнгі қыздай болып қалыпсың

10.08.99.
Бурабай.

ШӘКІРГЕ

Шәкір деген досымыздың тәуірі,
Маған аға, Аманжолдың бауыры.
Қаракесек ішіндегі кернейі.
Бес Бошанның біреуінде ауылы.

Бірге оқыдық Мәскеуге өзін танытты,
Арияға студент достар қанықты.
Мың мың қыздың біреуіне қарамай,
Ауылдағы Қамажанды алыпты.

Біздің Шәкір өнді қуса анықтап,
Карузоға жетер еді шарықтап.

1999.

ЭКСПРОМТ

Ақ бетінді күнге тос,
Күйер деме,
Піскен жеміс жақсы ғой сүйерге де.
Ақ төсекте жарқ етсең
Қызықтырып,
Құлдың көзі құдайға тиер деме.

10.02.1999.

* * *

Тойғанын айтып не демек,
 Ашқарақ көзі тоймаса.
 Көп білім жинап не керек,
 Қоятын жері болмаса.

19

БАЛЫМ ҚҰДАҒИҒА

Ақынның айтары мол заты қызба,
 Сүйсіндім Балым деген атыңызға.
 Ең үлкен құдаңыздың інісімін,
 Жас отау сәт тілеймін затыңызға.

Құдағи жан екенсің төрің ізгі,
 Алуға әр кім құмар қолыңызды.
 Сексенде серуендеп тойда жүрген,
 Біздерге берсін сәтті жолыңызды.

28.08.19

ТОЙДАҒЫ СЫР

Бәйкендей ағамызды таниды әлем,
 Деп жүрсек үлкен сыйлар қағидамен,
 Балымды сексендегі маған тастап,
 Кетті өзі елудегі Сәбилямен.

Көнсем де атам қазақ төл ісіне,
 Көнбеймін құдағилар бөлісіне.
 Нешауа, Бақыт жеңгей не де болса,
 Алуаның бақыт қонсын өрісіне.

Мен кейде осындайдан қарқын алам,
 Бүктемей ойдағыны айтып алам.
 Болғанда шөберелі той жасаңыз,
 Мен сонда Сәбиляны тартып алам.

28.08.1999. Алматы

* * *

Доска – дос жақсы қорғанбыз,
Қайтпадық сері жолдан біз.
Секретім тым көп айтпаймын,
Біздер де бойдақ болғанбыз.
Тайсалмадық ордан біз,
Маңайды жылдам шолғанбыз.
Құпиям бар айтпаймын,
Қызды ауылда қонғанбыз.
Ішетін жерде ішкенбіз,
Шыдайтын талай күткен қыз.
Бәйбішелердің қолына,
Ақыры мықтап түскенбіз.

АЛЬБОМДАҒЫ СӨЗ

Жаңылма, тағдыр, жаңылма,
Жастардың тойын қабылда.
Бақытты қызық ғұмыр бер,
Алуа мен Сабырға.

Аталық асқар жолым бар,
Әр сөзді жетік шолындар.
Бір біріңе қашан да,
Кешірімпаз болындар.

Үлкені осы батамның,
Артықтау сөзге қаталмын.
Алуа саған тілеймін,
Ақ жолын Бәйкен атаның.

Қызыққа бұл той бөлейді,
Көрмедім еш бір өгейді.
Құдайдың маған бергені,
Құдағиларым көбейді.

28-08-99. Алматы.

ПАРИЖДЕГІ СЕРІЛІК

Ата-баба аруағы қолдады ма,
Жыр төгілді
Ол көңіл толғағы да?!
Құдай оңдап Парижге бір келдік қой,
Кеттік, Медеу, Булонның орманына.

Серіліктің сапарын басқарайық,
Бара жатыр әнеки, қас қарайып.
Айтмұхамбет ағай мен Аманжолды,
Қасымыздан екі елі тастамайық.

Фарышкер ғой Талғаттың бабын бекер,
Ойламайық ...
Бізсіз де бары жетер.
Ізімізді біз оған білдірмейік,
Асыл аңын орманның қағып кетер.

Жазушы мен ақынға
Сену заң ғой,
Сен алда жүр, ақшаң мол, ебің бар ғой.
Ескермейік елшіміз Нұрланды да,
үйі осында,
Қасында келін бар ғой.

Құмар едік аңшылық жолдарына,
Бойымызда
Күш, қуат мол тағы да.
“Қанды басын түлкінің бері тарт” – деп,
Кеттік, Медеу, Булонның орманына.

14.04.199

ҚҰРДАСТЫҚТЫҢ ҚЫСЫМЫ

(Ләмиға Асылбековаға)

Баяғы бір той, думанның ішінде,
Ошақбайды көрдім албырт күшінде.
Нешедесіз? – деп танысса тіл қаттым,
Құрдасын – деп міз бақпаған пішінде.

Мен қайтейін тоспағанын тосқанын,
Білген де жоқ әзіл сөздің оспағын.
қызметі де үлкен еді о, кезде,
Әй, не керек, сәтті болды қосқаным.

Жұбайы да ата ғұрпын ұстады,
Ақ көңіл ғой құрдастықты ұштады.
Көп жылдан соң бір досымның үйінде,
Әлі есімде мені мықтап қысқаны.

Дәм үстінде сөніп қалды шамдары,
Қап-қараңғы. Көпке дейін жанбады.
Дәл сол кезде
– Кәкімбек? – деп Ләмиға,
Ашық даусы анандайдан самғады.

– Әу – деппін-ау, түлен түртіп пендені,
– Шам сөнді ғой құрдас, бері кел, деді. –
Сақ-сақ күліп
қараңғыда қызған жұрт,
Бар, бар – десіп барылдасып желдеді.

Үдеткендей – маған деген тәлкекті,
– Кел, құрдас! – деп тағы да бір саңқ етті.
Құдай оңдап дәл сол кезде
барлық шам,
Атқан таңдай алдымызда жарқ етті.

МАХТАЙҒА

Қазақтың асыл ұлы Махтай деген,
Жылы сөз ол дегенде сактай берем.
Құдаша, құдағиға таласпайды,
Сондықтан мен Махтайды мактай берем.

1999.

ШӘКІРГЕ

Жетпіске Шәкір жылдам келіп қалдық,
Егделік есік, төрін көріп қалдық.
Алпысты алшаң басып жүре тұрмай,
Жетпіске қалай ғана көніп қалдық.

Қайырмасы:

Ах-ау арман,
Дүние жалған.
Жастық шақ – “Жезкигім”
Қайда қалған.
Білдік жұлдыз теруді
Көрдік талай шеруді
Көксетпейді жиырма бес
Сағынармыз елуді.

Біз емес жалт бұрылып шегіншектер,
Жетпістің қайда апарар жерін тексер.
Жетпіске біздер жетті деген сөзге,
Қамығып қайғырады-ау, келіншектер.

Қайырмасы:

Жүруші ек бірге оқыған бала болып,
Бұл жетпіс салды бізге дара жорық.
Дәуірдің тәуірі өтті ауырына,
Келеді күннен-күнге сана көніп.

30.05.1999.
Алматы.

БУЛОННЫҢ ОРМАНЫНДА

Ну орманда Париждің сұлулары,
Жайраң қағып ашып тұр нұрын бәрі.
Ақ төсінде тепсінген қос торсықтың,
Жарылардай, шапшып тұр шырын нәрі.

Ай күшқанда аспаннан гүл кескінін,
Еске түсті шап бермей жүрмес күнім.
Аққу мойын. бура сан, марал бөксе,
Еске түсіп, бізге ұйқы бермес бүгін.

Жақын өтіп, қасына жанадық та,
Көрдік, білдік, басқаға жарадық па.
Бір топ қазақ тамсанып кете бардық,
“Мерседестің” ішінен қарадық та.

Париж. 16.04.1999.

* * *

Жаксы иттің күшігін
Жолбарыс деп қаласың,
Қалау беріп, қолқабысқа аласың.
Жаман иттің күшігі
аш бөріден аумайды,
үруінен естисің иесіне жаласын.

4.06.1999.

* * *

Адам бойда әр мүшеден нәр алған,
Көз бен қолдың әрекеті сан алуан.
Екі аяқтың қызметі бар ерекше,
Жер бетінде тік жүруге жаралған.

Қос еріннің айтсам сырын жалпылай,
Бір сүйгенде жанады екен бар шырай.
Кей мүшенің қызыметін құпия,
Бата алмаймын айтуға да жартылай.

23.11.1999.

АМАНЖОЛДЫҢ АЙТҚАНЫ

Қалайша дипломатқа оралмаймын,
Туыпты саясатқа одан бай кім.
Жасымда жеңеше ме қол салмап ем,
Сәлімнен Ләйланы бөле алмаймын.

Бәрі де шындық сырын көздегенім,
Жеңгем жоқ одан артық өзге менің.
Жасымда жасырын сөз айтпап едім,
Бүгін мен ептеп-септеп өзгеремін.

* * *

Кейде мен көп ойланып отырамын.
Барады заулап күндер – соқыр ағын.
Радио, теледидар, газет емес,
Шәкірдің “гу – гуіне” шоқынамын.

Қонымды әр бір сөзі парасатты,
Жасампаз әлеуметпен дана шартты.
Қызметтен Батыраш пенен Шапыраш түгіл,
Өзгертіп жібереді Бонопартты.

Естімпаз ым-жымы көп оның әлі,
Көрген жан ақпаратқа толығады.
Оңтүстік астанада азамат жоқ,
Шәкендей тура түсер жорығаны.

1999.

ҚАЛТАЙДЫҢ ДӘРІГЕРГЕ РЕНЖУІ

“Сотрясение мозга бар” – деп ептеген,
Дәрігерді Қалтай жоқ қой жөптеген.
Ашу қысып звондапты жеңгеме,
Дәрігерге оқ атардай өкпемен.

Депті сонда. Ыза кернеп кектеген:
“Жоқты бар” – деп жорығанды жек көрем.

Менің миым тулап жатыр - деп отыр.
Кел, қорғап қал, “басында ми жоқ” — деп ең.

1999.

* * *

Ертістің түбі құмдақ жалтыр екен,
Қос сазан көрдім суда жалт-жұлт етер.
Біреуін андып тұрып ұстай алсам,
Өзімнің бәйбішемнің балтыры екен.

2.07.1999.

Павлодар.

ШӘКІРДІҢ ҚАРЫНДАСЫНЫҢ АЙТҚАНЫ

Біреуден-біреу озып аса қалар,
Біреуден-біреу жайлы таса табар.
Әйелдер қандай еркек керек болса,
Илеген нандай етіп жасап алар.

Тентекті жолбарыстай жүн қылады,
Еркекті қоян мінез күн қылады.
Әйтеуір өз керегін жасап алып,
Көксеген бар арманын тындырады.
Арнаймын жеңешеме тәуір үнді,
Сүйсінтті келін болып ауылымды.
Жүп, жуас қыз деп жүрген Қамажаным,
Бес күнде билеп алды бауырымды.

Не дейін, құт жайласын босағасын,
Үйренген қосағымен қоса ағарсын.
Еркектер бәрінің де күнің солай,
Мүсіркеп отыр деме өз ағасын.

30.05.1999.

* * *

Жайқалған жасыл сайдағы,
Өзенге құдай береді.
Бетіне шыққан қаймағы,
Аруды көргім келеді.

Егделік жетті ызғарлы
 Қайтесің? - десең сондайды.
 Біздің ауыл қыздары,
 Сағындырмай қоймайды.

10.02.19

* * *

Нарыкпенен халықта санасар бар,
 Құнын бұлдап сикыр мен жанасар бар.
 Бар байлықты қалтаңа салып алып,
 Қайда ғана барасың қара шалбар.

Қызықтырып өзекті үзілдірте.
 Екі көзді төсіне сүзілдірте,
 Қос алманы құшақтап
 бір көрсетпей,
 Қайда ғана барасың қызыл күрте.

19.11.19

СӘЛІМ ҒАЛЫМ БОЛҒАНДА

(Сәлім Құрманғожин)

Әуелден сен жабайы Сәлім болдың,
 Дипломат атақ алып мәлім болдың.
 Алпыстың асуында
 бағың жанып,
 Майталман мәмілегер ғалым болдың.

Аз емес шен-шекпенде қолда барың,
 Қолдаймын жаңа қарқын орнағаның.
 Жеткізсін ғұламалар өресіне,
 Жол бастап,
 бүгін сәтті қорғағаның.

Құттықтап келді ағайын досыңменен,
 Еріксіз сол дүбірге қосылды өлең.
 Келінге алғыс айтам
 Ол да ерлік,
 Бәйгеге сені алпыста қосу деген.

Күн жақсы-ау,
Қуанышта жыр құраған!!
Қызықта тай құлындай шұрқыраған,
Күлкісін арулардың қосып ішіп,
Шампанды көтерейік бұрқыраған.

1999.

* * *

Сағынышым толқуын түр жасырмай,
Тебірентеді қос бұрым – із басылмай.
Менен де өтті жастық шақ – бедеу бесті,
Сенен өткен тамаша қыз-ғасырдай.

Сүйіскенде көзіңе көз қадалып,
Бітпеуші еді тәтті сыр созбаланып.
Пайғамбардың жасына жетсемдағы,
Кейде ұстап кетеді бозбалалық.

Өзгермейтін ажары мүсіндейсің,
Қай мүшенді есіме түсір дейсің.
Баяғыдай басымды айналдырып,
Қос білекке қайтадан түсіргейсің.

Сұлуларға менде жоқ әмір ету,
Жүрек айтар ақырғы әділетін.
Қанша жасқа келсем де ынтық, құштар,
Саған деген сарқылмас қабілетім.

10.05.99.

Алматы.

СӘЛІМЖАН ҚҰНАНБАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

1.

Тірі пенде әр мүшеден нәр алған,
Екі аяқтың құдіреті сан алуан.
Тыл – тірегің,
Ал, еріндер елжіреп,
Бой қыздырып сүйісуге жаралған.

Әуел бастан оқыс қате баспайық,
Күнә көп қой. Сыр сандықты ашпайық.
Қол қуатың.
Жұдырықта пәле бар,
Қаның қызса тұрып кетер қасқайып.

2.

Жүріп келем баяу басып ақырын,
Ел іргесін бұзбау – жеткен ақылым.
Қалталылар тым сұмданып барады,
Арқалылар менің ескі жақыным.

Жылжи берем саспай сабыр сақтаумен,
Жарғы мен Заң тәтті тілін жаттаумен.
Алақайды бір досыма тапсырдым,
Талапайды шімірікпей мақтаумен.

Жамандыққа жорымандар ойымды,
Ел дәстүрін елемеулік жойылды.
2030 жеткенше есен жүрейін,
Сонда соям ең семіздеу қойымды.

3.

Құдаша жолы қайда бал бұлақтың,
Тым аздау суарылған арғымақпын.
Жұлдыздай таң сәріде
жайнап өтер,
Келіп түр құшағына жалғыз аққым.

4.

Арақты артық ішсең у–ланасың,
Ішпесең көп қызықтан құр қаласың.
Ешқашан жамандама
татпасаң да,
Алланың өзі жерік қылған асын.

Қалмайды қыр соңыңнан қарғасаң да,
Арбайды аздау жұтып алдасаң да.
Бәрінен күнде ішкен жаман екен,
Сақтамас қазы, қарта, колбасаң да.

25.10.1999.

ЖҮЗ ТЕҢГЕ

Тым боқтампаз бес жастағы баласы,
Әке-шеше келмес оған шамасы.
Атасына тартқан десе шолжандап,
Қолпаштайтын бар кемпір, шал панасы.

Қатал тілмен өз әкесі бір күні,
Қабақ шытып жойды әнтек күлкіні.
Оңашада тентекті ұстап сөйлесті,
Берік қақпан бұлтартпастай түлкіні.

– Тілінді тый, ойлап сөйле, отама,
Жұртты тыңда, жөнді сөзге тоқта да.
Мейман болып,
Үлкен бастық келеді,
Дәм үстінде – деді – ешкімді боқтама.

Сәлем бергін сырттан кештеу кірсең де,
Әдеп сақта отырсаң да, жүрсең де.
Ақысына, не қаласаң соны ал деп,
Жарқыратып берді ұлына жүз теңге.

Бағындырар айбын аңды, малды да,
Қатал сөзді бала ұғып алды ма?!
“Жарайт” – деді әкесіне жымыып,
Жүз теңгені қалтасына салды да.

Келді қонақ. Бәрі құрмет етуде,
Сотқар үнсіз. Бүгін тәртіп бекуде.
Сол бір кезде бір шыбынға бір шыбын,
Мінгесіпті тарелкенің шетінде.

Бала ышқынды: – Бұл не деген маскара,
Мені құртты-ау,
қона салмай басқаға.
Ұялмады-ау, үлкен бастық келді деп,
Қарамады-ау, ішкен адал асқа да.

Мұндай сұмдық көз ашқалы кім көрген.
 Жоламас ем бұл топырға білсем мен. –
 Міз бақпастан оңдап тұрып бір боқтап,
 – Міне, – деді – Папа берген жүз теңгең. –
12.08.2000. Бурабай.

БОШАЙ ҚІТАПБАЕВТЫҢ АЙТҚАНЫ

Жеңгелерің қатты сөзге кимайды,
 Әулетіме – сәулет, дәулет нұр жайды.
 Қартайса да қажағанын білдірмей,
 Оңашада өте қатты сыйлайды.

Сайран еткен Жетісу мен Алтайды,
 Өмір жолым Тірлігімді ақтайды.
 Жеңгелерің жұрт көзінше сынаса,
 Оңашада өте қатты мақтайды.

5.02.2000.

КІМ АСАУ

Асау тайым бұзық еді,
 Тұлпар тоқым салғанда.
 Құлын ұстау қызық еді,
 Әжем бие сауғанда.

Дедім сәулем, сені де асау,
 Қол салғанша жақын кеп.
 Көреді жұрт мені де асау,
 Адуынды ақын деп.

Көп жылқылы елім асау,
 Асаулыққа баулайды.
 Осы күнде келін асау,
 Сиыр, бие саумайды.

Мол қымызға жүдә зармыз,
 Қоры азайып келеді.
 Орыстардан сүт алармыз,
 Қымызды кім береді?

Тағдыр саған көп қой сенім,
Көкірегімде сөнбес нұр.
Бие сауа білер келін,
Жеңешеме кездестір.

17.08.2000.
Бурабай-Алматы.

ЕСКЕНДІРГЕ ЕСКЕРТПЕ

Есейгенде ой селі төкпелейді,
Өзімсіп те біреуді сөкпе дейді.
Беу, Ескендір, алпыста “шалмын” деме,
Сексендегі ағалар өкпелейді.

Көрмей келем алпыста ауыр жолды,
Тағдыр берсін саған да тәуір қолды.
Құдаша мен құдағи арасында,
Биге шыққан екі жеп дәуір болды.

Байқап сөйле шықса да есің мейлі,
Жаттап қалып жадынан өшірмейді.
Дариконы “кемпірім” — десең болды,
Ағаларың ешқашан кешірмейді.

Алматы. 2000.

ТАБЫСЫМ

Ерте кезде салмай ескі сарынға,
Көне білдік бойда қызу жалынға.
Приватизация маған жасап алыпсың,
Үкімет пен партияның барында.

Табысым сол — татулықты талғадым,
Жоғалтпадым махаббаттың бар мәнін.
Жас тоқалмен жаңа ферма құрмай-ақ,
Жаксы болды бәйбішеммен қалғаным.

Өзің болдың көп әніме бас әнім,
Бар әніме үлкен септік жасадың.
Саған мәңгі референдум өткізіп,
Өзге әйелге мороторий жасадым.

25.03.2000.

КӨҢІЛ АШАР

Дей көрменші құрбым-ау, оңі нашар,
Бүткендеуін қоймайды, бөрібасар.
Алаулаған ақ гүлдей ақ дидарың,
Қарсы алдымнан жарқ етсе көңіл ашар.

Қайран жастық қол сілтеп өткенменен,
Ұялаған жүректе дерт сөнбеген.
Жабырқама қашан да ер жігіттің,
Жыл санаумен дәл жасы өлшенбеген.

Суға келген киіктей басын шұлғып,
Сымбатыңды көрсемші асыл жыр қып.
Көк толқынның астымен алақанға,
Ақ сазандай ақырын жетші жылжып.

Әне, сонда таңырқап көзімді ашам,
Сағыныштан өтер күн өңім қашар.
Жан жанары ашылып баяғыдай,
Аяласаң сәт туар көңіл ашар.

14.03.2000.

ЕГДЕЛІК

Есі ауысып кеткендей сүйген пенде,
Жалықпаймын көркінді мың көрсем де.
Сені кемпір дегенге келіспеймін,
Шал дегенге өзімді үйренсем де.

Ағаларым түзетер қате десе,
Мәселе көп бас қатар әлде неше.
Оқ тигендей желкемнен
Шошып кетем,
Көзім түскен келіншек “Ата”— десе.

Торға түсіп жастық шақ сағынтқасын,
Аңғырт басым салады бар ынтасын.
Тоқалды айтып

Құр бекер тоқылдаймыз,
Бәйбішеден құдайым жарылқасын.

14.03.2000. Алматы.

ШӘКІРГЕ

1.

Жалынып көрген жоқ ол бір бастыққа.
Берік жан бұл жалғанда сыйластыққа.
Шәкеңмен тату-тәтті өсудің де,
Түбірі Московский қимастықта.

2.

Шәкір досым ақиқатты шыңдайды,
Мойытпайды оны өмірде мың қайғы.
Құлағына алтын сырға жеңгемнің,
Біздің Шәкір сұлуларды тыңдайды!

Өзі сері, дархан таза көңілі,
Ол мақтаулы талайыңнан көп ірі.
Қай жөндеуге салсадағы жеңешем,
Шәкір қалар дым өзгермей өмірі.

30.05.2000.

КӨПЕНГЕ

Беу, Көпен дүбіріңе қозғаламын,
Жарасты жұрт алдында өз қадамың.
Мен білсем келіп қалған елу жасың,
Ақ түйғын ақын үшін бозбала күн.

Бұлжытпай сал-серілер қағидасын,
Қаға бер сұлулардың сақинасын.
Дәл тиіп атқан жебең нысанаға,
Бар қазақ айтқаныңды мақұлдасын.

Қамшыла жылпостарды әр мандағы,
Сатуға ел байлығын барғандарды.
Өкіртіп үфит-сүфит тілімдеп бер,
Жақсыны аяғынан шалғандарды.

Талантты танымаған білсін нені,
 Білгендер ішқұста боп күрсінеді.
 Бір өзін мың партия секілдісің,
 “Қабағы түскен” халқың сүйсінеді.

Тұрмасың әлде кімнен ұпай сұрап,
 Жолыңа жаға берсін құдай шырақ.
 Орыс пен қазақ тілі жетпей жатса,
 Шылықты бас белінен қытайшылап.

Төгілдір жаңа күлкі жаны мәзге,
 Моторың “мерседестей” бассын Газ-ге.
 Қырқалы елу белес құтты болсын,
 Қазақ боп туған біздің “Әмірадзе”.

18.03.200

Түркіст

БӨРКІҢ-АЙ

Тентектің көнші еркіне,
 Жетейін алған сертіме.
 Ажарың аппақ аңсатқан,
 Табайын дәру дертіме.

Қайырмасы:

Пай, пай, бөркің-ай,
 Бөркіңнен асқан көркің-ай!
 Ақ тамағың үлбіреп,
 Қарақат көзің мөлдіреп,
 Шиедей ернің елжіреп,
 Өзінді көптен аңсаған,
 Жазылар қашан беу... сұм жүрек.

Есіме түсіп ерке күн,
 Махаббат мұңын шертемін.
 Мекенінді айтсаңшы,
 Сағынып жетсін тентегін.

Қайырмасы:

Ғашықтық өнін жалғадым,
Сені іздеп қайда бармадым.
Қос алмаға қол салып,
Бір сүю жалғыз арманым.

4.04.2000 ж. Астана.

* * *

Өзіне қарсыласты ар жақтағы,
Елбасы саясатпен ардақтады.
Періште алтын көріп жолдан тайды.
Ақ балық бола қалды қармақтағы.

Жауынгер өжет десек заты мықты,
Сөлкебай тағып бөтен аты шықты.
Қазақтың адал қара қазанынан,
Шошқаның сап-сары боп басы шықты.

Бұл қайран намыскерге батуы анық,
Жалт берді кейбіреулер ашуланып.
Орденді қайта апарып бер деп жатыр,
Исахан Исатайша ашуланып.

2.22.2000.

ҚАЖЫМҰРАТТЫҢ АЙТҚАНЫ

Нарықтың болсақ басын құрай келген,
Жігіт көп құтты өлкеге шырай берген.
Әкімдер келіп жатыр,
Кетіп жатыр,
Мызғымас Қызылжарда Құдайберген.

Әр істің бояуы бар лезі бар,
Біреу пәс, біреу бірден іле жұлар.
Микоян секілді деп ойламаңдар,
Жуковтың бұл ағайда мінезі бар.

25.10.2000. Қызылжар.

* * *

Жетіммін жігіт демейді,
Арамза достан қақсайды.
“Жетілдім” қозы демейді,
Ертерек сойып тастайды.

8.05.2000.

ҚАУДЫРДЫҢ АЙТҚАНЫ

Келіп те қалдық қырыққа,
Ұқсаймын көшкен бұлытқа.
Шөп шауып жүрміз Есенмен,
Біздерді Алла, ұмытпа.

Үрия біздің қартайды,
Балалар да марқайды.
Енді бір жас қызды алсам,
Тірлікте құмар тарқайды.

Есенгелді бауырым,
Артымда асыл тәуірім.
Дөкей боп еркін жайласын,
Алатаудың сауырын.

Оқуға түсер күй берсін,
Озып та жүрер мый берсін.
Ең әуелі, шіркін-ай,
Ақылды қызға үйленсін.

Соңынан іздеп барсам ғой
Еркелеп асыр салсам ғой.
Есман ағам секілді,
Жеті қатын алсам ғой.

26-10-2000.

Қызылжар-Мағжан ауылы.

САҒЫНДЫҚТЫҢ СӨЗІ

Бұл өреге келген жокпыз құр бекер,
Әр жаңа таң өмірімді нұрлы етер.

Жетпіс бесін шекаралық жас екен
Сыр кетсе де емес әлі сын кетер.

Алған екем таңдап қыздың тәуірін,
Келеді өтіп ойлы, қырлы дәуірім.
Балалар мен есен болсын Нағима,
Жас тоқалды іздетпесін тәңірім.

Осы ойды қайталаймын әр күні,
Жоқ көңілде құралайдың салқыны.
Сұлуларға көз салдырмай өтті ғой,
Баяғыда партияның төртібі.

2000.

ҰЗЫНАҒАШТА

Жетпісбесін тойлап шаттық құшсақ бір,
Көргенімді айт деп көңіл қостап тұр.
Әнебіреу,
Қалқанқұлақ, салпы ерін,
Сары бала Нұр-ағама ұқсап тұр.

Дегенімде сақ-сақ күлді ағайын,
Бала да тұр Күн қыздырып самайын.
Бір келіншек
Сөйлеп кетті сол жерде,
Көзбен шолып тойлы думан маңайын:

– Дөп айттыңыз, жөнді сөз сенетұғын,
Алла солай бір сәтін беретұғын.
Нұрғисаға тартқаны бекер емес,
Ұзынағашқа ол жиі келетұғын.

Неге сасып ондайдан сақтанамыз,
Біреуге ұқсас бізді де тапты анамыз.
Нұр-ағама тартқан бала аз емес,
Ол қылығын сөкпейміз, мақтанамыз.

Тұңғыш рет мен сізді көріп тұрмын,
Арнау өлең отына еріп тұрмын.

Ұзынағашта аз емес “Жезкиіктер”,
Сағындырмай ағажан келіп тұрғын. —

Сөз біткенде жүзінен арай көрдім,
Нұр-ағам-ай!
Қалыпты-ау, талай белгің.
Айтар сөзім аузыма түспей сонда,
Дәриға мен Мәриямға қарай бердім.

1-сәуір. 2000ж

КӨК ТАРАҚ

Режиссер ақ шашыма көп қарады.
Дегендей “тарау керек” жеп барады.
Сол кезде
Көкшіл гауһар секілденді,
Ұсынған құдашаның көк тарағы.

Шашымды көк тарақпен тарай бердім,
Жүзінен құдашаның арай көрдім.
Қазақта: “Берген емес алған мырза”,
Ырымға деген сөзді балай бердім.

Тіл қатып қалмаған соң төтесінен,
Не пайда өмірдің кей есесінен.
Тарағын алғыс айтып мен қайтардым,
Ол кетті Қабанбайдың көшесімен.

Соңынан ақ дидары көп қаратты,
Режиссер шапшаң екен тез таратты.
Білмеймін неге екенін,
Шаш тарасам,
Көзіме елестетем көк тарақты.

7.11.2000. Алматы

ДАРИКОНЫҢ АЙТҚАНЫНА ҚОСЫМША

Алпыс жас тойындамыз Ескендірдің,
Келмейді артық сөйлеп сескендіргім.

Дарико сөз бастады
Қосылғандай, лебі ақ жүзінен ескен нұрдың.

– Сұлу саз елге таныс маңайым бар,
Жан ұям бақыт құшқан арайым бар.
Ескендір баршаға ортақ ірі талант,
Ол жалғыз менікі емес ағайындар! –

Сол кезде бір келіншек қарады көп,
Жанары Ескендірді барады жеп.

Қатты айтты:

– Дарикожан аузыңа май,
Бола алса менікі де жарады – деп. –
Есекең ортамызда көкеміз ғой,
Жетпісте, сексенде де етеміз той.
Бірақ та “баршаға ортақ” дегенді қой,
Екеуміз бір жігітке жетеміз ғой. –

– Таратар деп ойлама сыбыс желін,
Жоқ сенің беу, қарындас, бұрыс жерің;
Ризамын қос құлағым естіп қалды,
Жарайсың осы айтқаның дұрыс – дедім.

Келіншек көргендей бір қызық шалды,
Аташка “рахмет” – деп ішіп салды.

2000.

БОШАЙДЫҢ СӨЗІ

Ән көтеріп тұрғандай-ақ бұл ғалам,
Әншілерге жақын жүрем бір табан.
Сұлу саздың керектігін байқадым,
Директор боп кешсем жолдар шырғалаң.

Біздің ауыл сән құраса шалқып тым,
Тірі жанды ән сүюге тартыппын.
Адам түгіл “Жезкиікті” тыңдатып,
Сиырлардың сай, сүйегін балқыттым.

Ән сарыны өңменімнен өтетін,
Мал да болса емшегі иіп кететін.
Өзіме де мінез бітті фермаға,
Сиыр сауған кезден қалмай жететін.

Міне, осындай кербез әннің бір қыры,
Оған ынтық жан-жануар сылқымы.

Тәтті әуенді мамырдағы қымыздай,
Аңсап тұрар жақсы адамның құлқыны.

10.02.2000. Алматы

АХМЕТТІҢ АЙТҚАНЫ

Мен келдім Таңсық қыздың ауылынан,
Сақтасын Алла құйын дауылынан.
Жасанды тоқалдарды жек көремін,
Кездессе соғып жүрмін сауырынан.

Мараттай жер бетінде тірегім мол,
Жақсылық арнап келген тілегім – көл.
Дұрыстап білем десең достарым-ау,
Розаны мәңгі сүйген жүрегін көр

Аңдасам өзімдағы осындаймын,
Бір үйде өскен тату қос ұлдаймын.
Мен бірақ алғашқымды көре қалсам,
Бетінен бір сүюден шошынбаймын.

НАРИМАННЫҢ КЕЛІНШЕККЕ АЙТҚАНЫ

Кездестік, жақсы қарсы алдың,
Көркіңе ғажап тамсандым.
Бетіңнен ұзақ сүйдім де,
Буынсыз жерге пышақ салдым.

ЭКСПРОМТ

Жастарға бақыт төрін жақын етер.
Бұл тойға атам қазақ батыл екен.
Жанат-ау, билеп жүріп түсінгенім
Құдағи Ләззат атты акын екен.

Тамаша құдағидың ақ билегі,
Көрген жан екеумізге сәт тіледі.
Қаншама берілгенмен құшағыма,
Қарайлап құда жаққа сақ жүреді.

12.11.2000.

САМОЛЕТТЕГІ ЭКСПРОМТ

Мұқыш-аға сексен жылдық асында,
Бірге болды Бәйкен, Сұлтан қасымда.
Құралайдың салқынымен қарсы алды,
Қарағанды бауыр басқан жасымда.

Келгеніміз елге мирас дес болды,
Талай арыс ағалармен көш толды.
Жұрт жаураса, мен тоңбадым,
қасымда,
Рымжандай қызу құрдас “пеш” болды.

Арасында тойлы думан топырдың,
Құрдастардың бәсеңдетер отын кім.
АН-24 суық болып,
Қайтарда, Рымжанға қыздырынып отырдым.

28.05.2000.

Қарағанды-Алматы.

2000-ЖЫЛҒЫ НАУРЫЗДА

Наурыз десе жүрегім еріп менің,
Ата-баба салтына еліктедім.
Агроуниверситет ақшаңқан ауласына,
Жылда келіп, кетуді беріктедім.

Қанығамын қызыққа көзім жеткен,
Қайран жастық осында өзім де өткен.
Махаббаттың базарын еске салар,
Мөлдір өмір осында, мөлдір көктем.

Жүріп келіп бойымен бір көшенің,
Студенттер көшімен бірлесемін.
Бибігүлдің бетінен бір сүйем де,
Академик – ректормен тілдесемін.

Шуақ толды Наурыз белгі берген,
Құт табысар тәуелсіз, еркін елмен.
Бәйкен аға жол бастап шырша егіп,
Орындаймыз рәсімді белгіленген.

Елдің қамы – намысы бұл орданың,
Зерттеп отыр қанша егіп, қанша орғаның.
Бұл наурыз – мейрамы шаруақордың,
Дән мен сүттің көксейді мол болғаның.

Кешірім ету – наурыздың ата заңы,
Барша қауым көзге-көз тақасады.
Бұқпе-сықпа өкпесін ұмытардай,
Үнсіз ғана ақ тілек атасады.

Кейбір шәкірт аз көрсе несібені,
Ұстазы да жалқауды кешіреді.
Наурыздан кейінгі барлық сынақ,
“Төрттік”, “бестік” бағамен шешіледі.

Жалақысын аңсаған бейнеткер де,
Пенсиясын кеш алған зейнеткер де,
Степендиясы тым аздау студент те,
Үкіметті кешірер тар өткелде.

Будан артық болмақшы ырым қандай,
Төгілейін жасырар сырым қалмай.
Кездесуім аз болса уақыт жетпей,
Кешіреді құрдасым Рымжандай.

Қолда барды тұратын үзіп бергің,
Жанарыңнан сыйластық ізін көрдім.
Сәкен ағам түсіме кіріп еді.
Наурызда иншалла қызын көрдім.

Киелі күн келгенде көсілейік,
Көңілдегі кірбінді өшірейік.
Ал, ағайын, наурыз құтты болсын!
Кешірейік, бәрін де кешірейік.

22-наурыз. 2000 жыл.

ЗӘРУБАЙ ӘБІЛЕВТЫҢ АЙТҚАНЫ

Өмір деген өрге тартқан көш екен,
Түзу көшсіз бүкіл тірлік бос екен.
Балалық пен жігіттіктің арасын,
Мен өзімше бауыр басқан дос етем.

Жас кезімде сотқар едім атаулы,
Жұмсартушы ем нелер тентек қаталды.
Орыс, қазақ балаларын шықпыртып,
Сокқылаушы ем бірге қосып татарды.

Атағым зор салдым ойран асырға,
Інім Болат жүрді үнсіз қасымда.
“Я бғат Зағубая” – деп қана,
Шошытатын қулығы бар басында.

“Зәрубайдың інісімін” – деген сөз,
Келтірмейтін еш қырсықты оған кез.
Қарағанды балалары патшасы ем,
Қарсыластар қадай алмас маған көз.

Өстік. Жеттік. Нарық ашты көп сана,
Кәсіп құрдық бар ағайын топтала.
Біреу кейде көз алартса шошытам,
Мен “Бутяның” ағасымын деп қана.

Өмір-сайыс жүгі ауыр көш екен,
Қадыр білер бауырымды дос етем.

Бала күнде әжем маған көп айтқан,
 “Дүние кезек” – дегендері осы екен.

27.05.2000. Қарағанс

ЕГДЕЛІК

Есі ауысып кеткендей сүйген пенде,
 Жалықпаймын көркінді мын көрсем де.
 Сені кемпір дегенге келіспеймін,
 Шал дегенге өзімді үйренсем де.

Ағаларым түзетер қате десе,
 Мәселе көп бас қатар әлде неше.
 Оқ тигендей желкемнен шошып кетем,
 Көзім түскен келіншек “Ата” – десе.

Торға түсіп жастық шақ сағынтқасын,
 Аңғырт басым салады бар ынтасын.
 Тоқалды айтып құр бекер тоқылдаймыз,
 Бәйбішеден құдайым жарылқасын.

14.03.2000. Алматы.

ТЫҒЫЛМАҚ

Құдай ұзын етпесе де бойымды,
 Тең құрбыдан ерте оятты ойымды.
 Тал түбінде “тығылмақты” көп ойнап,
 Ат үстінен теруші едім мойылды.

Шын сұлулық ілкім сәтін еледім,
 Қарақаттан мойыл артық деп едім.
 Енді бүгін еске түсіп сол көктем,
 Жас әженің әр бір сөзін көремін.

Қыздар, қыздар! Тығылмақшыл еткізді,
 Ұялшақ ем, қол тигенде ет қызды.
 Былтыр ғана соның бәрін бір құрбым,
 Мәз-мәйрәм боп, бәйбішеме жеткізді.

Таба алмаса
– Кәкімбек-деп зарлады,
“Тығылмақ” қой айтар сөздің бар мәні.
Қос секілді күрке талды көп мактап,
Бір жақсысы ар жағына бармады.

14.08.2000. Бурабай.

ШӘКІР АҒАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

Жас келген соң алды-артынды ойлайсың,
Бар ақылды тындағанға жолдайсың.
Ішпеймін деп кесіп айтпа шырағым,
Бұрын ішсең,
Қайта сокпай қоймайсың.

Мінезіне үлкен сенім артасың,
Бір басыңа жетер дос пен бар қасың.
Кесіп айтпа... тартпаймын деп темекі,
Тарыққанда тағы да бір тартасың.

Ер жігітті қалдыратын арманда,
Бір-ақ нәрсе оралмайтын жалғанда.
Бара алмайсың барғың келген жеріңе,
Жас ұлғайып, қуат бітіп қалғанда.

15.02.2000.

МӘРУА - АПАЙ

Асында Мұқыш-аға қызу төрдің,
Бименде Нұрланұлы қызын көрдім.
Келбеті жер бетінде жан жетпестей,
Ежелгі сұлулықтың ізін көрдім.

Жанары Қаратаудың қара тасы,
Құс қанат, қиғаш, керім қара қасы.
Сексеннің сенгірінен ассадағы,
Жан екен топта қызар бар арқасы.

Айтқаны терең тамыр білім кені,
Құлпырып қыз кезіндей күлімдеді.

Сол сәтте, сексен қайда?
 Беу, ағайын,
 алпыс та қарт анадан білінбеді.
 Сыр бар ма ел құлағы жаттамаған
 Есімде “Мәруа сұлу” ат тараған.
 Сарыарқа Қыз Жібегі осы кісі,
 Құмартқан Ерубәев Саттар ағам.

Дауасы күміс қоңырау қаққан сыңғыр,
 Секілді естілгендей бақтан бұлбұл.
 Мәтелден отты сөзбен тамсандырса,
 Нұр жүзі мың құбылды жайнап гүл-гүл.

Қыр мұрын, ақ дидары арайланды,
 Тамсантты сыны қайтпас талай жанды.
 – Япырмай қыз күнінде қандай екен? –
 Деп қана Бәйкен ағам қарай қалды.

28.05.2000. Қарағанд

АХМЕТ АҒА АЙЛАСЫ

– Байтұрсынов тез тергеуге саламыз,
 Біз ГПУ-ден Марғұланды табамыз. –
 Деп зікірсе
 “Ол бір сырқат бала ғой”
 Деп сыпайы жауап берді ағамыз.

Бір жылдан соң ГПУ келді қомдана,
 – Марғұлан қайда?
 Жалғыз сұрақ сол ғана.
 Сонда Ахаң:
 “Айтып ем ғой сырқат деп
 Дәм-түз бітіп өліп кеткен ол бала”.

Сумақайлар сұраққа әрі баспады,
 Баскесерлік жабық сырын ашпады.
 Қолдарында қара ниет тізімнен,
 Марғұланды сызып-сызып тастады.

Кетті-ау, кетті ажал сүйгіш әп, жылан,
Олар үшін жоқ кой әділ заң, құран.
Құдай сақтап, айласымен Ахаңның,
Есен қалды ғұлама ғалым Марғұлан.

20.07.2000.

ТІРІДЕЙ КӨРГІМ КЕЛЕДІ

*(Қорабай Есеновке Астанада
бір қыздың айтқаны)*

Жүрегім саған сенеді,
Өткізер бірге таң үшін.
Бір көргім сені келеді,
Жас күнде айтқан ән үшін.

Жүрмін ғой елтіп естумен,
Бұл күнде достық тілегін.
Аққудай жаңа ес білген,
Жетсем деп ұшып жүремін.

Алдыңнан қарсы шыққанда,
Жүрегің неге жаңылсын.
“Досыңның көзін” ұққанда,
Ғашықтың көзін танырсын.

Айырса бізді сұм жалған,
Көре алмай көптен жүдедім.
Сыңғырлап айтқан жан сырын,
Гитардай мен де тіледім.

Кетеді сен боп бар ғалам,
“Жас қаламды” айтқанда.
Келдің бе іздеп деп қалам,
Қаңқылдап қаздар қайтқанда..

Үніңнен үзім татыршы,
Махаббат пірі жебеді.
Тойыңа мені шақыршы,
Тірідей көргім келеді.

Астана. 2000.

БАҒДАТ ҚЫЗ

Керілген кер маралдай Бағдат қыздың,
 Көркінен көкірекке шам жаққызым.
 Қиғаш қас, пісте мұрын, ерні шне,
 Тілінен келді тілге бал татқызым.

Сары алтын, қызыл күрең шәйі қандай,
 Балқыдым бойға зәмзәм дарығандай.
 Есілдің құба талы секілденген,
 Бұраң бел көрсең көңіл байығандай.

Әл жетпес тік қарауға көзге күлген,
 Өтті ғой қос қарашық өңменімнен.
 Жүрекке аршын төсі дүбір салды,
 Көп еді-ау, көрмегенім көргенімнен.

Жыр арнап, жылы шырай достасамын,
 Тәттімбет тартқым келді “Қосбасарын”.
 Сексен көл аққуындай сүйсіндірді,
 Кетерде қалай ғана қоштасамын.

Інілер жұртқа жаяр жариядай,
 Кездестік кәдік жерде тар ұядай.
 Елтісем Балуан Шолақ атамыздай,
 Есімнен кетер емес Ғалиядай.

Астан.
4.04.2000 ж

ЭКСПРОМТ

Ақсақалдар төрде елдің данасы,
 Өрге ұмтылған інілерге қарашы.
 Құдашана бөліп берер бір күн жоқ,
 Бұл Алматы ас пен тойдың қаласы.

15.02.200

СЕРІ ҚЫЗ

Алматыдан сері қыз,
Астанаға келіпті.
Жайнап кетті төріміз,
Екі көзді телітті.

Таң қалмаған жан бар ма,
Ұнап көздің жауына,
Таққан қара шалбарға,
Балағының бауына.

Жұрт амалсыз қарады,
Қызықты дос пен бақасы.
Тық-тық етіп барады,
Алтын етік тақасы.

Басындағы бөрік те,
Тамсандырды табынтып.
Жоқ өзінде көрік те,
Жіберердей қағынтып.

Жайнап естен жаңылтқан,
Жақын етпек өгейді.
Тақасына табынтқан,
Сері қыздар көбейді.

25.11.2001.
Астана.

НАҒИМА

(*Нағима Кенжебай келініне*)

“Нақыш” – дейді ағамыз Нағимасын,
Тапқыш келер асылдың бабын асыл.
“Нәкежан” – деп кей-кейде еркелетер,
Тап қасында жүрсе де сағынғасын.

Қайырмасы:
Әрбір аттың мәні бар,
Әрбір аттың әні бар.

“Нәкіш”, “Нақыш”, “Нәкентай”,
 “Нәкенжаны” тағы бар.
 Аға сөзі – қағида,
 Соның бәрі – Нағима,
 Нағима, Нағима.

“Төр апа” – деп түрлентіп көріктеген,
 Сондай болсын жар сыйлар серік – деген.
 Біздің ағай сұңғақты сау қайыңдай,
 Сылап-сипап, жеңешем беріктеген.

Қайырмасы:

Таң атысы қысқа күн батысына,
 Ат қойғыш-ау, ағамыз “Нақышына”.
 Жеңешем де сыйға-сый бал тосқандай,
 Бір айтқан жоқ шалсың - деп ақысына.

2.08.2001.

90-ДАҒЫ ШАЛДЫҢ АЙТҚАНЫ

Қайран көңіл алаңдап,
 Қайта күйіп жандым ба?!
 Көксегені махаббат,
 Тоқсандағы шалдың да.

Қартайған сайын сүм жүрек,
 Тілегін тура көздейді.
 Жұқарған әбден үлбіреп,
 Қарсы сөзге төзбейді.

Ашық көңіл мархабат,
 Ғаламат қой көргенге.
 Қоштасады махаббат,
 Соңыра жарық сөнгенде.

10.03.2001.

ЖАНАТҚА АЙТҚАН ҚҰПИЯ

(Жанат Жаубасовқа)

Жастарға бақыт төрін жақын етер,
Елгезек құдашалар батыл екен.
Жанат-ау, бір құпия сезіп қалдым,
Құдағи Ләззат атты ақын екен.

Тамаша жылы, жұмсақ ақ білегі,
Еліктей билегенде сақ жүреді.
Келінім Бибіғайша әбден разы,
Жүлде алсақ, бізге жаңа сәт тіледі.

Інілер құп, алыңдар қуаныңдар,
Сылкитып құдаларды “суарыңдар”.
Қасқырға олжа тосқыш сұр қояндай,
Алдында құдағидың бұралыңдар.

Серік пен Гауһаржанның тойындағы,
Алғыс көп арнап айтар ойымдағы.
Бір ауыз сөз шығармай
Отыз тістен,
Құдағи бар тілекті орындады.

Кездестім ғаламатқа құтты тойда,
От қызу жас күнімдей бітті бойға.
Жанат-ау, өз аузыңа ие болғай,
Естіген сөзді ішіңе жұтып қой да.

12.11.2000.

* * *

Жақсы күн жақсы айды,
Қам көңіл аңсайды.
Сәтті өзіл тумаса,
Жүрегім шаршайды.

Түс жарып күлмесең,
Бір тәсіл табармын.
Бір мезгіл сүймесем,
Қартайып қалармын.

10.02.2001.

МАХТАЙҒА

Халқыңа арнап жүрсiң бар жаныңды.
Құптаймыз Астанаға барғаныңды.
Көз тойр жас санамас нар жігітсiң.
Ойлаймыз көп жыл жалғыз қалғаныңды.

Секiлдi шын басында алып терек,
Сен жүрсiң от сезiмдi берiк тежел.
Көшкенiң Астанаға құтты болсын!
Қасыңа күтiм жасар серiк керек.

Бiлемiз үрiм-бұтақ тармағыңды,
Соларға салмай жүрсiң салмағыңды.
Балалар саған рұхсат берген екен,
Тiлеймiз бiр жақсыны алғаныңды.

Жар салар нар көрiндiң өзiн маған,
Бiттi ғой мың жыл шыдар төзiм саған.
Әгәрки кiшi-кiрiм той жасасаң,
Қасыма Есендi ертiп өзiм барам.

20.01.2001.

ЭКСПРОМТ

Ар-Ғұнды бетен санаған,
Оңбайды топас мал — ғұндар.
Арғы—Ғұннан тараған,
Жер бетiнде бар Ғұндар.

11.02.2001.

* * *

Тойғанын айтып не демек,
Ашқарақ көзi тоймаса.
Көп бiлiм жинап не керек,
Қоятын жерi болмаса.

10.02.2001.

ОРМАНДАҒЫ ДИАЛОГ

Қасқыр:

– Қызыл көрсем ашылады араным,

Түлкі:

– Сұрғылт түске лезде ауыз саламын.

Қоян:

– Аю көрсем дос болатын әдетім,

Қасқыр келсе жеп қоямын бар етін,

Түлкі десе қызып кетер тәбетім.

Аю келді шырт үйқыдан оянған

– Мен бәрі бір сендерді жеп тоя алман.

Мына екеуін ұмаштайын тап, қазір,

Ергең кешке сені жеймін қоянжан. –

Қасқыр, түлкі қалды аюға тұтылып,

Қалқан құлақ зытты алысқа сытылып.

Көжек солай көкелерін тапсырып,

Өжет сөйлеп кетті ажалдан құтылып.

10.02.2001.

П.А.ВЯЗЕМСКИЙДЕН

1.

Картузов көпті оқытпақ,

Ақпарат оны хоштады.

О, құбылыс! Тосын шақ!

Фасырдың берген достары!

2.

Картузов біздің – сенатор,

Картузов біздің – куратор.

Картузов біздің – әрі ақын.

Өзіне өзі тең жүрер,

Бәрін де істің тең білер.

Тантық жоқ таңба тағатын:

Арық-тұрақ сенатор,

Құр сұлдері куратор

Қанқасы қатқан тәні ақын.

3.

Картузов – сенатор,
 Картузов – куратор
 Картузов – ақын ғой.
 Басқаға баспай бір ауық,
 Бар құрмет оған түр ауып.
 Ол – жағымпаз сенатор,
 Ол – паракор куратор
 Ол – ақын ғой жылауық.

10.03. 2001.

ҚИҚАРЛЫҚ

Алпыс – талтүс жастық шақтың қалдығы,
 Жетпіс – белес егделіктің жарлығы.
 Көз қиығын тастап өтсе сұлулар,
 Ол әлі де бірдеменің барлығы.

Тау ішінде тауды жырлап өтемін,
 Көл шетінде құсқа құрмет етемін.
 Қырға шықсам “Жезкиікті” бір көріп,
 Жырлай-жырлай мәңгі ғашық етемін.

Жаршысымын туып өскен даланың,
 Ел шетінде жанға қуат аламын.
 Жетпіс жасқа әкелсе де паспортым,
 Мен бәрібір алпысымда қаламын.

22.01.2002.

* * *

Жақсы күн жақсы айды,
 Қам көңіл аңсайды.
 Сәтті өзіл тумаса,
 Жүрегім шаршайды.

Түс жарып күлмесең,
 Бір гәсіл табармын.
 Бір мезгіл сүймесем,
 Қартайып қалармын.

10.02.2001.

РАС ЕКЕН

О, перизат! Жақсы сөзден жиренбе,
Қайталай бер Мұзафардан үйрен де.
“Елде барға ернің тиер” – дегенің,
Әрең білдім сені бүгін сүйгенде.

СӘКЕННІҢ ҚАҚПАҚЫЛЫ

Сәкен күлді Бейімбетке: - жұпыны,
Жаман плаш жоқтатып тұр күпіні.
Көз тоярдай болу керек
Қашан да,
Биағасы... классиктердің күтімі. –

Биекең сонда депті: – кезек күтем мен,
Жол тимейді бір кіші, бір үлкеннен.
Ғабит, Сәкен – серілерден біздерге
Дым қалмай жүр қазақта бар дүкеннен.

СЕРІК ОСПАНОВҚА

Ел алғысы
Саған ынтық сезілсін,
Ашы әніңе
Сусындап жұрт телмірсін.
Мен мақтасам
Сарыарқаның саңлағын,
Тыңдаған жан Ақан Серім деп жүрсін.

Самға, самға
Қос қанатың тең жүрсін!
Нар тұлғаңа туған елді сендірсін.
Мен қуандым
Ұлытаудың өрені,
Алатаумен
Көкшетаумен тең жүрсің.

Ән салғанын
Астананың төрінде,
Есіл толқып
бір серпілді өр үнге.
“Конгресс холі”
Сахнасын тербелттің,
шықты мықтап
Сенің ащы терің де.

Тұрақтады асыл әуен, өр екпін,
Туды бүгін өнер үшін керек күн.
Көп жаса деп,
Мың-мың алғыс айтамын,
Ертең бұдан артықтау бол демекпін.
Серігім-ау, ән салуға зерексің,
Ел жүрегін әсем сазға бөлепсің.
Жүйрік аттай
Қашан көрсек жараяу жүр,
Сұлуларды қуантуға керексің.

27.06.2001.

ЭКСПРОМТ

Қыздардың жас күнінде жаманы жоқ,
Шын нәзік қызықтырар амалы көп.
Ал, саған қосылған соң кетеді екен,
Еркекті басқарудың маманы боп.

* * *

Беу, ақылды, ардақты жамағатым,
Түсірмендер көлеңке араға тым.
Еті үйренген ескіге жете алмайды,
Қаншама жас болса да жаңа қатын.

24.04.2002.

А.С. ПУШКИННЕН

Ф.В. БУЛГАРИНГЕ ЭПИГРАММА

Сатты Фалдей Ресейдей панасын,
Сатып та жүр тез өзгертіп бағасын.
Сатады ол жер мен көктің жұмағын,
Қатыны мен сатар бала-шағасын.
Сәтті құнға сатар еді арын да
Кредитке рұхсат қолда барында.

10.03.2001. Алматы.

* * *

Қыздырды өлі қызбын деп,
Әр қызқалпы жырында.
Һау-Ана артты жүз міндет,
Бай таппақ ащы шырылға.

**ФОТИЙДІҢ ОРЛОВАМЕН
ӘҢГІМЕСІ**

– Тәнім әтек сенімен,
Жанымның барын білгіздім.
– “Не істедің сен менімен?”
Тәніңе жан кіргіздім.

**“РУСЛАН ЛЮДМИЛА” ПОЭМАСЫНЫҢ
РЕЦЕНЗЕНТІНЕ ЭПИГРАММА.**

Поэмамды ұзақ сынап көп састың,
Көркемдігін кемітпессің, қоспассың!
Жұрт сезді ғой:
Мақтап тұрып боқтапсың,
Боқтап тұрып мақтапсың.

2001.

НАПОЛЕОННЫҢ ЭПИТАРИЯСЫ

Көлеңкене түсірер кір өшті әмсе,
Тағдыр сендік! Халық сенен биікте.
Білген даттап күш салса да бүлікке,
Ұлылықты өзгертпейді еш нәрсе.

(99)

Н.Ф.ИВАНОВАНЫҢ АЛЬБОМЫНА

Кездесу қысқа не бермек,
Қай істің жөні шешілмек.
Қоштасу жетті сөз кернеп,
Мен саған айттым кешір деп.

(219)

Қоштасқан мұңлы өлеңім,
Альбомға сен деп тізілді.
Қасіретті көңіл елеңі,
Қалдырдым жалғыз ізімді.

(218)

Н.Ф.ИВАНОВАНЫҢ АЛЬБОМЫНА

Тағдыр сені алдар қатал кезінде,
Өмір беріп, салар қайғы жүрекке —
Осы парақ түссін сенің көзіңе.
Жазған кісі қам көңілмен тілектен,
Айнымайды, дақ түсірмес сөзіңе.

(218)

М.Ю.ЛЕРМОНТОВТАН

* * *

Соңғы ұйқыға аттануға қамдандым,
Жетер өмір сүріп те.

Сүм жалғанға бірә жола алдантым.
Жек көріп те, сүйіп те.

(Москва. 1953. том 1. 167 стр).

* * *

Біреуді мен де сүйіппін,
Ғашық боп бекер күйіппін.
Дақ салған шешек секілді,
Жүректің дерті бекінді.
Жауыққан дұшпан қуғындап,
Өзгелер өліп, жүрдім шат.
Жер, көкке өктем нар күзбын,
Бәрі бар, әттең жалғызбын.

(166)

* * *

Сүйкімдісің жек көруге бармаспын,
Сүйе алмаймын жан-жаққа көп жармастың.
Кең жалғанның тең жартысына жетесің,
Бірақ өзің бақытсыз боп өтесің.

Тағдыр қимас парлап рахат табысты,
Көріп пе едің суда жылдам ағысты?
Жаға жұмақ түбі басқа жаралды:
Суық, терең және ылғи қараңғы.

(162)

* * *

Төңірек үнсіз – толған Ай,
Көлшікте жатыр жарқырап.
Толқыннан толқын озғаны-ай,
Сәулемен салқын шапқылап.

(115)

ЭПИГРАММА

Ақымақ пен ерке тотай бір дейді,
Бетті бояу, опа жағу – басқа оқуды білмейді.

МАДРИГАЛ

“Жанда тән бар!” – деп сен едің танытқан,
Хоштай берем, хош иіске қаныққан.
Сенің тәнің нағыз сергек анық жаң.
Ол ғаламат құштарлыққа жарытқан.

* * *

Еш кімнен ләззат жоқ ізгі,
Қайтейін тағдыр алдаса.
Тірлікте сүйдім үш қызды,
Бәрі де болды далбаса.

СОНЕТ

Өшкен арман көкейімде сайраған,
Өткен жылдар сан өуресі айналам.
Жүрсің соның ішінде сен түнгі Айдай,
Босқын бұлттар арасында жайнаған.

Дауа таппас дуасы зор тілегің,
Сикыр көзің, күлкін өктем үдедің:
Құрсаудағы шынжырлы құл болыппын,
Не тындырдым – мендік емес жүрегің.

Жек көрмей-ақ менің махаббатымды,
Салқын ғана еттің назын татымды.
Жағалауда мәрмәр пірдей көрініп.
Ол түр – толқын аяғына құлады,
От сезімсіз күдірет күшпен тынады:
Міз бакпайды, бет қақпайды бөлініп.

АҚЫН

Шабытты шақта Рафаэль,
 Ғажайып сұлу жас әйел
 Бояумен мінсіз салыпты.
 Өзіме сұмдық ұнады,
 Суретті құшып құлады.
 Ол тасқын албырт жастағы,
 Жоғалды көңіл суыта.
 Шаршаудан мылқау бастады,
 Аспанның отын ұмыта.

Ақын да сәл-пәл ұшқыннан,
 Қаламы заулар ышқынған
 Кезінде қаулар мұң шері.
 Күңгіртті сәуле сәнді етер,
 Жұмақта тыныш әндетер,
 Сендерді аңсап пірлері.
 Жүздерің тартып салқын қан,
 Демігер жүрек алқынған,
 Бұлдырап елес бергендер.
 Өзгермей сонда сақталар,
 Ең алғашқы көргендер.

(5
 18.04.00

(Шиллерден)

К * * *

Ақтаршы ойда барынды,
 Алғысым айтар бар демеп.
 Ұсындың маған жаныңды,
 Қай жыным үшін ол керек.

ВОЛЬТЕРДЕН ЭПИТАФИЯ

Бұл жерде жатыр айтқыр жан,
Маңызсыз сөзін паш қылған.
Көп оқу оған жақпады,
Болсада қанша әс қылған.
Не де болса пәлекет,
Кітапты көп-көп бастырған.

ЭПИГРАММА

Белгілі ғой біздің достың есімі,
Айғақтады жоқтығын еш кесірі.
Ақымақтарға өзі салған жұмақтай.
Академияның ашық қалды есігі.

19.03.2001.

ҮКІЛІ ЫБЫРАЙДЫҢ АБАҚТЫДА ҚАЛҒАН СӨЗІ (поэмадан үзінді)

“ГПУ” - деген сотымыз,
Жүріп тұр ғой хотыңыз.
Жетпісте шалды айдаттың,
Кесілді ғой кө...міз”.
Сақал шашым аққудай,
Болармын деп пе ем тап мұндай.
Аштықты айқын айттың деп,
Ауыздан қақтың жақтырмай.
Ауылдың малы сарқылды,
Аймақтың суы тартылды.
Бетінді берген дүние - ай,
Тостың ба бүгін артыңды.

“Ағана нәлет Николай,
Қырсығың тиді-ау бір талай”.

“Едрене-майт десем де,
 Демедің - “достым бұл қалай?”.
 Атымды елге білгіздің,
 Жүйрік пен жорға мінгіздің,
 Мақпалдан шапан кигіздің,
 Жібектен дамбал кигіздің,
 Қалпаққа үкі ыгіздің
 Төремен төрде жүргіздің,
 Алғыс пен сыйлық үйгіздің,
 Пәуеске парлап жеккіздің,
 Сауық пен сайран шеккіздің,
 Қарадан шыққан хандай ғып,
 Халқыма сыйлы еткіздің,
 “Гәккулетін” ән салсам,
 Сөзімді көпке өткіздің,
 Жал менен жая жегіздің,
 “Үкілі Ыбырай” дегіздің.

“Айналайын Советім,
 Жегідей жеді ғадетің.
 “Аша тұяқ қалдырмас,
 Асқынды масыл тәбетің”.
 “Бар” менен “жоқты” білгіздің.
 Теріден шалбар кигіздің
 Кенептен дамбал кигіздің.
 Отырыл дәрет алғызбай,
 Түрегеп тұрып сизіздің.
 Басыма пәле жиғыздың,
 Жамандыққа қиғыздың.
 Ыбырай ақын демедің,
 Құрыққа басты кіргіздің,
 Көкіректі қаққа тілгіздің
 Алыстан келген жауым жоқ,
 Ауылдың итін үргіздің.

ҰСАҚ АРМАН

Тәтті шарап мөлтiлдеп келiп жағса,
Күтсе ару көргендей сенi патша.
Дымың құрып, дел-сал боп отырғанда,
Қара шайды
Үндемей берiп жатса.

Құдай оңдап табады iсiң тетiк,
Бiр жымиса,
Көзге-көз түсiп кетiп.

10.02.2001.

* * *

Теке тартыс төбелестi таңдайын,
Десе досы қаққан екен таңдайын:
– Тең емеспiз:
Сенде қошқар мүйiз бар,
Таза тақыр – дептi, – менiң маңдайым.

* * *

Ақылдылар үндемей,
Ақымақтар алға ұмтылса,
Тындай бер достым, күндемей,
Күн сөнбес аз-мүз тұтылса.

2001.

СУПЕР-АҚСАҚАЛ

Ахметов Ғалым супер-ақсақал,
Ондай атақ игерген жоқ басқалар.
Заты қазақ жазушылар iшiнде,
95-тен асқан осы қасқа нар.

Бiр келiншек ауып кетiп құмары,
Жас деп қалды-ау, әлде ненi сұрады.
Жымың етiп, сүйдi ақсақал
Бiрақ-та,
Не дегенiн естiмептi құлағы.

2001.

* * *

Фибрат алсаң әлемдік ғұрыптардан,
 Ғашықтар да табиғи сұрыпталған.
 Естен кетпес қылығың
 Қимай қарап,
 Топ ішінде мойныңды бұрып қалған.

Құба талдай
 аш белің бұраңдаған,
 Сендей ғажап көрген жоқ қыран - далам.
 Жалт қарадым
 Ғалия жарқ еткенде,
 Балуан Шолақ секілді тұра алмаған.

Қырғын едім жасымнан қалам қасқа
 Бүгін бізге орнады заман басқа.
 Хан базардың ішінен әкетер ем,
 Қол жетпей жүр бір жақсы тарантасқа.

10.02.20

ӨЗГЕРІС

– Ішпедіндер деп, ағаларым зарлады,
 Тәртіп үшін
 Қанша әрекет арнады.
 Ал, өздері аз ішкен жоқ
 бірақ та,
 Туған елді талапайға салмады.

Ішпедіндер – деп,
 бастықтарым қақсады,
 Қатты бұйрық, қатал қаулы қаптады.
 Ал, өздері аз ішкен жоқ
 бірақ та,
 Туған елдің бар байлығын сатпады.

Ал, қазір ше,
Құлқыны өртеп көмейді,
Ішпей ғана көп жейтіндер көбейді.
Бір жақсысы:
арпалысып көп жеумен,
Еш адамға әй, ішпендер, демейді.

10.02.2001.

ЕСКЕНДІРГЕ ЕСКЕРТПЕ

Көрмей келем алпыста ауыр жолды,
Тағдыр берсін саған да тәуір колды.
Құдаша мен құдағи арасында,
Биге шыққан екі жеп дәуір болды.

Байқап сөйле сүйсе де көшің мейлі,
Жорамал сол өзгеше шешілмейді.
Дариконы “кемпірім” – десең болды,
Жеңгелерің ешқашан кешірмейді.

13 ақпан. 2001. Алматы.

* * *

Сөлкебайдың жайнаған үстін көріп.
Көтергендер табылды ұшқын-желік.
Оппозиция дегені орден алса,
Саясаттан жерісің құсқың келіп.

10.02.2001.

ЭПИГРАММА

Белгілі ғой біздің достың есімі,
Айғақтады жоқтығын еш кесірі.
Ақымақтарға өзі салған жұмақтай.
Академияның ашық қалды есігі.

19.03.2001.

* * *

Біздің Бағлан ұялшак,
 Күлкімен жеңер сымбатты.
 Түсіріп келін қуансақ,
 Ұялшактан ұл тапты.

Жөптейміз бәрі құп алып,
 Пәк мінезге мың құрбан:
 Бер жағымен ұялып,
 Ар жағы іс тындырған.

ҚАЛЫМТАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

Дос көбейтіп еткің келсе жүгінер,
 Жас тоқал ал,
 Таң қалардай дүйім ел.
 Әне, сонда сұлулыққа таңданып,
 Көп достарың қыр соңыңнан жүгірер.

Шағаладай көрген аппақ кемеңі,
 Шуылдасып саған алғыс төгеді.
 Келеді деп сонда олар көксейді,
 Елде барға ерін тиер дегені.

10.03.200

СЫРЫМ ХАБИЕВКЕ

Бизнесмендік сен Сырым батырысың,
 Бақыт берді мықты қол, батыл ісің.
 Шөл далаға су бүркіп, ту көтерсең,
 Ақындардың ақ иық жақынысын.

Өркен тапса өзіңнің өрелі ісің,
 Алда талай ат жетер бар өрісің.
 Министрлік - қарғаның мәткесі ғой,
 Сушылардың сен нағыз королісің.

* * *

Жазасыз ба сіз де өлен,
Дегенде ақын жұбайы:
Поэма ұзақ түн деген
Әйелге керек ұдайы.

Қолында жүйрік қаламы,
Сағына күтем өленін.
Ол жазудың маманы,
Не жазса да көнемін.

Келіп жүрсе ол күйге,
Маған да отыр, жаз демес.
Бір ақын деген бір үйге,
Көп те емес, бірақ аз да емес.

23.03.2001.

ҚАЙТАДАН ОРАЛ ҚҰШАҚҚА

Тым ұзап, тым алысқа кеткенің бе,
Күн ұзақ бір жарқ етіп өтпедің бе.
Мың құшақ жұлдыз шашып түн де жетті,
Гүлге ұқсап жайнар едің өпкенімде.

Гүл де емес, жұлдыз да емес Айым едің.
Мың белес елес беріп байып едім.
Құр кеңес махаббатқа жараспайды,
Гүл-тегеш ұстап қолда дайын едім.

Аңсаған, ардағыңнан қол алшы бір,
Шаршаған шақты ұмытар ораншы гүл.
Самсаған сағынышым бір басылсын,
Қайтадан құшағыма оралшы бір.

22.03.2001.

ЭКСПРОМТ

Өзгені аңсап жүрмейді,
Құрбымен артық күлмейді.
Әйелі сұлу адамдар,
Қартайуды білмейді.

* * *

Өшірмей құтты іздерді,
Жылытып салқын күздерді.
Жаралыпты сұлулар,
Жасартуға біздерді.

12.10.2001

СЫР-АҒАҢНЫҢ “АШУЫ”

Бұйра шашы толқыған дүр басында,
Қобландыдай ел сыйлар тұлғасын да.
Сыр-ағаңның киімі алқам-салқам,
Ертегіден келгендей бұл ғасырға.

Осы жолы ерекше күйі мықты,
Сал-серідей әсемпаз киініпті.
Әсіресе су жаңа бәтеңкесін,
Көрген қыздар көшеде сыйыныпты.

Кеңсе алдында құрдасы сүйіп алды,
Мәз, мапақа... Масайрап нұры жанды.
“Аяғыңнан тозсын” – деп құшақтаса,
Қатал сөйлеп, Сыр-ағаң тұрып қалды.

– Мені саған қай құдай бастық етті,
Брежневті сүйгендей қаптың бетті.
Бұқа түмсық, көлбақа шәркеңменен,
Туфлиді қыз мұрын бастың – депті.

Сезбей қалып қалжыңмен үркіткенді,
Сасып қалды құрдасы, мың бүктелді.

Орамалын алды да қалтасынан,
Бәтеңкесін Сырбайдың сүртіп берді.

Алматы. 2002.

ЖАҢАЛЫҚ КЕРЕК ӘЙЕЛГЕ

Жалғайды ару арманды,
Сүйеді үздік талғамды.
Нәзік жан әсте ұнатпас,
Тоқырап, тоқтап қалғанды.

Жайнаса төрің жаңаша,
Бақытың сол ғой тамаша.
Өзгеріс салты әйелдің,
Ойынға тоймас балаша.

Дем алмас белін бүгілтіп,
Ескіні өңдер тірілтіп.
Болардай үлкен салтанат,
Үйінді қояр құбылтып.

Шырағың қайта жанғандай,
Өзгеше жиһаз алғандай,
Алыстан келсең жайнайды,
Жаңарып барың қалғандай.

Мінез ғой ортақ әлемде,
Сұлулар құмар мәнерге.
Әйтпесе жылдам қартаяр,
Жаңалық керек әйелге.

25.04.2002.

МАХМУДТЫҢ АТАСЫНЫҢ АЙТҚАНЫ

Қуә болу жақсы ғой бір ғасырға,
Жүз дегенің жүк емес шын асылға.
Көріп үйдегі жас кемпірге көп бардым,
Томпаң қағып 98-жасымда.

Болсақ абыз жүзден асып, жол көрген,
Сұлу әйел бойға жылу мол берген,
Әлгі кемпір әлі де жүр есімде,
Бекер көшіп кеткен екем сол жерден.

21.08.2002. Алматы.

НАРИМАН ҚАРАЖАННЫҢ АЙТҚАНДАРЫ

* * *

Тамұғына жас күнімнен қанықтым,
Түн дегенің болушы еді анық түн.
Мен халықпын,
Күпіршілік етпеймін,
Тамұқ қайда? Жұмағыңнан жалықтым.

* * *

Қолда айтқанын қолдама,
Соғыс қажет моллаға.
Өлеңді жерде өгіздей,
Олімді сүйер сол ғана.

* * *

Ақымақ адам жеңісі,
Істің нағыз терісі.
Секілді соқыр кемпірдің,
Теріс киген кебісі.

2002.

ЖЕТПІСІМ

Бір күн егде, бір күн жас,
Алпысым биік самғады.
Ағарса да сақал шаш,
Сайтаным үнсіз қалмады.

Өзгерді жөні жетпістің,
Аяқты біраз шырмады.
Көбіне біраз сертті істің,
Алпыстай мойын бұрмады.

Көшкендей жаңа қалаға,
Жан-жағыма қараймын.
Асауға мінген балаға
Өзімді-өзім балаймын.

Кей сұлу көзге сызылып,
Баяғыдай арбайды.
Бер жағым сонда қызығып,
Ар жағым алыс бармайды.

12.05.2002.

АҚЫННЫҢ ДИАЛОГИ

- Ақын сізге не керек? Десе айтылсын бар керек –
- Деді ақын - адамы мол зал керек. –
- Тағы басқа не керек? Орындауға бар себеп.
- Деді ақын – лық толы зал керек. –
- Тағы басқа не керек? Дайын бізде бар көмек. –
- Деді ақын – ел, жұрт толы зал керек.
- Тағы басқа не керек? Не десеңіз көнер ек. –
- Деді ақын – сұлу қызға толып тұрған зал керек.

2002.

ҚОЙ, ДЕСЕМ ДЕ ҚОЙМАЙДЫ

Абай-ата тойында,
Жүрдің-ау сен ойымда.
Сағыныш селі қаулаған,
Күнлерді сен де мойында.

Қызулы думан есімде,
Жарқ етгің кіші бесінде.
Көзімнен тайсаң түнгі аспан,
Жұлдыз боп жүрдің төсінде.

Елестер көзге орнайды,
Көктемді естен жоймайды.
Асау жүрек, қартайдым
Қой, десем де қоймайды.

22.04.2002.

ТАЙТАЛАС

Сүлу көрдім таңғажайып әдемі,
Қара көзден жарқ етеді жан емі.
Өз тойында Манаш өзі билеп жүр,
Былқыл-сылқыл естен кетпес мәнері.

Қыздың ғажап еріндері, иегі,
Қыр мұрында сиқыр көп-ау, киелі.
Екі бетте еренғайып жалын бар,
Бойың қызып, жүрекке оттай тиеді.

Қос анары төс жарып тұр бүлкілдеп,
Қаным қызды.
Тұр деймісің күлкім кеп.
Жақын барып тартып алдым Манаштан,
Өз тойың ғой маған бер - деп, күнкілдеп.

Ару күлді деп едім-ау, байқамас,
Мен жөнелдім бірге билеп жанталас.
Үзілісте Манаш айтты: Қақаңмен,
Болып қалды бір тарихи тайталас.

Сұлу ғажап бір мүлтік жоқ кескінде,
Жарар едім мен билеуге бес күнге.
Батып кетті “Өз тойың ғой” – дегені,
“Бұрқылдатып” бермес едім ешкімге.

16.11.2002 ж. Алматы.

ҚАЙРАТТЫҢ ШӘКІРТ ҚЫЗЫ ӘН САЛҒАНДА

Етегі көк шалбардың жырық екен
Көрген жан ақ балтырын жымың етер.
Алыстан ақ сазандай жарқ еткенде,
Сикыр бар тірі жанды қырып өтер.

Балағы көк шалбардың бүрмеленген,
Екі көз ақ бүрмеге бір кенелген.
Ақ төсін кере шалқып әнге басты,
Киіктей шыға келген бір белеңнен.

Ажары қарындастың Айдан аппақ,
Сұқтанған жіті көздер кетті баптап,
Сахнадан бірге еріп кетер едім,
Қатерден қайран жетпіс қалды сақтап.

2002.

БІЗДІҢ АУЫЛ ҚЫЗДАРЫ

Қыз-қалқамен ерте ойнап, ерте күлдік,
Еркелестік қолтықтап, ерте жүрдік.
Жұрт көзінше қосылып ән шырқасақ,
Оңашада ғашық сыр шерте білдік.

Мінездері татымды,
Сыйлар алыс. жақынды,
Біздің ауыл қыздары
Бәрі бірдей ақылды.

Қараторы, қырмұрын, қыпшабелі,
Раушан гүлге жайдары ұқсап еді.
Құшақ жайып желпіне билегенде,
Толқытатын құштарлық қызба желі.

Қайырмасы:

Зәм-зәм тамған тілінен,
Құмар қанған үнінен,
Біздің ауыл қыздары,
Бірі сұлу бірінен.

Аққұба қыз әнші еді ең сүйікті,
Ынтық зар боп көрген жан көз түйілтті.
Еске түссе айдары тебіренемін,
Біреу атып алардай жез киікті.

Қайырмасы:

Бірге құшқан таң нұры,
Жастай жалғас тағдыры,
Біздің ауыл қыздары
Шымқай сұлу барлығы.

* * *

Елдес те еді,
Сұлулар жерлес те еді,
Жоқ болды ғой өзіңмен теңдескені.
Үйрек, қаздың ішінде аққу көріп,
Қайта тудым сенімен кездескелі.

Келші, келші, армансыз аймалайын,
Аймалайын жаныма жай табайын.

Рахат, ләззат, шаттыққа малшынайын,
Жақындашы, тағы да қайталайын.

Қос ақ қоян секілді тосып жатқан,
Ақ төсіне құштармын толқын атқан.
Қызығыңа қанайын мезет тусын,
Дертті жүрек дәнекер емін тапқан.

Жарқ еткенде
Жанарың ыркымды алар,
Жүрегімнен ағындар ынтық хабар.
Ғұмырымда еш қашан ұмытпастай,
Тұғырың да жақсы екен бүркіт қонар.

2002.

ТЫНЫШТЫҚТЫҢ СЫҢҒЫРЫ

Таңертеңгі Күн нұры,
Сал табиғат тың жыры.
Шық маржаны жарқ етсе,
Ол тыныштық сыңғыры.

Домбырамның күмбірі,
Фашық жүрек шын сыры
Сенің түнгі лебің,
Тыныштықтың сыңғыры.

Сұлулықтың түн пірі,
Ашылады мың гүлі.
Ернің тиіп кеткені,
Тыныштықтың сыңғыры.

Сайрап сайдың бұлбұлы,
От құшақта тынды үні.
Ләззат, рахат бәрі де,
Тыныштықтың сыңғыры.

1.05.2002.

**ҒАБЕҢДІ СҮЙГЕН
ЕРІНДЕР***(Раиса Мұхамедяроваға)*

Жан екен сұлу ғаламат,
Арудың дәру асылы.
Ғабитпен шеккен махаббат,
Дананың дара ғашығы.

Отырды толқып, балбырап,
Тал бойы әсем керім дер.
Ушығып кетті албырап,
Ғабенді сүйген еріндер.
Жанары оттай жайнаған,
Қызқалпы келбет, сәні де.
Құлшынып қаны қайнаған,
Құлпырып тұр ғой әлі де.

Тараған аңыз қызық жыр,
Табысқан ынтық дер кезде.
Нұр шашқан осы қызыл гүл,
Ғабендей сылқым кербезге.

Шыдасын қайтіп ет, жүрек,
Қалмассың көрмей шеткері.
Қағады бүлкіл елжіреп,
Ғабеннің сүйген беттері.

Жеңешем күлсе сызылып,
Отырдым оқшау қонақтай.
Алыстан көрдім қызығып,
Еркеғали жолатпай.

*14.06.2002.
Қызылжар.*

ТОЙ ЖАЛҒАСЫ

Ұзақ жолда бір шама ес кіріпті,
Ақыл, шіркін, костайды-ау естілікті.
Күні бойы келеміз дамыл таппай,
Мезгіл жетті-ау ескерер кешкілікті.

Көп келіншек барлаймын көріктерін,
Бірінің де көрмедім зеріккенін.
Үш жеңешем, бәйбішем отырғасын,
Сұлу көрсем сұқтанып желікпедім.

Шын сұлулар ақынның досы екен ғой,
Көңіл-дөнен шылбыры бос екен ғой.
Баяғыдай базарға шығармайды,
Желе, жортпас жетпісің осы екен ғой.

Аландайды жан-жаққа құмар адам,
Шыр бұзады осылай шыдамаған.
Еркеғали купеден шықпай отыр,
Қаймыққандай қасында Кларадан.

Күйі келсе тоқтамас төкпе қалам,
Шындықты айтсам өтер ме өкпе маған.
Тұтқындалған немістей тырп етпейді,
Бір жыл бұрын жетпіске жеткен ағам.

Осындайды кезім көп жақтырмаған,
Шабыт қонбас жүрекке сақ тұрмаған.
Аңға шығып келейік беу, Ереке,
Көрші көлге қоныпты ақ тырналар.

13.06.2002.

Алматы-Қызылжар

ҮШ ЖЕҢГЕМ

Алматыдан аттандық Қызылжарға.
 Шақырғаннан қалмалық қызық барда.
 Желе, жортып келеді көлігіміз,
 Жеңіл қайық секілді жүзіп алға.

Қайырмасы:

Кім осындай түс көрген:
 Ұшқан құстай үш көлден,
 Ғабит аға тойына,
 Келе жатыр үш жеңгем.

Көрінеді үлкені райгүлдей,
 Жайнап отыр кішісі шырайгүлдей.
 Құрдас жеңгем еңлік гүл секілді,
 Мен келемін хал-жайын сұрай білмей.

Қайырмасы.

Өрік, мейіз тұрғандай жүзім дайын,
 Үш женешем қарайды үзім-қайым.
 Қастарында қалт етпес үш ағам бар,
 Қызғышы көп көлдерге қызықпайын.

13.06.200

ЕСЕНГЕЛДІ ҚҰРЫЛЫСШЫНЫҢ АЙТҚАНЫ

Қандай ғажап, болғандығым құрлысшы,
 Айтсаңдаршы одан бізде кім күшті.
 Ойран салып Отырарларды өртеген,
 Құрлысшылар ұмыттырды Шыңғысты.

Ұмыт болды “шұбырынды ақ табан”,
 Дербес елміз құдай есен сақтаған.
 Көшпенділер отырықшы ел болып,
 Мың-мың қала салғаным мақтанам.

Тер төгілтсем маңдайымнан ұзақ күн,
Табы кетті көп күрсінген сызаттың.
Алатаудаі атасынан бата алған,
Астананы Есіл жакка ұзаттым.

Елестесе алыс таңнан нұрлы шын,
Толастамас барыстанған тың күшім.
Беу. ағайын! Құрлысыңды түзеп ал,
Онсыз сенің оңалмайды тұрмысың.

Қайда жүрсең жасампазға еріндер,
Асампаздан маған бұрын сеніндер.
Төр төбеде шенеунікті шертитпей,
Құрметті орын құрлысшыға беріндер.

15.03.2002.

Алматы.

ҰМЫТПАЙЫҚ МҰРТТЫЛАР

Сұлуға жігіт көнеді,
Құмартып, құшып өледі.
Әріге тарту қашан да,
Арудың қымбат өнері.

Көркімен ғажап арбайды,
Жүректі нұры жалғайды.
Бәрімізге жетпейді ол,
Сүймегенін алдайды.

Арбауды жүрсе мүлкі қып,
Ештеме жоқ күлкілік.
Жадында қалсын досым-ау,
Сұлулық – қызыл түлкілік.

Жігітті сыйлар қазықтық,
Әлі де сырын аз ұқтық.
Ұмытпайық мұрттылар,
Сұлулық – таза нәзіктік.

Жігітке көп қой аңқаулық,
Не дейін Алла, бер саулық.
Ояту жігіт парызы,
Сұлулық деген – жалқаулық.

24.04.2002.

ҚОС БАЛТЫР

Түсінген кісі жөптейді,
Көруге жолда тос та түр.
Есімнен менің кетпейді,
Жүп-жұмыр, аппақ қос балтыр.

Қиядан байқап таңдандым,
Ғажабы осы ғажаптың.
Жүрегім жылып жандандым,
Қызы екен біздің қазақтың.

Екі аяқ әсем құйылған,
Өкшесі сылқым сурет.
Дегендей қолдан құйылған,
Артық, кем жоқ жұмыр ет.

Қос балтыр сұмдық сәндігі,
Қызығар адам баласы.
Атыраудағы әйгілі,
Қамила сұлу анасы.

Ол кісі қандай екен деп,
Каспиде сирек саналған,
Мен сұраныш еттім көп,
“Қан мен тер” төккен ағамнан.

Емес-ау бәрі жәй тегін,
Жауабын берген қарашы:
– Сирағын оның қайтейін,
Жан жетпес еді анасы. –

21.02.2002 ж.
Алматы санатории.

ТАМШЫ, ТАМ

*“Тамшы, тамшы, тамшы, там,
Тамғаныңды яратам”
Татар халық әнінен*

Тамыр тесіп құйып жатқан дәруі,
Нәзік екен, сол жүректің зәруі.
Тамған тамшы тұла бойға жеткенде,
Қатер, қауіп кетеді екен бар у-ы.

Беу, қарындас!
Қан тамырды тескенің,
Көбейді ізі білектегі дестенің.
Ауыртпайсың, жаның маған ашиды-ау,
Көрініп түр мейірімді боп өскенің.

Бетің жабық, қасың, көзің көрініп,
Жатамын мен ойға көңіл бөлініп.
Қарашығың жарқ еткенде жаудырап,
Жыр жауады көкірегіме өріліп.

Бой жеңілдеп, сергімесем сенбес ем,
Ертең мен де сау күніммен теңдесем.
Қарындас-ау, қанға дәрі құймай-ақ,
Тез жөнделем қос жанармен емдесең.

5.02.2002 ж.

ҚҰДАҒИДЫ ҚҰТТЫҚТАУ

Құдағи, ақ дидарың балбыраған,
Сәт туды елтіп, балқып ән құраған.
Балбыра, балбырасаң бал татайын,
Жүрегім ләззат алсын қалжыраған.

Қайырмасы:

Той қызғанда үдейін,
Мың, мың алғыс үйейін.

Құтты болсын жас отау!
Кел, бетіңнен сүйейін.

Кездесті өнбесімде бала ғашық,
Бұйырды жиырма бесте дара ғашық.
Бұл күнде құдағилар қатар құрап,
Қуанғты құдашалар араласып.

Қайырмасы:

Құмартсам нұр жүзіне таңдай татыр,
Құрылды ел қуанар жана шатыр.
Құдайдың ол да болса бергені ғой,
Көбейіп құдағилар бара жатыр.

МЕН СЕНІ САҒЫНДЫМ ДЕДІМ ҒОЙ

Мен сені тым қатты сағындым,
Назды өлең жүректе көктейді.
Сау жүріп есімнен жаңылдым,
Түн неге тезірек өтпейді.

Аңсадым жүзінді көргім кеп,
Шақырған жетті ме дыбысым.
Көзімді ілдірмес белгің көп,
Оятып жіберді тынысың.

Келер деп таңертең ертемен,
Естідім амалым біткенде.
Махаббат отына өртенем,
Тез жетіп келмесең күткенде.

Өзгерді Алматы тағдыры,
Табиғат жаңарып жатқандай.
Қызық-ау, шілденің жаңбыры,
Терезе сен келіп қаққандай.

Ақындар шыдауды білмейді,
Кеудесі қаулаған сезім ғой.
Поезың неге тез жүрмейді.
Мен сені сағындым дедім ғой.

2002.

КЕНЖЕГҮЛГЕ

Қарындасым Кенжегүл,
Шашып жүрсің елге нұр.
Жаның мырза періште,
Ән-жырыма сен де кір.

Ақындар құмар асылға,
Атыңды жайсын ғасырға.
Сыйласып тату жүре бер
Жеңешеннің қасында.

Астанада септестің,
Қуанып алғыс төкпес кім.
Екеуің сырлас болсаңдар,
Мен де алыстап кетпеспін.

28.05.2002.

ҚҰДАФИҒА

Ғалия деп жас күнімнен ән салдым,
Тыңдаушылар туды өнді аңсар күн.
Ғалия деген естігенде есімді,
Кең жалғанға шырқап, толғап жар салдым.

Ғалия саған үйде отырып тамсандым,
Астанада бәйбішемді қарсы алдың.
Жыр жинағын сәлемдеме еткенде,
Әр сөзімнің ішіне орап бал салдым.

ҚАЛТАЙДЫҢ ЖАУАБЫ

Қалтайға кеп, атын атап, жар салып,
 Мақтау арнап бір пәлекет тамсанып.
 – Сұрақ қойды: Төре, Қожа жекжат па.
 Екеуінің айырмасы қаншалық?

– Төре, Қожа ұру емес қашаннан, –
 Депті Қалтай - ол лауазым жасар заң.
 Төре – өміршің Қожа – құтты тәлімшің
 “Ақ Сүйек” – боп елден ерек жасалған.

Тарасақ та һау-Атадай адамнан,
 Төре – Маңғұл, Қожа – арабтан таралған.
 Дін жағынан қазақ, қожа – мұсылман,
 Ал, маңғұлдар буддалық боп жаралған.

– Төре, Қожа екеуі де атақшыл,
 Деді Қалтай – Айтсам көпке жалпақ сыр.
 Қожа алжыса сықақшыл боп кетеді,
 Төре алжыса болады екен шатақшыл.

2002.

КӨКТЕМДІ КӨКСЕУ

– Көктем келмей қойды ғой,
 Көктем келмей...
 Деп, тынбайды ел, ызындап ескен желдей.
 Астананың ажары ашылмай тұр,
 Тау етегі көгеріп, көркемделмей.

Көктемгі қар көп тұрмас, есін білер,
 Үміт үзбей тосамыз төзімділер.
 Ызғар кетер, жылынып күн де қызып,
 Құздар түгіл қыздарды шешіндірер.

1976.

БІР ӘНШІГЕ

Сен ән салсаң көңіл жоқ егілмейтін,
Көздің жасы қалмайды төгілмейтін.
Қабырға жоқ қайысып сөгілмейтін.
Бала күнде,
Кетеді еске түсіп,
Ала бұзау дәл солай мәңгірейтін.
Әнің ғажап,
Жайдары, әсем күшті,
Тағы да айтшы, есіме әукем түсті.

1976.

СҰРАҒАННЫҢ ӘНІ

Үш күн болды арақ, шарап ішпеймін,
Құдаларды “іш” – деп бірақ күштеймін.
“Саумалкөлге” қосылмасаң құдаша,
Оңайлықпен мен қолыңа түспеймін.

Осынау әнмен өрге шықты талабым,
Беу, құдаша, мен бабыңды табамын.
Саумал түнде көк толқынға құндақтап,
“Саумалкөлге” шырқап, толғап саламын.

Үлкен тойға құшағымды мың жайдым,
Айтқан сөзде қалай ғана тұрмаймын.
Бәйкен ағам сексен беске келгенде,
“Саумалкөлдi” мен қайтадан шырқаймын.

Ғашық әнін ел сүйерін байқадым,
Айта-айта құмарымнан қайтамын.
Бәйкен-ағам 90-жасқа келгенде,
Мен тағы да “Саумалкөлдi” айтамын.

Үш күн болды арақ, шарап татпаймын,
Үш ай болды жат төсекке жатпаймын.

Бәйкен-ағам 100-ге жеткен тойында,
Салтанатты “Саумалкөден” бастаймын.

12.07.2002. Алматы.

ӘНШІ КЕЛІНДЕРГЕ АЛҒЫСЫМ

Ән толқытқан ақ желкенге сенемін,
“Жез киіктен” тапты-ау, елім керегін.
Шартарапқа таратушы жаралған,
Келіндерден көмек алып келемін.

Той-думанда ән базарын бастап-ақ,
Осылар ғой ғибрат алар жас талап.
Аға-іні айтушылар аз емес,
Келіндердің орындауы басқарак.

Күләш шырқап Жезқазғандық тосыннан,
Есіл жақтан Сара дауысы жосылған.
Сексен көлден Роза, Гүлнәз сайраса,
Алатаудан Райхан келін қосылған.

Мен айтқанды көргендей өз көзімен,
Жаңылмайды сарыны мен сөзінен.
Келіндерім әнімді айтсын сыйласа,
Бұл жалғанның жәннатындай сезінем.

Шыңдық осы. Жоқ әсерлеп қосқаным,
Жұбайы әнші інілерді қостадым.
Тіршіліктің зор қызығын көруге,
Келіндерің әнші болсын достарым.

18.07.2002.

* * *

Жасайды біреу жүз жас, біреу елу,
Бәс емес күнде шалқып күле беру.
Сағындық ағам айтқан асыл сөз бар:
“Тетігі көп жасаудың жүре беру”.

24.04.2001.

* * *

Бiлмеппiн, ой, алла-ай, бiлмеппiн,
Бұл неткен айықпас зiл деппiн.
Басымды ауыртқан не десем,
Бес күндей еш кiмдi сүймеппiн.

Бiреумен ойнап та күлмеппiн,
Қызығып көзге де iлмеппiн.
Ағамның “көбiрек жүр” деген,
Сөзiн де ұмытып,
ешкiммен жүрмеппiн.

Туыпты өзiне жетер күн,
Ұмытшақ басым-ай, не етермiн?!
Келшi бiр сүйейiн дұрыстап,
Әйтпесе жарылып кетермiн.

24.04.2002.

НҮРИЯ ҚҰДАҒИҒА

Құтты болсын құдағилық бiзбенен,
Қызуы мол дес келiпсiз күзбенен.
Отты жалын өзiмде де жетерлiк,
Күш, қуат мол жас құдағи iздеген.

Айтқан сөзде қалт етпестен тұрамыз,
Сiп-свежий мен боламын құдаңыз.
Сенбесеңiз ақ шашыма көп қарап,
Қасымдағы бәйбiшемнен сұраңыз.

Мүбәрәкпен бiр атаның төлiмiз,
Ақ қайыңға толған жасыл өрiмiз.
Құтты болсын Гәуһар, Нұрлан отауы,
Бiзбен жалғас бар қызықты көрiңiз.

Келiнiм көркем,
Тура өзiңнiң көшiрмең,

Орын тапты
Менің сәтті көшімнен.
Рахмет айтып, бетіңізден сүйейін,
Бағып-қағып, бізге келін өсірген.

11.08.2002. Алматы.

МЕНИҢ БАТАМ

Бисмилля деген бір бата,
Құраннан шыққан дүр бата.
Өткендер жетсін жәннатқа,
Тіріні жебеп жүр бата.
Шатасқан сақта төреден,
Адасқан сақта жебеден.
Бастықтан сақта көрсоқыр,
Халықтың қамын жемеген.

Ініден сақта ермеген,
Ағадан сақта сенбеген.
Ағайыннан аулақ қыл,
Қысылсаң қолын бермеген.
Құнсыз сақта теңгеден,
Қайрымсыз сақта жеңгеден.
Қара нанды қақ бөліп,
Кешейік тағдыр елменен.

Қанатты ерте майырма,
Тірідей достан айырма.
Сыйластық бер құдалар,
Нағашы, жиен, қайынға.
Шіріген сақта балықтан,
Бүлінген сақта нарықтан.
Тарығар таңды аулақ қыл,
Соғыстан елім зарыққан.

Көшең толсын шаттыққа,
Бармасын көңілің қастыққа.

Мал азайып, жұт келіп,
Соктырмасын аштыққа.
Ұлы іске бергіз ұлағат,
Бірлессін барлық жұрағат.
Үкімет болсын ұтымды,
Ешқашан баспас бір ағат.

Ішкі даудан сақтасын,
Сыртқы жаудан сақтасын.
Жақсылық бастан кетпесін.
Жамандық іздеп жетпесін.
Бисмилля деген нұр бата,
Әр қашан жебеп жүр бата.
Қазаққа қастық қылғанды,
Қақ төбеден үр бата.

19.03.2001.

ҚОС ҚҰДАҒИ

Ғалия мен Нұрия – қос құдағи,
Біздің елге болдыңдар дос құдағи.
Сарыарқадан жетермін Ақтауға да
Жолға шығып алдымнан тос құдағи.

Қайырмасы:

Ғалия-ай, Нұрия-ай,
Қос құдағи бір ұя-ай
Жүрек қайтсын жылымай,
Бірі сұлу бірінен,
Ой-хой, шіркін, дүние-ай.

Мың күнімнен осынау асты бір күн,
Қайта оралды ұшқыны жастығымның.
Нұрия мен бүлкілдеп билеп кеттім,
Тарқамаған секілді жас ғұмырым.

Қайырмасы:

Зулатканда сұлу саз шаттық үнін.
 Жас отаудың тойладық сәтті күнін.
 Құдағидың бетінен бір сүйіп ем,
 Әлі жүрмін баса алмай тәттілігін.

11.08.2002 ж.

ТЫНЫШ ҚАНА

Қажет емес
 Саған у-шу топыр көп,
 Тыныш қана өлең жазып отыр – деп,
 үгіттейсің
 Жаның ашып бәйбіше-ау,
 Олең қозғар жүрегімнің отын көп.

Сәтті жырдың шапағаты қорғайды,
 Сырқат жүрек дәру етер сондайды.
 Тілсіз тілмен
 Үнсіз лаулап отырам,
 Шындық осы - еш тыныштық болмайды.

Сенің маған
 тілегі мол жаның сеп,
 Ақын үшін жұмағыңнан тамұқ көп.
 – Тыныш қана өлең жаз – деп айтқанша,
 Тыныш қана оңашаға алып кет.

30.04.2002.

* * *

Мен Мәскеудің түбінде сен Мәскеуде,
 Жүргендеймін
 аз күнге мен де әскерде.
 Әдей іздеп келгенің жақсы болды,
 Шыдай алмас көрмеуге қимас пенде.

30.04.2002.

* * *

Keң көйлекпен қызық ең,
Жапқандай орман аймақты.
Ақ білекті ұзын жең,
Ақ балықтай жайнатты.

Тар киім сәндік жасар ма?
Көрсетіп мода зорлығын.
Ұната берем қашан да,
Қолда бардың молдығын.

Сүйемін көйлек түсін де
Ақыл, көркін асырған,
Бар байлығын ішінде,
Бөтен көзден жасырған.

20.04.2002.

Ж...ға

Қайран жастық аттанса да келмеске,
Қара көздер, қиғаш қастар келді еске.
Әй, қыздар-ай!
Тым болмаса біреуден,
Сәлем айтып жіберсеңші жерлеске.

Мекенінді білсем дүние кезер ем,
Тосар едің өзің де айтқан межеден.
Баяғыда сүйдім деп те айта алмай,
Қапылыста қалғанымды сезер ең.

Рахат таптым қайта оралған жастықтан,
Маусым осы көктен жайнап, жаз шыққан.
Іздеп келіп біздің елді тамсанттың,
Көкірегіңде біз де болдық назды ұққан.

Бүгін жетті бұл жалғанның шаттығы,
Сарыарқаның жұпар шашты ақ гүлі.

Сырымбеттің сандуғашы сайрады,
Есіл бойлап талмаурады тәтті үні.

Бүлкілдесе әнші дүлдүл таңдайы,
Ауылым тынды түзелгендей хал, жайы.
- Мектептесің тұрады екен мақтауға, —
Деп бәйбішем қамзол жапты арнайы.

28.04.2002.

ҰЛЫТАУДЫҢ ҚҰДАСЫ

(Телағыс Темешевке)

Қырандай сергек Телағыс,
Ел-жұртқа сыйлы жігітсің.
Болған жоқ сенде кері ағыс,
Анадан асыл туыпсың.

Әмірін жүрек бүлжытпа,
Баурасын дос деп тапқандар.
Ұрына берсін қырсыққа,
Туғалы кері аққандар.

Сән берді сері сәніңе,
Ұлытауды іздеп тапқаның.
Терісаққанша кетпей әріге,
Сүйсінтті бері аққаның.

Құмарта сүйдің кең құлаш,
“Жезкиік” жортқан даланы.
Сыйладың шексіз ол да рас,
Ақ шашты біздей ағаны.

Тамара, Серік қарсы алды,
Сапырып сары сабаны.
Құда деп елге жар салды
Жаксыны-жақсы табалды.

Балдыздарың жарасты,
Жүз күйіп, көрсе, жүз жанып.
Сыртыңнан бәрі таласты,
Бірінен-бірі қызғанып.

Серікпен қызу құлшынған,
Қатарлас шалқып кең жүрсің.
Сарысуға ұмтылған,
Екеуің екі кеңгірсің.

Кәрі емес, жас та емессің,
Қызық шақ адам алқынбас;
Асылы барлық белестің,
Құтты болсын алпыс жас.

Заулай бер асып алпыстан,
Бойыңда қуат жалынмен.
Аумаған асыл ақ құстан,
Жан жарың сұлу Балыммен.

Алатау биік, ел алыс,
Ұлытау ертіп кел дейді.
Алпыста десек Телағыс,
Балдыздарың сенбейді.

Өкінбе оған құр босқа,
Балдыздар кетпес адасып.
Келгенше өзің жүз жасқа,
Талпына берсін таласып.

17.08.2002. Алматы.

ӨТКІРІН-АЙ КӨЗІҢНІҢ

Ей, қалқа, тамағыңның аппағын-ай,
Бүлкілдеп төбет тартып жатқанын-ай.
Үздігіп қайран жүрек кетер ме екен,
Өзіне-өзі ажал тапқанын-ай!!

Қайырмасы:

Әлегі билеп сезімнің,
Таң алдында көз ылдм.
Оқтай атып түсірді,
Қарашығы көзіңнің.

Сырымды әу, дегеннен ұға салмай,
Алдымда бұрандайсың құба талдай.
Жасқанған жанарыңның жарқылынан,
Қасыңнан өте шықтым құр асаудай.

Қайырмасы:

Лүпілі жүрегімнің жүрдім үдеп,
Бір көрдім қарсы алдымда мың күн тілеп.
Шыбын жан шыдай алмай кетер еді-ау,
Мойныма оралмаса құлын білек.

2002.

ЖОЛДАҒЫ ЭКСПРОМТ

Бұлт айналып түр екен тау басына,
Жердің беті келер ме тәубасына.
Жыр үймелеп,
Ән толқып жатқандай бар
Ескендірдің той жасар ауласына.

“Самал” деген келеміз дәмханаға,
“Медеу” жақта салынған сал саяда.
Біржан оқу бітірді сайрандаймыз,
Қарт Алатау жол тосты жас данаға.

16.08.2002. *Медеуде.*

ТОЙДАҒЫ ЭКСПРОМТ

Әкеге тартып ұл туса,
Құдайдың елге бергені.
Анаға тартып қыз туса,
Құт, береке ергені.

Ескендірдің жақсы ұлы.
Өзінен ешбір аумады.
Ағысын өсем тапты үні,
Қосылып бірге заулайды.

Диплом бойға сеп кілен,
Тірекке жүрек сенеді.
Сұлу қыз алу деп білем,
Біржанға дереу керегі.

16.08.2002. Медеуде.

ТОҚМУХАМБЕТ САДЫҚОВТЫҢ АЙТҚАНЫ

Бойынан жылы ескен нұр,
Құрдасым, досым Ескендір.
Базар да базар болды ғой,
Қызықты көңіл шолды ғой.
“Газик” деген машинам,
Тозбайтын көлік болды ғой.
Ортасында екеуміз,
Ішіне қыздар толды ғой.
Жас күнде лаулап жанып ек,
Ойранға талай салып ек.
Мен рольде, ол төрде,
Қызды ауылға барып ек,
Қонып та талай қалып ек.
Жұлдызға жеттік аспанда,
Біздерден қыздар қашқан ба?

Ескендір-ау, секретті,
Айтты деп, сасып жасқанба.
Той болып жатыр қосында,
Шолпан да отыр осында.
Болған іске берік бол,
Дарикодан шошынба.

Жас Біржан біздің асыл күс,
Тең-құрбыңнан асып түс.
Соңыңнан сенің қалмасын,
Таласып мың-мың ғашық қыз.

Сән берсін әнің өмірге,
Нұр сепсін әр-бір көңілге.
Жарқырап жансын жұлдызың,
Туған ел аспан-көгінде.

16.08.2002. Медеу

РАҚЫШЕВ ХАМИТТИҢ АЙТҚАНЫ

Еркелік берген күштің де,
Ретін Біржан білетін.
Стөлдің асты-үстінде,
Жасқанбай жортып жүретін.

Жасынан ерке болды ерек,
Қызыққан іске тоймайтын.
Ақыры болды сол тентек,
Пианинода ойнайтын.

Әуенді жатық әсерлі,
Әуелі өзі жаттаған.
Сол мінез өнер әкелді,
Әкенің жолын сақтаған.

Тентегім бүгін жетілді,
Тетігін тапты істің де.
Стөлге шыққан секілді,
Өнердің жүрсін үстінде.

16.08.2002. Медеуде.

ЖАҢЫЛ ЖЕҢГЕМІЗДІҢ АЙТҚАНЫ

Балаларын ауылдың желкесінен түйетін еді,
Бүкіл ауыл қыздарын беттерінен сүйетін еді.

Бозбала күнде Ескендір,
Сал-серілерше жүретін еді.
Айы туды оңынан жұлдызы туды солынан
Бар қазақтың қыздары қалмайтын болды соңынан.

Сұлулар елтіп елендер ән туды асқақ молынан.
Қыздардың бәрін қуғандай Дарико шықты жолынан.
Ескендір де шап берді, босатпай екі қолынан.

Ескендірдің тамаша өмірде асыл арманы,
Құтты болды қолтыққа Дарико қызды алғаны.

Өзгелерді менсінбей, қасында мәңгі қалғаны.
Біржан келді өмірге өнерді өнер жалғады,
Құлыншақ күннен құлшынып биікке ол да самғады.

Дипломыңмен қолыңда құттықтаймын Біржаным,
Үйленуді тезірек есіңе сақтап жүр жаным.

16.08.2002. Медеу “Самал”.

ДАО ДЭ ЦЗИННЕН**ЖЕТПІС БІР**

Ақылды адам ақыл жайлы айтпайды,
 Содан болар оған ақыл қаптайды.
 Ақымақ адам ақымақтығын асқынтар,
 Айтары сол - ақымақ сырын жаттайды.

Ақылды адам кейде өз бабын таппайды,
 Ал, дерт шалса жан тілегін ақтайды.
 Сондықтан да тез сауығып кетеді,
 Дертін білген денсаулығын сақтайды.

РАУШАНГҮЛ

Раушан гүлдің алаулап жанғанын-ай,
 Рауан нұрын төгіп тұр жанға құдай.
 Қызыл ішік жамылған қызыл кеште,
 Сұлу қыздай баурады қызыл шырай.

Бой қыздырды алаулап қызарғаны,
 Бұлқынып тұр қыршын жас ізгі арманы.
 Гүл желбезек бүлдіршін жүз құбылды,
 Жел сүйгендей қызық-ау, із қалғаны.

Көкірек жарды ісі аңқып құлпырғаны,
 Үлбіреп тұр үлпікер сылқым тәні.
 Түншыққандай талықсып, талмаурады,
 Тіл шыққандай құлшынып ынтық жаны.

Сыйлағандай раушангүл бір көруді,
 Жаутаң еткен мезетте жыр төгілді.
 Таңғажайып тамаша тамылжыған,
 Қандай рахат бір көру гүл-өмірді.

31.05.2002

САЛТ ҚАМШЫ

(Оралбай Жаубасовқа)

Бір жыл толса туғаныңа Оралбай,
Шыдамаспыз бар ағайын қол алмай.
Салт қамшыны сыйға тарттым мен саған,
Төрге іліп қой бақыт құсы қонардай.

Ұсынғаным сегіз таспа салт қамшы,
Салт қамшыны ата дәстүр салтқа алшы.
Жорға мініп, жолға шығып, Оралбай,
Қызды ауылға сен тезірек аттаншы.

Есті жігіт қамшы салмас қамысқа,
Қамшы серік аттансаң да ғарышқа.
“Қыз қуғанда” құстай ұшып жетіп бар,
Өткір қамшы сүйеу болар намысқа.

Бәйге өрінде алға шығар атыңды,
Сонда айқын көрсетерсің затыңды.
Қас-дүшпанның басына үйір қамшыңды,
Дос-жаранға болғың келсе татымды.

Сан сайыста топтан оздық, жеңдік те,
Қамсыз өстік қамшымызға сендік те.
Беу, Оралбай! Берік болсын өз қамшың,
Сонда оралар серілік те, ерлік те.

Сұлу қамшы айтқызады жан сырын,
Жақсы келер қамшысы да жақсының.
Ағайын ел ұмытпайды еш қашан,
Қиналғанда ұшын берсең қамшының.

Қазақ болсақ қамшыны ырым қытайық,
Қолдап жүр деп перішtedен сұрайық.
Қамшы деген Маубасовты сүймейді,
Жақсы қамшы Жаубасовқа лайық.

24.08.2002.

КЕҢЕС ҮШБАЕВТЫҢ АЙТҚАНЫ

“Жезкиік”, “Бір ауыз сөз”, “Қайықтаны”,
 Көп айтып жас жүрегім байыптады.
 Аузымнан ән төресін естіген қыз,
 Құмартып мені өзіне лайықтады.

Айтушы ем “Жезкиікті” бала жастан,
 Ән еді-ау, әр адамға дара дастан.
 Естіген қыздар елтіп қалушы еді,
 Бойымда ештемеге қарамастан.

Тамаша “Бір ауыз сөз” ән екенін,
 Білген соң бір естуге зар етемін.
 Толқытып, толғандырып айтып-айтып,
 Сұлудан мен бірдеме дәметемін.

Сонан соң “Горкий паркі” көліндегі,
 Кетуші ек саяхатқа көңілдегі.
 Шырқаушы ек “Қайықтаны” еш армансыз,
 Ең қызық мезет кешіп өмірдегі.

Осынау үш өлеңге құмар қанып,
 Әңдеттім тыңдағанға шырайланып.
 Шіркін-ай, тірі қыздар кетпеуші еді,
 Қасымнан ертелі, кеш шыр айналып.

22.08.2002.Алматы

ҚЫЗ ӘНІ

Басқа бақыт жүрегім талғамайды,
 Көксегенім шын ғашық жанға жайлы.
 Алты айналып Ай, аспан кетседағы,
 Жігіттері Көкшенің алдамайды.

Қайырмасы:

Сүйдім өнге салғанын,
 Осы еді ғой арманым.

Есімде жоқ қасында,
Қалай жалғыз қалғаным.

Асқақ әннің баураса бал бұлағы,
Табылды ғой аңсаған жан жұмағы.
Жігіттері Көкшенің шымқай сері,
Думан-тойдың қызығын жандырады.

Қайырмасы:

Сағындым деп өзгені қақсамайды,
Екі көзді ол жоқта жас қамайды.
Жігіттері Көкшенің сертке берік,
Сені жалғыз ешқашан тастамайды.

29.04.2002.

* * *

Өтіп бара жатыр ма сері кезең,
Таныса алмай қалдым-ау, сеніменен.
Жалт қарадың артыңа бір жылылық,
Кетті сонда жүрекке егіп өлең.

Жан екенсің ерекше албыраған,
Қос жанарың мың әуре салды маған.
Жарқыл қаққан жұлдыздай өте шықтың,
Бір сен болып бар әлем қалды маған.

Қызыл ерін ұмсынам гүліне де,
Елтіп қалдым Назды ерке үніңе де.
Топ ішінде тебіреніп толқи бердім,
Сыр білдірмей сұқтанған біріне де.

Шыдап қалды-ау,
Үзілмей әрең демім.
Басылмай жүр әлі де әурең сенің.
Айтқан сөзің ала жел көрінеді,
Атасаңшы кездесу дәлдеу жерін.

2002.

БІР СЫПЫРЫП ӨТЕТІН

Кей қаланың аты әншіл үн берді,
Ақмоламыз Астана боп үлгерді.
Кей қалалар атын жиі өзгертіп,
Әр заманға сай боларлық күн көрді.

Шын қазақы аты, жөнім оңалды
Патшағуар талай есім жоғалды.
Шетте жүріп елге жеткен секілді,
Тараздарым өз атына оралды.

Ал, Павлодар мызғымай тұр шертиіп,
Сыйлық емес “дар” дегені шер күйік.
Ақ патшаның бекінісі әлі тұр,
Тырп етпестен едірейіп, мелшиіп.

Сан ойланып,
Қалай ғана кешесің,
Өтпеді ғой оған айтқан неше сын.
Дана ғалым Сәтбаевқа арнаған,
Бермегені батты сәнді көшесін.

Тағдыр осы өңменіңе жететін,
Әудем сәтте мәңгүрт етіп кететін.
Салт, санама сыйыспайтын аттар бар,
Кезі келді бір сыпырып өтетін.

Гәптің бәрі түпкі негіз затында,
Затын ойлар бар ғой берік хақым да.
Көшесі емес облысын атайық,
Ұлы ғалым Сәтбаевтың атында.

ТОЙДАҒЫ ЖІГІТ ӨЛЕҢІ

Есім кетер шырқап салған әніннен,
Ынтық болмау келмес менің әлімнен.
Жанарыңның жарқ еткені қыздырып,
Сүйем сені жаныммен де төніммен.

Құштар жанның сұрағы көп болады,
Аңсап күтер сен жанымның қонағы.
Қайда жүрсем көрінесің түсімде,
Жолықтырып тоқсан жолдың торабы.

Сағындырмай қояр емес тірі күн,
Айтқанынан қайтпас жанның бірімін.
Іздеп тауып сүйіп, құшып кетер ең,
Білсең, шіркін, жүрегімнің бүлігін.

Ақ жол тосар күн де, түн де, аспан да,
Кел. тезірек, іздеп келші, жасқанба.

15.06.2002. Ғабит ауылы.

* * *

Өз жаным жаралғандай ойлы өлеңнен,
Ұзақ жыр алмасады шақ көлеммен.
Сыбырын көкіректің дәл айтамын,
Найзағай түсседағы қақ төбемнен.

Нарыққа бара жатқан қайыр сұрап,
Жүректі теседі екен арық-тұрақ.
Ауылдың бағы ашылса жарар еді,
Қолында құрып кетпей айыр-тұяқ.
Шындықты шын жөптеймін Бірлік - деген,
Үмітсіз адам болмас нұр күтпеген.
Аш-арық тез азайса жарар еді,
Құлазып күдер үзбес тірлік сенен.

Түзелер елдің сиқы сәтін шолып,
 Паш етер ақ тілекті хақым толық.
 Ауылдың ауыр күйін жиі айтамын,
 Әйтпесе неге ақын болып.

ТӨЛЕГЕН ДОСМАҒАМБЕТОВТЫҢ 60-ЖЫЛДЫҚ ТОЙЫНДАҒЫ СӨЗДЕР

КӘКІМБЕК САЛЫҚОВ

Бәрін салдың үлкенді, кішіні де,
 Аумайды екен хау-Ата пішіні де.
 Хау-Ананы сал Төлеш алма ұстаған,
 Сиқыр сырын молырақ түсінуге.

Бойы бүққы адамның ісі мықты,
 Төлештің де талайды ісі жықты.
 Ұзын тұра “дөкейлер” қалып қойды,
 Бонопарты мүсіннің алға шықты.

ҚАМАЛ СМАЙЛОВ

Нұрғиса, Шота, Төлешпен
 Сұлуды талай көре өскем,
 Шишаны талай бөле ішкем.
 Сәуірде туған тәуірміз,
 Бір дәуірде тел өскен.

Қайырмасы:

Ахау, Айдөш-ай,
 Қайда Ару пайдеш-ай.
 Жаным құштар ғашықты,
 Қалай жылдам найдешь-ай.

Халат қой деген шапанды,
 Білемін Олжас қатаңды.
 Шапан жабам Төлешке,
 Ұмытпай қазақ атамды.

ШОТА УӘЛИХАНОВ

Дүние неге тар еді,
Асаба неге зар еді.
Ертерек маған сөз тиді,
Асанәлі бар еді.

Не десем де жетеді,
Бәрі де құрмет жетегі.
Ренжи көрме Асеке,
Атағым зор ғой екі елі.

Ақ тілек арнап отырмын,
Бакыты жансын осы үйдің.
Көбірек сөйлеп кетпеске,
Жазғанымды оқимын.

Төлешке туыс ағамын,
Бір кештік өмір сабағын.
Айырбастан түскен демендер,
Арнайы шапан жабамын.

Төрелер неден сасады,
Түзелді сөздің қасабы.
Төлеш жайлы Шот-Аман,
Баяндама жасады.

АСАНӘЛІ ӘШІМОВ

I.

Беу, достар!
Мен у-шуға ермей тұрмын.
Ерікті бос сезімге бермей тұрмын.
Біздің Төлеш алпысқа келді деген,
Хабар-ошар естіп ем, сенбей тұрмын.

Жап-жас әлі телміртер ғашықтарды,
Төлеш келсе алпыс та сасып қалды.

2.

Емін-еркін жетсе өреге көсілген,
Бір қалада өсіп едік дос іргем.
Мен анаңа мың-мың алғыс айтамын,
Арқасына салып жүріп өсірген.

3.

Төлештермен зор дәулет құрады елім,
Тең жайладық туған ел құба белін.
Мені өсірсе дұшпанның өткір сыны,
Мен Төлешті аямай сынап едім.

Бәрі соның дөп болды,
Шыққан биік көп болды.
Ленинградтық өрен ғой,
Мәңгі өлместей оқ жонды.

4.

Гүлшара, Төлеш,
Құтты болсын тойларың,
Тап осындай зор болар деп ойладым.
Әттең дүние-ай, бәрімізге бір-бір бюст,
Әр столға неге арнап қоймадың?

АМАНЖОЛ ҚОШАНОВ

Қатар өсіп ұлы болған ініміз,
Қуанышын көргендердің біріміз.
Сұлуларды мүсіндеуің ерекше,
Оны айтуға жете бермес тіліміз.

Бәрі білді үлкен-кіші жат елдің,
Қазағыма көп мәртебе әкелдің.
Келіншектерді сүйе-сүйе жұқарған,
Жаксы салдың еріндерін Кәкеңнің.

БАҒЫБЕК

Оқу деген
Осіреді адамзаттың өресін.
Газет, журнал айтып жатыр төресін.
Осыларды оқымай-ақ қазағым,
Қайда барсаң сен Төлешті көресің.

Көріктенді Есіл-Көпір кемері,
Әліби, Қаныш Алматыда сенері.
Ахмет-аға Қостанайда жебеді.
Көкшетауға, Семейге бар, бәрінде,
Оқшау түр ғой біздің Төлеш беделі.
Сәулет деген – көрсетудің өнері.

Шыдамады ол сәбиді де бөлеспей,
Құтаймады дөкейлермен тең өспей.
Астанада шаптыртып түр бір тентек,
Басты алаңда гүл суарған Төлештей.

ТӨЛЕУҒАЛИ ҚЫШҚАШБАЕВ

Сіз бізге өте керексіз,
Өйткені, елден ерексіз.
Бірге болдым деп айтам,
Кеш келсем үйге себепсіз

Әр сөзіңіз киелі
Сыйластық бізде жүйелі.
Келіншектер ақылды-ау,
Сізді бәрі сүйеді.

ӘБДИСАДЫҚ ТӘТТІҚҰЛОВ

Құрдаспыз ғой
Ол маған сене туды,
Қалмаймын – деп.

соңымнан ере туды.
Бір ай кештеу өзімнен жаралса да,
Қолда барын аямай бере туды.

Тез игерді өнердің әр қиясын,
Әр мүсіннен ақыл мен ар жиясын
Бойы әлі де өсер деп
ұзын тіктік,
Құрметті академиктің мантиясын.

БЕЙІМБЕТТІ ОҚЫҒАНДАҒЫ ӘСЕРЛЕР

ҚҰЛТАЙ БОЛЫС

– Тоқал кетсе бәйбіше болар қыздай,
Оңашада ол қалсын неге қызбай. –
Деді дағы тоқалын Құлтай болыс,
Төркініне жіберді неке бұзбай.

Ойдағысы Ой, алла-ай, өтелмеді.
Тәтті балдың таңдайда таты өлмеді.
Дәл бір апта өткен соң.
Шабарманға кешке шейін тоқалды әкел деді.

АУЫЛНАЙДЫҢ ЖАУАБЫ

Шолақсайға жаңа келген ауылнай,
Өзеуреді аңсап жеткен бауырдай.
Түн ішінде Рәзияның қойнына
Кіріп кетті бүйірі қызған жауырдай.

– Беу, ауылнай,
Алдиярым мұның не?
Жөн бола ма тығыз науқан күнінде. –
Деп келіншек саясатқа салғандай,
Зіл естілді тіл бөгелмес үнінде.

Сонда ауылнай білмей қалып не дерін,
Жоппелетті себебі мен дерегін:
– Қой, Рәзия, тату-тәтті болайық,
Осы деп біл колхоз құру дегенін.

КЕМЕЛБАЙДЫҢ АЙТҚАНЫ

Қой, қарағым,
Көз алдымда жұлқынбай,
Менен кетті осы күнде сылқым жәй.
“Әйел ерді азғыратын өзәзіл”, –
Деп еді ғой бір кездерде Мырқымбай.

Қос жанарың суда ойнаған құндыздай,
Азғырып тұр қоймас мойын бұрғызбай.
Екі анарың тепсініп тұр тырсыып,
Ақ төсінді тар көйлекке сыйғызбай.

Осы ма еді қызықтырғыш келекең,
Ақ жүзінді көріп кетті берекем.
Ақ түлкідей сылаң қағып өткенде,
Жан шыдатпас сұмдық мүшең көп екен.

Қой, қарағым, қырындамай кейін кет,
Тесірейдің қай жерімді бейімдеп.
Өлең етіп бүкіл елді күлдірер,
Естіп қалса ақын ағам Бейімбет.

МЫРҚЫМБАЙДЫҢ ТАСҚАРАҒА АЙТҚАНЫ

Тасқара мұрның таңқы, ернің көнтек,
Жалпиған майға пісіп бетің шелпек.
Нұсқының ишандыққа келіспейді,
Қыршаңқы көрініп тұр жебір, тентек.

Ызақор сенен шатақ жан аспайды,
Зәһәр су ісінен жұрт аластайды.

Тасқара, ишан емес, ауылнай бол,
Тағына сенің ешкім таласпайды.

Шын ишан иман жүзді көркем екен,
Мейірбан пәк қылығын көрсең екен.
Ауылнай болсаң шошып тұрпатыннан,
Болыс та сырттай үркіп еркелетер.

Жалының жау шошытар өртке жетер.
Озбырсың бармайтұғын сертке бекер.
Әгәрки сен ауылнай бола қалсаң,
Жын-шайтан жерден шошып көкке кетер.

ТОЙҒА КЕЛГЕН МЫРҚЫМБАЙ

Тойға келді Мырқымбайым мырс етіп,
Төрде орынға таппақ болды мың тетік.
Жұмысы жоқ адамдарша дәлдуде,
Сырт айналып кете барды жұрт өтіп.

Онері жоқ сенім ақтап жарытқан,
Сайланғанда мықты да емес шар ұтқан.
Алау-жалау кезде ұжымы бастық қып,
Ұйғарыпты жөн табар деп нарықтан.

Жігіт еді бір “жилкасы” бар деген,
Енді қош бол. Іштен тепті тар белең.
Жалпы көптің барын жалқы таратып,
Ол ойнап жүр ұжым сенген арменен.

Жылпостыққа ашық көшіп жүргенде,
Ашық-тесік бір саңылауын білген бе.
Бетіне айтып жауы түгіл, достары,
Шек-сілеңді қатырады күлгенде.

– Неге өзгелер оны тастап төрлетті.
Ол ұжымды неге өзгедей көрмеңгі? –

Деп бір “мықты” Мыркымбайды жақтады,
Корпесіне қоса төсеп жөргекті.

1994.

АВТОБУСТА ЖАЗЫЛҒАН ӨЛЕҢДЕР

Бастады ма баяғы екпінділік,
Автобуска көшеде кеттім мініп.
Аңсап жеткен көрейін Алматымды,
Дабыл қақпай, жар салмай еркін жүріп.
Жылы қаңтар. Жұқа қар жатыр еріп,
Бәйбішем жүр ақжарқын қасыма еріп,
Шетте жүріп шеп бұзбай жаттығып ек,
Бергені ғой құдайдың басыма ерік.

* * *

Жарқ еткендей толық Ай бұлт шетінен,
Сүм жүректі ай қабақ үшке тілген.
Бір сұлуды тамаша қалдым байқап,
Иін тірес, қарбалас жұрт шетінен.

Сәл жымыып, келіншек мұрны күлді,
Ақ жүзінде шық-маржан нұр жүгірді.
Кете бардық сыйысып, сығылысып,
Су жорғадай автобус зыр жүгірді.

* * *

Беу, тағдырым! Түсінбей күлесің бе,
Жастық шағым елестеп тұрды есімде.
Бір інішегім ұйықтап тұр
Қамалғандай
Түні бойы махаббат түрмесінде.

Ұйқысы да қатты екен қызықтырған.
Бұрқырап тұр бойынан қызық думан.
Жігіт екен бұйра шаш, кене сары.
Қыз жүрегін сұлу мұрт бұзып тұрған.

* * *

Аз емес қой, әудемде алған сабақ,
Жалғанды ғой іздеппаз жанған талап.
Кіріп келді жас ару
“Проездной” – деп,
Жалбарынып, күлімдеп маған қарап.

Шындықты айтсам тәңірден тиер сауап,
Құр дүрсілін жүректің қайтем санап.
Түсіне алмай сырына әлгі сөздің
“Приезжий” деп қысқа бердім жауап.

Кеткені ме бүлініп заман тегі.
“Қиналмаңыз бәрібір маған” – деді.
Шошып кеттім. Бүрқ етті бүршақтанып,
Шықпай жүрген маңдайдың арам тері.

* * *

Афродита сілтей ме маған қарай,
Бір қара көз өтпейді қарайламай.
Құрбым күліп қараса от сезіммен,
Мені ойланта береді аппақ самай.

Махаббаттың құдайы алдасын ба,
Тым ғашықтар көп екен Алматыда.
Қыз бен жігіт сүйіссе ұяламын,
Жүргендей боп Мәскеудің Арбатында.

* * *

Жан ұшқыны аймалап,
Өтті ақырын жәй қарап.
Жүзі раушан арайлы,
Кетті әлгі ай қабак.

Қайта оралған көктемдей,
Бойға ләззат сепкендей.
Бұлбұл жанды дидары,
Жанарымен өпкендей.

Ақ маңдайы нұр септі,
Көңіл төрін түрлентті.
Кімге, қалай айтайын.
Көшеде тапқан бұл дертті.

* * *

Сұқтаңды деп жоқ жерде,
Тақпа сынды.
Бөтен ойдан аулақпын жаттасынды.
Қызықпасын құр бекер – дегендей боп,
Ашық ұстап келемін ақ шашымды.

Желе, жортып автобус тоқтағанда,
Келіншектер көбейді жортқан алға.
Тостаған көз көрер ем
томсарғанын,
Дәл алпысым күні ертең соқпағанда.

* * *

Осы екен ғой ауылға келдік – деген,
Жол-жәнекей пенде жоқ сергітпеген.
Қысылтаяң кезеңнің қызығын-ай,
Құбылыстар қаулайды мен күтпеген.

Сала берем сақина сау басыма,
Өткен күндер әуреге салмасын ба?
Көзге таныс өсіп тұр алма ағашы,
Қоршауы зор, бөтен үй ауласында.

Қар басыпты. Есен-сау тұрсын – дедім,
Естілген жоқ ешкімге күрсінгенім.

* * *

Оралып көзге көктемдер,
Келеді жолды барласып.
Көрінбей көзге кеткендер
Откендей болды жалғасып.

Жаураған сәтте жылытып,
 Әкеттім орап көңілге.
 Сұлулық сырын ұмытып,
 Не тындырам өмірде.

Алғыс көп тұнық бастауға.
 Бастаулар көп қой бергенің,
 Откенді сызып тастауға
 Жетпейді әлі пенденің.

* * *

Міне, таныс бір құрбым мініп жатыр,
 Көзі нұрлы, жүзі ыстық, тілім татыр.
 Тақап қалды. Есімде бір жидым да,
 Есендескен шығардым үнімді ақыр.

— Сыры кетсе сыны сау кыр гүлдері, —
 Деп мақтаймын құрбымды, білсін нені.
 Ол жасында ақ бота секілді еді,
 Жаным ашып, жүрегім дүрсілдеді.

Білмегені, тағдырдың білгені ме?!
 Шыққан екен айтулы іргеліге.
 Өкінбеймін.
 Тек қана ішім күйді,
 Құрбылардың кемпір боп жүргеніне.

* * *

Кірді ақсақал ойнаған күн көзінде,
 Парасат бар керімсал мінезінде.
 Сәлемдестік. Отырды қара шаңырақ,
 Жарқыл қағып бөркінің күмбезінде.

Тез бастады тебендеп тіл өрнегін
 — Құтғы болсын! Өңің жас өзгермедің,
 Төле билі жаз енді! — деп тепсінді,
 Мен не дейін? Есен бол көз көргенім.

Түсіп қалды.
Келтірмей тілге мені,
Көп інілер тындап тұр іргедегі.
– Қос кемең болып ең жетекшісі,
Таста, – деді біржола бір кемеңі.

* * *

Әне бір топ тағы да кіріп келді,
Үбір-шүбір өзара іріктелді.
Көзбен атып әшекей ару отыр,
қайрағандай шибөрі шіріктерді.

Біздің жаққа үмсынды сеніп бекер,
Сықырын-ай, әп, сәтте ерік кетер.
Қырықпенен елудің арасында,
Қалды желік сондайға еріп кетер.

* * *

Бір құрбымды тар жерде білмесін - деп,
Өте шықтым бұзылмай үндесуге.
От сезімді ойлы ақыл қолдамады,
Баяғыдай жөн сұрап тілдесуге.

Көңіл ептеп сол сәтте налып па еді,
Не демекпін оралса танып мені.
Көрші ауылдың қызы еді көркі базар,
Көкейімде бір нүкте қалып па еді?!

Үлдесі мен бәсім жоқ бүлдесінде,
Сұлу өңі жоғалмай жүрді есімде.
Ең ақырғы көргенім осы болып,
Осы болып соңғы арнау жүрмесін де.

* * *

Үш қарындас бір жерден орын берді,
Бір сүйкенбей өте алмас жолым келді.

Өлең жазып отырдым,
Ойсыраппай,
Көптен бері көрмеген момын жерді.

Өмір қызық тәуелсіз астаналық,
Жаяу жүрсек тастамас тақтан алып.
Бір шумақтың буына қызып кетсем,
Үш қыз кетті бір өлең жаттап алып.

* * *

Үш қыз кетті. Жанымды күйік шалды,
Мен не дейін, айналам сүйықталды.
Соны андап қалды ма?
Бір қара көз,
Жұрт көзінше бетімнен сүйіп те алды.

Шоқ тигендей екі бет күйген екен,
Түскенім-ай,
Ұрыншақ күйге бекер.
Топ ішінде, япырмай, бұл кім? – десем
Байқап тұрып бәйбішем сүйген екен.

– Не боп қалды?! – дегенде
– Сүйінгенім,
Жолда ұзақ жүрдім, – деп күйінбедің.
Қыз-қырқынға құлшынып көңіл бөлмей,
Ұнап кетті өлеңге үңілгенің.

Шын ізгілік ақынның досы екен ғой,
Қызығын-ай, тар жердің көрсетер бой.
Алғаныма тағы да бір қуандым,
Ақылды әйел - дегені осы екен ғой.

* * *

Қанық болдым Абайдың көшесіне,
Жолдың таныс емеспін төтесіне.

Орын берген қарындас
Егде – дейді-ау,
Жүрегі жас өлең-жыр бөпесіне.

Алпыс қырқа жайнады жаңа тауым,
Жылдар көшін жүрекке санатамын.
– Сыр берме деп алыстан қол сілтеді.
Басы аппақ, өңі жас Алатауым.

* * *

Астананың тандансам үйлеріне,
Душар болдым тасқын жыр түйдегіне.
Мені тосып сыланған арулардай,
Сүйсінемін ақ желкен күйлеріне.

Бір үй көрдім келбеті төккен жылу,
Қасын керді,
Жараспай текке тұру.
Алатауға қарайды төркін елін,
Сағынғандай жас келін ерке сұлу.

* * *

Көшелердің құмартсам ағашына,
Екі көздің тойдым жоқ таласына.
“Жезкиікті” үйретіп бір шал отыр,
Баласының ұғымтал баласына.

Қобалжыдым көргенім жалғандай боп,
Төбірендім жан рахат алғандай боп.
Бала сөзі бауырмал елес берді,
“Жезкиікті” бір көріп қалғандай боп.

Ой түйдегі толқытып барды әріге,
Рахмет айттым ішімнен бар кәріге.
Өз күнім де осындай, немереме,
Тіл үйретіп сүйсінсем бал, дәріге.

* * *

Көп жыл өтті, шіркін-ай, көрмегелі,
 Қала ғажап суреттей көрмедегі.
 Асықпайды көлігім жиі тоқтап,
 Көшедегі жоқ екен термегені.

Әне кірді бір таныс жеңешеміз,
 Ойлап едім-деп ұзақ кеңесерміз.
 Танымады.
 Танысам айтқан сөзі;
 – Кәкең біздің тап сіздей семіз емес.

* * *

О, ғаламат! Осы ғой анық сезім,
 Еске түсті сыптығыр арық кезім.
 – Тым жүдеусің – деуші еді
 Жас күнімде.
 Тілі у-дай жеңешем танытты өзін.

– Ойбай! – деп танып қап бәйбішемді,
 Қайта қарап барлады әр мүшемді.
 Токтағанда:
 – Үйге жүр, айыбыңды ал,
 Кеңесейік – деді ол – ал, түс енді. –

Рахмет айттық. Естіліп қалды сөзі:
 “Құлдыр құймақ, сылдыр шәй, өлдір өзі,
 Қалдыр тілек, алдыр ақ, қандыр құмар”, –
 Дегендей боп жайнады мөлдір көзі.

* * *

Әйел көрсе қалды - деп, ғашықтанып,
 сын тағуға ағайын асықпалық.
 Ғаламға айтпас жан сырын қаламға айтар,
 Ақын деген жүрегі ашық халық.

Жүйрік көңіл озғаны көк доненнен,
Сұлу көрсем рас тез оңденем мен.
Бір ғажапты өмірде танымасам,
Қошғасардай қорқамын оңды өлеңмен.

Қазақ көрсем Мәскеуде қуанатын,
Ғадетім бар - бір сөзге сұранатын.
Енді тұрмын дос-жаран ортасында,
Кездескендей елде бар жұрағатым.

* * *

Бірге оқыған Мәскеуде әріптесім,
Білмеуші еді қазақтың әліппесін.
Судай таза сөйлеп тұр өзімізше,
Соны көріп танданып таныпты есім.

Екі көзі айтып тұр екі өмірді,
Сыр бермедім - деместей неге күлді?
Төбем көкке жеткендей қуандым ғой,
Қазақша айтса сұраған керегімді.

* * *

Жолықтырар талай сан думан бізді,
Ұмытайын соңымнан қуған ізді.
Ол студент кезінде қарамайтын,
Болыпты енді бауырмал, иман жүзді.

Сырын айтты жүргендей азап болып,
Қиналып тұр көкірегін қажап, жонып.
Қызы орысқа шықса да
Мен қуандым.
Қалғанына өзінің қазақ болып.

* * *

Сүйсінсем де қаланың күгіміне,
Құмартсам да ақ сарай бітіміне.

Тапқым келіп бір амал толғанамын,
Көшелердің көкпеңбек түтініне.

Көңіліме өзгеше төгіліп сыр,
Шошындым да кетердей бөлініп жыр.
Көк буалдыр исі де түшкіртеді,
Күн нұры да көкшілдеу көрініп тұр.

Алатаулар аспанмен таласарлы,
Түгін басып көзіме аласарды.
Экологпын өзімді сөктім қатты,
Қара күлгін жаныма жара салды.

Көшелердің толғантса “көк жаулығы”,
Көкей кесті адамның денсаулығы.
Жұрт білмейді – демеспін,
Бұл да ескінің,
Табиғатты қорғауға енжарлығы.

* * *

Автобуста сөз талас салмағына,
Таңданамын ой тастап алдағыма.
Үйір-үйір тайталас даурығады,
Кісі бар-деп қарамай жан-жағына.

Отырғам жоқ көшеден хабар жайып,
Естігенді жыр етсем болар ма айып?
Горбачевты талқандап бір қарт отыр,
Мақтағаны Ельцин мен Назарбаев.

Кейбір сөздің суыртпақ үзігі көп,
Жұмбақ, тақпақ сөз де бар қызығы жоқ.
Керегені кергіштеп біреу отыр,
Шаңыраққа әлі де күдігі көп.

* * *

Қуанамын көріп ел бостандығын,
Өлең етсем – ол тілек қосқандығым.
Бір қарамай ешкімге

бір қыз отыр.
Тұманбайдың құшақтап қос томдығын.

Қарашықта қыз-көңіл терезесі,
Жол болжауға кейде әрең келеді есі.
Қарындасқа сыбырлап айтқым келді,
Қожан атты туды – деп немересі.

* * *

Алматыға біз келген күні туған,
Осы бала мен үшін ірі думан.
Әдейі жазып отырмын естілсін – деп,
Тұңғыш рет туманың үні жырдан.

Қарындашын Тұманбай жатыр ұштап,
Білем ертең қосылар шабыт қыстап.
Жақсы болды туғаны Қожан-бала,
Соғыста өлген ағаның атын ұстап.

О, жылдарым! Жігінді күрт үзбеші,
Жайнай берсін мен құштар жұлдыз көші.
Осы бала жасымен есептелер,
Елге оралған ақынның күнтізбесі.

* * *

Әйелдер түр
Талқылап заттың құнын.
Келі майға төлепті аттың құнын.
Бір келіншек сөмкесін сөрелетіп,
Айқындап түр күн көріс нақты сырын.

Табындырып сөзіне жалпы көпті,
Ауыр кетті. Татқан ғой тауқыметті.
“Қатты шағар аш маса” – дегендейін,
Ашық жара қозғады қалың дертті.

Айтыс, тартыс көл көсір базарында,
Соңғы хабар бөрінің назарында.
Автобустан түстім-ау.

Қайнап пісіп,
Тұздығы ащы саясат қазаныңда.

* * *

Аз уақытта өткердім сан өткелді,
Әрбір өткел тың ырғақ құрап берді.
Тыныс таппай, тіл қатпай суреттедім,
Көз алдымда жарқ етіп, дір еткенді.

Сана қозғап талай сыр сабақталды.
Біз кеткенде талай көз қарап қалды.
Көп жолаушы кетсе де өз жөнімен,
Кей ағайын ізімді санап қалды.

* * *

Айдақтатып өтуші ек машинамен,
Көп тартыстан қорғадым басымды әрең.
Жаяу жүріп жалаңаш өмір көрдім,
Олең өрген жүректе тасиды әлем.

Қысқа жолда аз емес үйренгенім,
Ескі сарын көнетоз күйді өңдедім.
Қонақ үйге тез жеттім.
Жаксы болды.
Алматының қызына үйленгенім.

* * *

Үйір қостым айтулы, санаулымен,
Құр емеспін өмірге жалау күннен.
Бәрі де жөн.
Шындықты білгің келсе,
Ең дұрысы — осылай жаяу жүрген.

МАЗМҰНЫ

Лифтідегі сұлу	3
Ең алғашқы өлеңдер	4
Операдан ария	4
Жездемнің сыйы	5
Қызыл арша	6
Құдаша	6
Бүлдірген	7
Бұл сайранын қай сайран	8
Жазықты фотоаппарат	9
Қыңырлық	9
Не керек?	9
“Кетші әрі”	10
Жидегім	10
Қарымта	11
Суретшіге сауалым	11
Оразбекке	12
Сыр анықтау	12
Байқап қырын інішегім	12
Әлей болсын!	13
Сәтбаевтың бір сөзі	14
Бәйбішем ұрысқанда	15
Ауылдас қыздың сөзі	16
Бөшпай жапқан	16
Бажама	16
Жағымпазға ескертпе	17
Сұрақ пен жауап	17
Тың жауап	18
Көрініс	18
Шайхсламның айтқаны	18
Сері күндер қайдасың	18
Сыншының өкініші	19
Әзілге әзіл дәл келді	19
“Тасушы еді бір бастықты “көкелеп””	20
“Ұқтым ақын әзілін”	20
Бажалар мен балдыздар	20
Құда келді	21

<i>Болат құданың үйінде кітапқа жазылаған өлеңдер</i>	
Алмахан атты құдаша	23
Дәм үстінде	23
Кешкі қиял	24
Тіл тежеуге не керек	24
Токсандағы толғаныс	25
Қойбағардың әулеті	27
“Мұқаштың әңгімесі”	27
Курортта	29
Балдызыма	29
Ойым қызық	29
Бауыржан мен таксист	30
Кездесуге шақыру	32
Махбуба	32
Қыздардың қызғанышы	33
Қара шалбар	33
Нар тәуекел	34
Өмір сыры	34
“Ұрғашы үйрек жас ұясын көздеген”	35
Қойшы ағайдың айтқаны	35
Кітапхана біздің үйі	36
Достық әзіл	37
Даналыққа таңдану	38
“Қалың іске кара басым көміліп”	38
Қайырылмай кетпесін алма мойын	39
Француз әзілі	40
“Қызық қой болашақ”	40
Ерке қыз	40
“Ару жықпай тілекті”	41
Ескерту	42
Күйкінің өлімі	42
Биллиардшы келіншек	42
Бір алманы екіге бөлмейікші	44
Мода және модельер	44
“Токта!” деме	45
Шайтан алғыр	46
Қырғыз қызы	46
Қырымдағы тамаша	47
Пушкин күндерінде	48
Әбділданың сөзі	49

Немерем туған күні ескерту	50
Жігіт әні	51
Лауазым	51
Жасыл шам	51
“Немеремді құшқым кеп”	52
“Сағынышын Мәскеудің орманындай”	52
Ата болдым	52
Қымай тұрмын	53
Афродита	53
Қуаныш	54
Жана түрі тәртіптің	54
“Қызығар сұлу көрсе өліп-талып”	55
Құдашама жауабым	55
Бір мінезің	55
“Мадам Батерфляйға”	56
Даукес кемпірдің қызына айтқаны	56
“Түнле де бар күндіз бар”	57
Қос құдағи	57
Бибігүлдің жауабы	58
Қиын жері өмірдің	58
Сәтсіз жігіттің өлеңі	58
Аталықтың амалы	58
Окініш	59
Альбомға	59
Шыдашы	60
Бәйбішемнің арманы	60
Қоршаған орта қолдаса	60
Кім Мыржықты күндемес?	61
Бәйбішеме тілегім	61
Немерелер	62
Көрімдікке, құдағи не бересің?	62
Мұрның күліп	63
“Аға” — дейсің	63
Әнуәрбек Байжанбаевқа	64
Құрбыма	64
“Құдай атқыр”	65
Сезім	65
Сенгенім бар	65
Төлеген Досмағамбетовке	66
Тапқыр келіншек	66

“Обал-ай”	67
“Қара етіктің өкшесі сере қарыс”	68
“Бұзып өтер”	68
Жабық сыр	68
Немеремнің сақтығы	69
Сен келсеңші	70
Күштарлық	70
Досыма жауап	70
Расул Ғамзатовтың жауабы	71
Құдашама	71
Ақынның айтқан дерегі	71
Сақтық	72
Заманың түлкі болса	72
Тарихи шындық	72
“Жасырынба”	73
Бірінші сәуір күні	73
Өзіме айтқан кеңесім	74
Жеңешем аты - Қамажан	74
“Ақ диларын бір көріп”	75
Бәрінен де	75
Күлзияның айтқаны	76
Зейнекешті көргенде	76
Қалымтайдың бастығына айтқаны	76
Дихан-аға жауабы	77
Жас ақынның сұрағы	78
Хамит-аға айтқан сөз	78
Экономистің ақылы	78
Қос бұрым	79
Өсекшіге	79
Жаңалық	79
Нарық-қыз	80
Қарабауыр қасқалдақ	80
Жаркенттегі құдаша	81
Құдаша неше жылдық болады екен?	82
“Адам сүйер өзінше әр баласын”	82
Ауладағы көріністер	83
Орынбекке	84
Үміттену	85
Алты жасар аттасымның өлеңі	85
Сүндет той	86

Биағама тың хабар	87
Алпысым	88
“Қалын іске кара басым көмлігі”	89
Әбділденің Файнекенге алғысы	89
Автопортрет	90
Мені іздеген	90
“Дос едік-ау”	91
“Мадонна Литга”	91
Ашық серт	92
Лоранның айтқаны	92
Тығылмақ	92
Театрға жаңа келген директор	93
Билеп едік	93
Реформатор министр	94
Тентек Оспан	94
Жүрегіме қатал сын	95
Осы қыз	95
Қорқыту	96
Кел бері	96
Марат Нұриевтің айтқаны	97
Жастық шағым	98
Өзгеріс	98
Ақынның кейбір кездері	99
Наталья Николаевнаның сөзі	99
Әйелдердің мінезі	100
Достарымның айтқаны	101
Кекесін	104
Сықак	104
Мазак	104
Келемеж	104
Әзіл	104
Клараға	105
“Сіз” деген де, “Біз” деген	105
“Сен” дегенде “Мен” деген	105
Махаббат “бері кел” десе	106
“Сөйлемеймін десем де сөйленемін”	106
Семейдегі құдағи	106
Бір бастықтың фәлсәфасы	107
“Темекі құмар едім түтініңе”	108
Ақын аға айтқаны	108

Құрбыларым	109
“Сені көрсем жаным шаттық құрады”	110
Қырғыз қызының айтқаны	110
Тойдағы есеп	111
“Алаңсыз мен де серпідім”	111
Шымкенттегі келіншек	112
Ауылдан келген құданың батасы	112
Рысқұл құдағиға	113
Қасым Қайсеновтың сөзі	113
Сейілбек Түгелбаевтың айтқаны	114
Құдашаның биге шақыруы	114
“Түнде күміс”	115
Жылқы жылы	115
Сағындық Кенжебаевтың сөзі	115
Тұрғанбек Қатаевтың айтқаны	116
Тойдағы экспромт	117
“Тарпаң заман ұлы едім шалқандаған”	117
Арызым	118
“Сырғалым- ау, сырғалым”	118
Қалымтайдың айтқаны	119
Қайтеді	120
Орташаға	120
Орташаға лебіз	121
Өкпелеген қарындас	122
“Поэзия орташаны сүйіп пе?!”	123
Мүбәрәк ініме	123
Экспромт	124
Сағадат Нұрмағамбетовтың сөзі	124
Жеңешеме өсиет	125
Сары - Ағашта Шымболат	126
“Сары - Ағашта сәт қандай”	127
“Сары - Ағашта сары күз”	128
“Сары-Ағаштың Вюветі”	128
“Сылдырын естіп бұлақтың”	129
Ерен ерлік	129
Қойшы ағайдың айтқаны	130
Ақын сөзі	132
Марфуға берген кітаптағы сөз	132
Нариман Қаражанның айтқандары	133
“Оқжетпес” пен Ескендір	134

Шуға келдік	135
“Таң алыс”	135
“Еріндерің сүйісуге жаралған”	136
Шәкірге	137
Экспромт	137
“Тойғанын айтып не демек”	138
Балым құдағиға	138
Тойдағы сыр	138
“Досқа дос жақсы қорғанбыз”	139
Альбомдағы сөз	139
Париждегі серілік	140
Құрдастықтың қысымы	141
Махтайға	142
Шәкірге	142
Булонның орманында	143
“Жақсы иттің күшігін”	143
“Адам бойда әр мүшеден нәр алған”	143
Аманжолдың айтқаны	144
“Кейде мен көп ойланып отырамын”	144
Қалтайдың дәрігерге ренжуі	144
“Ертістің түбі құмдақ жалтыр екен”	145
Шәкірдің қарындасының айтқаны	145
“Жайқалған жасыл сайдағы”	145
“Нарықпенен халықта санасар бар”	146
Сәлім ғалым болғанда	146
“Сағынышым толқуын тұр жасырмай”	147
Сәлімжан Құнанбайдың айтқаны	147
Жүз теңге	149
Бошай Кітапбаевтың айтқаны	150
Кім асау	150
Ескендірге ескертпе	151
Табысым	151
Көңіл ашар	152
Егделік	152
Шәкірге	153
Көпенге	153
Бөркің-ай	154
“Озіне қарсыласты ар жақтағы”	155
Қажымұраттың айтқаны	155
“Жетіммін жігіт демейді”	156

Қаудырдың айтқаны	156
Сағындықтың сөзі	156
Ұзынағашта	157
Көк тарак	158
Дариконың айтқанына қосымша	158
Бошайдың сөзі	159
Ахметтің айтқаны	160
Нариманның келіншекке айтқаны	160
Экспромт	161
Самалеттегі экспромт	161
2000-жылғы наурызда	161
Зәрубай Әбілевтың айтқаны	163
Егделік	164
Тығылмақ	164
Шәкір ағайдың айтқаны	165
Мәруа - апай	165
Ахмет аға айласы	166
Тірідей көргім келеді	167
Бағдат қыз	168
Экспромт	168
Сері қыз	169
Нағима	169
90-шалдың айтқаны	170
Жанатқа айтқан құпия	171
“Жақсы күн жақсы айды”	171
Махтайға	172
Экспромт	172
“Тойғанын айтып не демек”	172
Ормандағы диалог	173
П.А.Вяземскийден	173
Қикарлық	174
Жақсы күн жақсы айды	174
Рас екен	175
Сәкеннің қақпақылы	175
Серік Оспановқа	175
Экспромт	176
“Беу, ақылды, ардақты жамағатым”	176
Ф.В.Булагинге эпиграмма	177
Фотийдің Орловамен әңгімесі	177

“Руслан Людмила” поэмасының рецензентіне эпиграмма	177
П. Га Лермонтовтан	178
Мадригал	178
К***	178
Наполеонның эпитариясы	179
Н.Ф.Иванованың альбомына	179
“Соңғы ұйқыға аттануға қамдандым”	179
“Біреуді мен де сүйіпін”	180
“Сүйкімдісің жек көруге бармаспын”	180
“Төңірек үнсіз - толған Ай”	180
Эпиграмма	181
Мадригал	181
“Ешкімнен ләззат жоқ ізгі”	181
Сонет	181
Акын	182
К*** (Шиллерден)	182
Вольтерден	183
Эпиграмма	183
Үкілі Ыбырайдың абақтыда қалған сөзі	183
Ұсақ арман	185
“Теке тартыс төбелесті таңдайын”	185
“Ақылдылар үндемей”	185
Супер-ақсақал	185
“Ғибрат алсаң әлемдік ғұрыптардан”	186
Өзгеріс	186
Ескендірге ескертпе	187
Сөлкебайдың жайнаған үстін көріп	187
Эпиграмма	187
“Біздің Бағлан ұялшақ”	188
Қалымтайдың айтқаны	188
Сырым Хабиевке	188
“Жазасыз ба сіз де өлең”	189
Қайтадан орал құшаққа	189
Экспромт	190
“Ошірмей құтты іздерлі”	190
Сыр-ағанның “ашуы”	190
Жаңалық керек әйелге	191
Махмудтың атасының айтқаны	192
Нариман Қаражанның айтқандары	192

Жетпісім	193
Ақынның диалогі	193
Қой, десем де қоймайды	194
Тайталас	194
Қайраттың шәкірт қызы өн салғанда	195
Біздің ауыл қыздары	195
“Елдес те еді”	196
Тыныштықтың сыңғыры	197
Ғабенді сүйген еріндер	198
Той жалғасы	199
Үш жеңгем	200
Есенгелді құрылышының айтқаны	200
Ұмытпайық мұрттылар	201
Қос балтыр	202
Тамшы, там	203
Құдағиды құттықтау	203
Мен сені сағындым дедім ғой	204
Кенжегүлге	205
Құдағиға	205
Қалтайдың жауабы	206
Көктемді көксеу	206
Бір өншіге	207
Сұрағанның өні	207
Әнші келіндерге алғысым	208
“Жасайды біреу жүз жас”	208
“Білмеппін, ой, алла-ай, білмеппін”	209
Нүрия құдағиға	209
Менің батам	210
Қос құдағи	211
Тыныш қана	212
“Мен Мәскеудің түбінде сен Мәскеуде”	212
“Кең көйлекпен қызық ең”	213
Ж...ға	213
Ұлытаудың құдасы	214
Өткірін-ай көзіңнің	215
Жолдағы экспромт	216
Тойдағы экспромт	217
Токмухамбет Садықовтың айтқаны	217
Рақышев Хамиттің айтқаны	218
Жаныл жеңгеміздің айтқаны	219

Дао Дэ Цзиннен

Жетпіс бір	220
Раушангүл	220
Салт қамшы	221
Кеңес Үшбаевтың айтқаны	222
Қыз әні	222
“Отіп бара жатырма сері кезең”	223
Бір сыпырып өтетін	224
Тойдағы жігіт өлеңі	225
“Әз жаным жаралғандай ойлы өлеңнен”	225

*Төлеген Досмағамбетовтың
60-жылдық тойындағы сөздер*

Кәкімбек Салықов	226
Қамал Смаилов	226
Шота Уәлиханов	227
Асанәлі Әшімов	227
Аманжол Қошанов	228
Бағыбек	229
Төлеуғали Қышқашбаев	229
Әбдісадық Тәттіқұлов	229

Бейімбетті оқығандағы әсерлер

Күлтай болыс	230
Ауылнайдың жауабы	230
Кемелбайдың айтқаны	231
Мырқымбайдың Тасқараға айтқаны	231
Тойға келген Мырқымбай	232
Автобуста жазылған өлеңдер	233

Кәкімбек САЛЫҚОВ

КӨҢІЛДІ КҮЛКІ ҚЫЗДЫРАР

Кітап “ҮШ ҚИЯН” баспасының компьютер орталығында теріліп, беттелді

Баспа директоры	Махмут ҚОСМАМБЕТОВ
Редакторы	Түймегүл ИБАШЕВА
Тех. редакторы	Гауһар ҚОШҚАРБАЕВА
Суретші	Нұркелді ЕСЕНАМАНОВ

Теруге 14.11. 2002 жіберілді. Басуға 05.11. 2002 қол қойылды.

Пішімі 84x100 $\frac{1}{32}$. Қаріп түрі “Таймс қаз”.

Қолөмі 16 баспа табақ. Таралымы 1000 дана Тапсырыс № 208

Ж.Ш.С. «Курсив».